

Způsoby trávení volného času u dětí 4. a 5. tříd ve městě Zlíně a na vesnicích na Zlínsku

Zdenka Jurčová

Bakalářská práce
2011

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zdenka JURČOVÁ**

Osobní číslo: **H08118**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Způsoby trávení volného času u dětí 4. a 5. ročníku
ZŠ na vesnici a ve městě na Zlínsku**

Zásady pro vypracování:

Vyhledání a zpracování odborné tematicky orientované literatury.

Stanovení cíle praktické části BP a příprava metodiky výzkumu.

Výběr a charakteristika výzkumného souboru.

Provedení výzkumu.

Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu.

Přijetí odpovídajících závěrů.

Doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

VÁGNEROVÁ, M. Vývojová psychologie I. Dětství a dospívání. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0956-8.

HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

PŘADKA, M. Kapitoly z dějin pedagogiky volného času. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2033-4.

PÁVKOVÁ, J. et al. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

NĚMEC, J. et al. Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.

GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Mgr. Svatava Kašpárková, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

25. ledna 2011

Termín odevzdání bakalářské práce:

6. května 2011

Ve Zlíně dne 25. ledna 2011

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 2. 5. 2011

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem této bakalářské práce je přiblížit problematiku volného času dětí, především žáků čtvrtých a pátých tříd ve městě Zlíně a na vesnicích na Zlínsku.

Bakalářská práce má dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část vymezuje střední školní věk a jeho vývojové charakteristiky, determinuje pojem volný čas, popisuje pedagogiku volného času, funkce, cíle a požadavky na realizaci výchovy ve volném čase. Specifikuje zájmy, zájmovou činnost a představuje školská a jiná zařízení pro zájmové vzdělávání. Praktická část je zaměřena na vyhodnocení pedagogického výzkumu, jehož cílem je zjištění, jak současní žáci čtvrtých a pátých tříd z města a vesnic na Zlínsku tráví svůj volný čas, jaké jsou jejich nejoblíbenější činnosti a zda jsou s nabídkou volnočasových aktivit spokojeni, případně které jim schází.

Klíčová slova: volný čas, výchova, zájmová činnost, děti, hra, kamarádi, rodiče, počítač

ABSTRACT

The aim of this work is to examine the issue of free time for children, in particular, fourth and fifth grades children in the city of Zlin and villages in Zlin. The work has two parts - theoretical and practical. The theoretical part defines middle school age and developmental characteristics that determines their free time, describes the pedagogy of free time, functions, objectives and requirements for implementation of education for leisure. It also looks at specific interests, hobbies, and the schools and other facilities for personal interests. The practical part focuses on the evaluation of educational research, which aims to determine how students present in the fourth and fifth classes in cities and villages in Zlin and how they spend their free time, their favored activities and whether they receive adequate leisure satisfaction, or lack it.

Key words: leisure, education, leisure activities, kids, play, friends, parents, computer

Motto:

„*Vychovávat dítě znamená vychovávat sebe.*“ (anglické přísloví)

Poděkování:

Děkuji paní Ing. Mgr. Svatavě Kašpárkové, Ph.D. za odborné vedení, pomoc, vstřícnost a povzbuzení, které mi vždy ochotně při zpracovávání bakalářské práce poskytovala.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 ŠKOLNÍ VĚK.....	13
2 CHARAKTERISTIKA ŽÁKA 4. A 5. TŘÍDY.....	14
2.1 TĚLESNÁ PROMĚNA	14
2.2 VÝVOJ MYŠLENÍ.....	14
2.3 SOCIÁLNÍ ROLE.....	15
2.4 IDENTITA.....	15
2.5 OBLAST ZÁJMŮ.....	16
2.6 HRA.....	16
3 VOLNÝ ČAS.....	18
3.1 POJEM VOLNÝ ČAS.....	18
3.2 FUNKCE VOLNÉHO ČASU	19
3.3 RŮZNÁ HLEDISKA VOLNÉHO ČASU	20
3.4 SPECIFIKA VOLNÉHO ČASU DĚTÍ	21
4 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU, VÝCHOVA MIMO VYUČOVÁNÍ.....	23
4.1 PEDAGOG VOLNÉHO ČASU, VYCHOVATEL.....	23
4.2 VÝCHOVA A VOLNÝ ČAS.....	26
4.2.1 Výchova mimo vyučování	27
4.3 FUNKCE VÝCHOVY VE VOLNÉM ČASE	28
4.4 CÍLE VÝCHOVY VE VOLNÉM ČASE	29
4.5 PODMÍNKY VÝCHOVY VE VOLNÉM ČASE	29
4.6 PROSTŘEDKY VÝCHOVY	30
4.7 POŽADAVKY NA REALIZACI VÝCHOVY	31
5 ZÁJMY.....	34
5.1 ZÁJMOVÁ ČINNOST.....	34
5.2 KLASIFIKACE ZÁJMŮ	35
5.3 ROLE VEDOUCÍHO ZÁJMOVÉ ČINNOSTI	35
5.4 ORGANIZACE SCHŮZKY ZÁJMOVÉHO ÚTVARU.....	36
5.5 ZÁŽITEK A ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA	37
6 ŠKOLSKÁ A JINÁ ZAŘÍZENÍ PRO ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ	39
6.1 ŠKOLSKÁ ZAŘÍZENÍ PRO ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ.....	39
6.2 VÝCHOVNÁ ZAŘÍZENÍ PRO ÚSTAVNÍ VÝCHOVU.....	40
6.3 NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ.....	40
6.4 NESTÁTNÍ NEZISKOVÉ ORGANIZACE.....	40
6.5 VOLNOČASOVÉ AKTIVITY NA KOMERČNÍM ZÁKLADĚ	42
7 DÍTĚ A POČÍTAČ	43
II PRAKTICKÁ ČÁST	45
8 MIKROREGION SLUŠOVICKO, MIKROREGION VIZOVICKO, OBEC ŽELECHOVICE NAD DŘEVNICÍ, MĚSTO ZLÍN.....	46

9	CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	48
9.1	POPIS PROSTŘEDÍ.....	48
9.2	CÍL VÝZKUMU A VÝZKUMNÝ PROBLÉM	49
9.3	METODY VÝZKUMU.....	50
9.4	VÝZKUMNÝ VZOREK	51
9.5	PŘEDVÝZKUM	51
9.6	ORGANIZACE VÝZKUMU.....	53
9.7	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT.....	53
10	PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	54
10.1	POHLAVÍ, MÍSTO, ROČNÍK ZŠ	54
10.2	VOLNÝ ČAS	55
10.3	ZÁJMOVÉ KROUŽKY	63
10.4	POČÍTAČ.....	68
10.5	POHLED RODIČŮ NA VOLNÝ ČAS JEJICH DĚTÍ	74
11	INTERPRETACE DAT A SHRUTÍ VÝZKUMU.....	81
	ZÁVĚR	83
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	84
	SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ	87
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	88
	SEZNAM GRAFŮ	89
	SEZNAM TABULEK.....	90
	SEZNAM PŘÍLOH.....	91

ÚVOD

Volný čas je pro většinu z nás naprostou samozřejmostí a nedílnou součástí života. Volný čas nám nabízí možnost věnovat se různým činnostem, které máme rádi, baví nás, uspokojují a přinášejí radost a uvolnění. U dětí volným časem nazýváme dobu, po kterou nenavštěvují školu, ale věnují se svým zájmům. Volba způsobu jak trávit volný čas závisí do značné míry na rodičích, je většinou řízená. Děti chodí do rozmanitých kroužků pořádaných školou, navštěvují různé kluby volno-časových aktivit, sportovní tréninky nebo mají koníčky zaměřené na umění. Rozličné způsoby trávení volného času mají velký význam pro jejich celistvý vývoj. Chodí ale všechny děti do zájmových kroužků nebo jsou i takové, co sedí jen doma, například u počítače a baví se pasivně? Je v místě jejich bydliště, případně v blízkosti jejich obydlí dostatek možností, kde mají možnost smysluplně trávit volný čas?

Zvolené téma bakalářské práce, týkající se volného času dětí mě zajímá ze dvou důvodů. Vedení zájmových kroužků pro děti je jednou z náplní mého volného času a v této sféře bych ráda našla profesní uplatnění po ukončení studia. Dále jsem rodičem žáka páté třídy, a proto mě zajímá pohled na tuto problematiku z hlediska jeho vrstevníků a jejich rodičů.

V teoretické části mé bakalářské práce se v kapitole první zabývám vymezením školního věku. Druhá kapitola je věnována vývojové charakteristice žáka čtvrté a páté třídy. Definice pojmu volný čas, funkce volného času, hlediska volného času a specifika volného času dětí jsou obsahem kapitoly třetí. Čtvrtá kapitola je věnována pedagogice volného času, osobě pedagoga volného času, funkcím, cílům, podmínkám, prostředkům a požadavkům na výchovu ve volném čase. Sféra zájmů, zájmových činností a zážitkové pedagogiky jsou náplní kapitoly páté. V šesté kapitole jsou popsána školská a jiná zařízení pro zájmové vzdělávání. Tématu užívání počítače dětmi se věnuji v kapitole sedmé. Cílem teoretické části bakalářské práce bylo vyhledat a zpracovat odbornou tematicky orientovanou literaturu, aby bylo možné provést dobré pojmové zakotvení dané problematiky.

V praktické části se věnuji pedagogickému výzkumu, který byl realizován ve městě Zlíně a v části zlínského regionu Vizovicko a Slušovicko, na jejichž pomezí žiji. V osmé kapitole je uvedena stručná charakteristika území a uveden přehled možnosti trávení volného času. Výzkumu samotnému jsou věnovány kapitoly devět až jedenáct. Prostřednictvím dotazníků jsem se žáků ptala na jejich vnímání volného času. Výzkum byl podpořen rozhovory

s rodiči, které poskytly náhled na oblast volného času dětí z hlediska jejich přístupu k této problematice.

Cílem bakalářské práce bylo zjistit způsoby trávení volného času u dětí z města Zlína a u dětí z vesnic na Zlínsku a najít v nich případné rozdíly. Předmětem mého zájmu bylo zjištění, jak současní žáci čtvrtých a pátých tříd tráví svůj volný čas, s kým nejraději tento čas tráví, jaké jsou jejich nejoblíbenější činnosti, které zájmové kroužky navštěvují a zda jsou s nabídkou volnočasových aktivit spokojeni, případně které jim schází. Z toho vyplývá možný přínos mé práce. V neposlední řadě jsem svou pozornost zaměřila i na užívání počítače dětmi, jako moderního prostředku komunikační technologie.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ŠKOLNÍ VĚK

Školní věk lze je vymezen obdobím, po které chodí dítě do školy. Počátek školní docházky lze chápat jako období oficiálního vstupu do společnosti. Dítě, navštěvující školu, v ní musí pilně pracovat a plnit povinnosti, tak jak od něj společnost očekává. Z širšího hlediska jde také o osvědčení vlastních kvalit v různých sociálních skupinách, nejenom ve vztahu k požadavkům dospělých, ale i vrstevníků. Dítě potřebuje uspět v obou oblastech, být za své výkony kladně hodnoceno a ostatními uznáváno.

Nástup do školy se stává významným sociálním mezníkem, kdy dítě v této souvislosti získává novou roli, stává se školákem. Škola ovlivňuje rozvoj dětské osobnosti, způsob prožívání celého dětství, projevuje se i v oblasti sebehodnocení, často velmi zásadním způsobem. Selhání ve škole může být kritické nejenom z hlediska sebepojetí, ale i pro další životní směřování.

Dle Vágnerové (2005) školní věk, tedy období chození do základní školy, lze rozdělit na tři dílčí fáze:

1. **Raný školní věk**, který trvá od nástupu do školy, tj. asi od 6 – 7 let až do 8 – 9 let.
2. **Střední školní věk**, který trvá od 8 – 9 let do 11 – 12 let, tj. do doby, než dítě přestoupí na II. stupeň základní školy a začne dospívat.
3. **Starší školní věk**, nebo také období II. stupně základní školy, které trvá do ukončení povinné školní docházky, tj. asi do 15 let.

Matějček a Pokorná (1998) taktéž rozlišují mladší školní věk (6 – 8 let), střední školní věk (9- 12 let) a starší školní věk (do 15 let).

Pávková (2008) vymezuje předškolní věk v období 3 – 6 let, mladší školní věk v období 6 – 11 let (žáci prvního stupně základní školy), střední školní věk v období 11 – 15 let (žáci druhého stupně základní školy) a starší školní věk v období 15 – 20 let (žáci středních škol).

Vzhledem ke skutečnosti, že autoři člení školní věk dle různých hledisek, pro potřeby této práce bylo užito vymezení středního školního věku dle Vágnerové.

2 CHARAKTERISTIKA ŽÁKA 4. A 5. TŘÍDY

Střední školní věk neobsahuje žádný významný biologický ani sociální předěl. Kdyby nebylo sociálních tlaků, které vycházejí ze školy, z rodiny a vrstevnické skupiny bylo by možné střední školní věk chápat jako období klidu a pohody. Lze jej považovat za období přípravy na další, vývojově dynamičtější období dospívání.

2.1 Tělesná proměna

Vývoj kostry není dokončen, znatelný je tělesný růst do výšky, zejména prodlužování dolních končetin. Probíhá vývoj trvalého chrupu, dozrávání nervové soustavy a s tím spojené zvyšování výkonnosti orgánů. Zlepšuje se hrubá i jemná motorika. Z hlediska pohybové vývoje cítí děti velkou potřebu pohybu, mají z něj spontánní radost. (Vágnerová, 2005)

2.2 Vývoj myšlení

Děti přicházejí do školy zpravidla mezi 6. – 7. rokem, v době, kdy dochází ke kvalitativní změně jejich myšlení. Piaget (2001) nazývá toto období, které trvá až do 11 - 12 let, obdobím konkrétních logických operací. Konkrétní logické myšlení se projeví rozvojem chápání různých souvislostí a vztahů. Zdokonaluje se schopnost analýzy a následné syntézy a srovnávání na základě stejných, podobných či odlišných znaků. Dětské poznávání je objektivnější a přesnější, než bylo v předškolním věku. Tento způsob myšlení ze školského hlediska je právě typický pro žáky prvního stupně základní školy. Charakteristické pro konkrétní logické myšlení je schopnost decentrace, konzervace a reverzibility.

Decentrace je způsobilost posuzovat skutečnost podle více hledisek a brát v úvahu různé souvislosti a vztahy. Proměna stylu myšlení se projeví v úvahách o okolním světě, o druhých lidech i o sobě samém. Dítě si už uvědomuje, že lidé mohou mít různé názory, potřeby či důvody ke svému chování.

Konzervace je vědomí stálosti určitých objektů, i když se změni jejich vnější vzhled. Dítě si uvědomuje, že objekty i situace se sice mohou za různých okolností jevit jinak, ale jsou to stále tytéž objekty.

Školáci začínají chápat vratnost, tj. **reverzibilitu** různých myšlenkových operací. Už ví, že když něco udělají, situace se změni, ale zároveň si uvědomují i možnost vrátit ji zpět

do původního stavu. Součástí reverzibility je reciprocita neboli oboustrannost, která představuje dva různé pohledy na určitou skutečnost. (Vágnerová, 2005)

2.3 Sociální role

Žák je ve škole vystaven očekáváním, která z jeho role vyplývají. Musí se chovat adekvátním způsobem a respektovat určité normy. Ve škole dítě získává podřízenou **roli žáka** a rovnocennou **roli spolužáka**, musí přijmout autoritu učitele. Na základě svých výsledků je žák ve škole hodnocen, pozitivní hodnocení si však musí zasloužit. Se spolužáky se porovnává, má potřebu být jimi pozitivně hodnocen. Vyžaduje uspokojivé postavení v dětské skupině.

Ve školním věku se rozvíjí i další role. Pod vlivem rodičovských modelů a kontaktů s vrstevnickou skupinou se dotváří **mužská a ženská role**, která je součástí dětského sebepojetí. Matějček (in Vágnerová, 2000) poukazuje na souvislost rozvoje ženské a mužské role a začínajících projevů rodičovského chování. Zdůrazňuje, že tato součást dětské identity se rozvíjí dávno před pohlavním dozráváním. Školáci se v tomto věku dovedou k malým dětem chovat pečovatelsky a rodičovsky přesto, že je to nikdo neučil. Tuto vrozenou dispozici je třeba rozvíjet a získávat další zkušenosti jednak při kontaktu s dětmi na nejrůznější vývojové úrovni a také při kontaktu s dospělými. (Skorunková, 2007)

2.4 Identita

Dětská identita vyplývá ze zkušeností se sebou samým a je spoluurčována názory, postoji a hodnocením druhých lidí. Obsah identity se odvíjí od toho, čím se cítí dítě být, za koho se považuje. **Identita je subjektivní představa vlastní osobnosti**. Je činitelem, který ovlivňuje veškeré jednání a směřování dítěte. Důležitou součástí identity žáka je příslušnost k rodině. Otec a matka jsou modelem určitého chování a zdrojem jistoty a bezpečí, také ve vztahu k sourozenci se dítě naučí mnoha sociálním dovednostem.

Kolem desátého roku dítěte se vytvářejí trvalejší vztahy přátelství, založené na osobnostních vlastnostech a dětská skupina se začíná vnitřně diferencovat. Ve třídě i jiných společenstvích založených na společných hrách se postupně buduje určitá struktura, některé děti obsazují vysoké postavení, například pro svou tělesnou sílu a obratnost nebo pro některé osobnostní vlastnosti, jako jsou kamarádství či ochota

pomoci. Jiné děti, například malého vzrůstu, slabé, tiché a úzkostné zaujímají postavení na konci řady. (Vágnerová, 2005)

2.5 Oblast zájmů

V období středního školního věku se rozvíjí oblast zájmů. Úspěšná seberealizace v zájmové činnosti rozvíjí a obohacuje osobnost dítěte, může být vhodným vyrovnáním výkonových či sociálních neúspěchů ve škole. „*Vždyť možnost seberealizace patří po celý život k nejsilnějším lidským potřebám.*“ (Petrová, 2008, s. 99)

Nejen skrze učební aktivity a dosahované vzdělávací úspěchy, ale i prostřednictvím zájmů dítě získává širší akční rádius. V průběhu zájmových aktivit se rozvíjejí schopnosti, v některých oblastech (například hudba, výtvarná činnost, tanec) se mohou projevit talent a nadání. Prostřednictvím zájmů dítě poznává, co dokáže, v čem je dobré. (Helus, 2004)

2.6 Hra

Nejdůležitější aktivitou pro poznávání věcí i začlenění jedince do lidského společenství je v předškolním věku hra. V období nástupu do školy se ke hře připojí také školní práce.

Schopnost plnit úkoly, které nejsou samy o sobě příjemné a nevyplývají z okamžitých potřeb, je jednou z charakteristik zralosti dítěte pro školu a rychle roste od počátku školní docházky. Dítě středního školního věku dovede stále delší dobu vykonávat činnosti, které vyplývají z vnějších požadavků než z jeho vlastních přání. Pro zdravý vývoj osobnosti je však stále důležitá hra. **Hra a práce** jsou odlišné činnosti se zvláštním zaměřením. Dítě se má učit rozlišovat čas na práci, kdy musí soustředit pozornost, vynaložit určité úsilí bez hravého odbíhání a na druhé straně mít volnost při hře. Formy hry v tomto období jsou pro školáka podobné, jako v období předchozím, ale její projevy jsou bohatší a odstupňovanější. Nově se ve hrách objevují sklony k přiblížení se reálné skutečnosti a výrazněji se projevuje snaha po dosažení úspěchu, zejména ve společenských hrách, dítě se učí hrát i hry se složitějšími pravidly. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Oblíbené jsou **hry konstruktivní, pohybové, soutěživé, společenské**. Hra je přirozeným odreagováním od školních povinností, má psychohygienický význam.

Dítě, které si nehraje je nejspíš nemocné nebo ho něco bolí, ať už fyzicky, či psychicky. Hra je pro děti tím, čím pro nás dospělé práce, koníčky, starosti. Využíváním her učíme děti poctivosti, kázni, kamarádství, ohleduplnosti k mladším a respektu k pravidlům.

Pozorujeme-li hrající si děti, určitě rychle poznáme, zda se sešly náhodou nebo zda se už znají a mají svou partu. Podle toho, jak se k sobě chovají, poznáme, kdo a proč je jejich přirozeným vůdcem, kdo je ten nejslabší, nejoblíbenější nebo naopak trpěný. Dítě hrou napodobuje své okolí. Je-li často doma bito, samo bije mladší a slabší, hraje si na indiány, lupiče, vojáky, princezny, zkrátka na to, co samo vidělo. Hra nám ukáže, kdo má smysl pro fair play a kdo chce vyhrát za každou cenu včetně podvodu. (Hájek a kol, 2004)

Dle Kavanové a Chudého (2005) můžeme hru všeobecně vyjádřit jako činnost (duševní, tělesnou), prostředek k vyjádření reálné situace a cíl, poněvadž hrou naplňujeme potřeby osobnosti. **Hra je zábavou, ale i poučením, vystupováním v rolích, poznáváním a sebepoznáváním.**

V současné době velmi ubylo her na „něco“, děti si převážně hrají s „něčím“. Moderní hračky jsou převážně „hotové“, je vlastně nežádoucí, aby s nimi dítě jakkoliv tvořivě zacházelo, mohlo by je spíš poškodit. Bohužel jsou dnešní děti příliš uzavřené v místnostech, mají méně rozvinuté pohybové schopnosti, chybí jim praktická manuální zručnost a jsou náchylnější k různým nemocem. Lepší je situace na vesnici, kde mají děti přeci jen více prostoru pro volnou hru s kamarády. Ve větších městech je vlastně nebezpečné a společensky nežádoucí nechávat dítě jen tak bez dozoru venku.

To co dětem zejména ve městech chybí je neorganizovaný prostor. Ukazuje se, že to, co z hlediska estetického nám dospělým může připadat jako ideální, dětem nemusí příliš vyhovovat. Problémem prostředí vhodného pro dětskou hru se dlouhodobě zabývá architekt R. C. Moore z USA. Během řady let nashromáždil důkazy pro to, že nevhodné prostředí, ve kterém si děti hrají, zejména zbavené přírodních prvků, vede i k negativnímu sociálnímu chování – agresivitě, hádkám a stálým dětským rvačkám. Pobyť a hra v přírodním prostředí jsou pro děti nezbytné proto, aby si udržely vlastní kontakt s přírodou, aby se naučily různým dovednostem a rozvinuly manuální zručnost. Děti potřebují mít ke své hře otevřený prostor, jsou to různá prostranství, kde se mohou děti věnovat nejrůznějším pohybovým a sportovním aktivitám, jako je třeba běhání a míčové hry. Nemáme teď na mysli moderní hřiště s tartanovým povrchem, bez kousku zeleně, kde se navíc za pronájem platí. Máme na mysli ulici před domem, nepoužívané dvory a ohrady. Je ovšem zřejmé, že dospělí příliš neuznávají potřebnost takového prostoru a raději ho využijí ke komerčním účelům. (Help24.CZ, psychologie, duševní zdraví [on line])

3 VOLNÝ ČAS

Život a výchova dnešních dětí probíhají v různých prostředích: v rodině, ve škole, v místě, kde žijí, v prostředí ovlivňovaném médií. Volnočasové aktivity mají různý význam a hodnotu a pomáhají utvářet jednotlivce, jejich skupiny, mladou generaci. Často se tyto aktivity prolínají, křížují a navzájem se podporují, někdy se ve svém účinku ale míjejí nebo si dokonce navzájem překážejí. Ze všech těchto důvodů je význam výchovného zhodnocování volného času důležitý.

Volný čas není pouhým průvodním fenoménem života, ale může být i jeho aktivizujícím činitelem.

3.1 Pojem volný čas

Definicí pro pojem volný čas je mnoho. Pro jednoduché vysvětlení můžeme pojem volný čas charakterizovat tak, že ho nazveme dobou, která není zahrnuta do rámce našich povinností. Ve volném čase nemusíme plnit žádné úkoly.

Blížkovský (1994) uvádí, že volný čas je doba, která nám zbývá po splnění všech pracovních či školních povinností. Nezapočítává se do něj ani příprava na tyto povinnosti. Prostor volného času se otevírá za hranicemi nutnosti společenského i biologického života. Volný čas má člověk sám pro sebe, může s ním sám nakládat. Volný čas zahrnuje čas a zábavu, není to však jen zahálka. Může být příležitostí ke svobodné volbě, kutění, vzdělávání, sportu a podobně.

„Volný čas je obecně čas, v němž člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků plynoucích ze společenské dělby práce, nebo z nutnosti zachování biofyziologického či rodinného systému“ (Maříková, Petrusek, Vodáková., 1996, s. 156)

„Volný čas je možno chápat jako opak doby nutné práce a povinností a doby nutné k reprodukci sil. Je to doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.“ (Pávková a kol., 2002, s. 13)

Míra působení na volný čas dětí závisí na jejich věku, mentální a sociální vyspělosti i na charakteru rodinné výchovy. Ovlivňování volného času dětí je záležitostí především rodiny, rozhodně by se na volném čase svých dětí měla podílet. (Pávková a kol., 2002)

Dle francouzského sociologa Dumazediera (in Hájek a kol., 2004) je to souhrn činností, které může člověk provozovat dle své svobodné vůle buď pro odpočinek, či pro rozvoj svých znalostí, pro svou dobrovolnou účast na společenském životě nebo svobodnou tvůrčí činnost poté, když se uvolnil ze závazků pracovních, rodinných i společenských.

„Pojem volný čas je čas, kdy člověk nevykonává žádné činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“ (Hofbauer, 2004. s. 13)

Volný čas je doba, která nám zůstane z 24 hodin běžného dne po odečtení času věnovanému práci, péči o rodinu a domácnost, péči o vlastní fyzické potřeby, včetně spánku, tedy čas, s kterým člověk může nakládat dle svého zvážení a na základě vlastních zájmů. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009)

Volný čas má být naplněn aktivitami, k nimž jedinec přistupuje na základě svého svobodného rozhodnutí, přináší mu příjemné zážitky a uspokojení. Z pohledu dětí do volného času nepatří vyučování, domácí příprava na vyučování, neodmyslitelná péče o zevnějšek a osobní věci, činnosti uspokojující biologické potřeby, jako jsou jídlo, spánek, hygiena.

Na volný čas dětí pamatuje i zákon. V zákoně 104/1991 Sb. Úmluva o právech dítěte je v článku 31 uveden následující text:

„1. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti odpovídající jeho věku, jakož i na svobodnou účast v kulturním životě a umělecké činnosti.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají a zabezpečují právo dítěte na všestrannou účast v kulturním a uměleckém životě a napomáhají k tomu, aby dětem byly poskytovány odpovídající a rovné možnosti v oblasti kulturní, umělecké, oddechové činnosti a využívání volného času.“ (Dětská práva.cz [on line])

Občas se můžeme setkat i s pojmem čas polovolný. Zde můžeme zařadit aktivity, které jsou na pomezí času povinného, vázaného. Patří sem činnosti přinášející radost i užitek, jako například zahrádkaření, kutilství, ruční práce. (Hofbauer, 2008)

3.2 Funkce volného času

Funkce volného času si můžeme rozdělit na funkci relaxační, vzdělávací a sebevzdělávací preventivní a funkci zábavy.

- Do funkce **relaxační** řadíme veškerý odpočinek kromě toho, který je nezbytný pro biologicky podmíněnou obnovu našich sil, dále to, co nazýváme zahálením, lenošením, poflakováním se – prostě fyzický odpočinek všeho druhu. Můžeme sem zahrnout i známé „dolce far niente“ neboli sladké nicnedělání.
- **Sebevzdělávací a vzdělávací** funkce je ta, ve které si děti rozšiřují svůj vědomostní obzor i své dovednosti. Patří sem činnost ve spolcích, občanských sdruženích, ale i pěstování koníčků.
- Neméně důležitá je funkce **preventivní**, protože děti často neumějí se svým volným časem nakládat. Dostatek až nadbytek volného času může přivést dítě do negativně orientovaných společenských skupin. Můžeme si uvést čtyři základní problémy s tímto související a to: alkoholismus, nealkoholová toxikománie, majetková a násilná trestná činnost.
- Funkce **zábavy** je především to, co nazýváme aktivním odpočinkem. Řadíme sem sledování televize, poslech hudby, divadlo, kino, koncerty, diskotéky, setkání s přáteli, rekreační sportovní činnosti, rodinné oslavy, pobyt na chatě či na turistickém zájezdu. (Hájek a kol. 2004)

3.3 Různá hlediska volného času

Na problematiku volného času lze nahlížet z hlediska sociologického a sociálně-psychologického, pedagogického a psychologického, zdravotně-hygienického, ekonomického či politického.

- Z hlediska **sociologického a sociálně-psychologického** je nezbytné sledovat, jak činnosti ve volném čase přispívají k utváření mezilidských vztahů, zda pomáhají tyto vztahy zlepšovat. Způsoby využívání volného času u dětí jsou ovlivňovány sociálním prostředím. Nejvíce významným je vliv rodiny. Rodiče jsou dětem vzory, ať pozitivní, tak negativní. Rodina, která neplní řádně svou výchovnou funkci, se velmi často vyznačuje nezájmem o to, jak děti tráví svůj volný čas. Nedostatek pozitivních sociálních vazeb, dojem, že se o dítě nikdo nestará a nejeví o něj zájem, dlouhotrvající pocit nudy mohou být vlivy, které utvářejí jedince, s nímž lze později snadněji manipulovat, který pak často hledá a nachází možnost seberealizace v sociálně závadném prostředí. Dalším významným sociálním vlivem jsou hromadné sdělovací prostředky – tisk, televize, internet. Jejich vliv může být v mnoha směrech také pozitivní, ale je třeba brát

v úvahu i úskalí nevhodnosti přijímaných informací. Vlastní aktivita je zde nahrazována aktivitou pasivní bez hlubšího prožitku.

- **Pedagogická a psychologická** hlediska sledují věkové i individuální zvláštnosti a jejich zohlednění ve volném čase. Pedagogické ovlivňování volného času by mělo podporovat činnost dětí a mládeže, poskytovat prostor pro jejich bezprostřednost, uspokojovat požadavek nových dojmů, seberealizace, sociálních kontaktů a přispívat k rozvoji všech stránek osobnosti.
- **Zdravotně-hygienické** hledisko je zaměřeno především na využívání volného času z pohledu zdravého tělesného a duševního vývoje člověka. Zejména jde o žádoucí uspořádání režimu dne, respektování výkonnosti jednotlivce, hygienu prostředí i mezilidských vztahů, psychohygienu. Náležité využívání volného času se kladně projevuje i na zdravotním stavu člověka.
- Z **ekonomického** hlediska je podstatné, kolik prostředků společnost investuje do zařízení pro volný čas, zda a jakým stylem se přinejmenším díl nákladů vrátí. Volný čas je oblastí, která se stala využívanou nejen jako činnost vzdělávací a výchovná, ale i komerční. Činnosti ve volném čase jsou součástí zábavného průmyslu, cestovního ruchu, v zájmu sportovních organizací a výrobců oblečení pro sport a volný čas. Při volnočasových činnostech mohou jedinci získávat nové vědomosti a odpočínutý člověk podá nejen lepší pracovní výkon, ale i lépe zvládá interpersonální vztahy na pracovišti.
- Z **politického** hlediska je třeba zvážit, jak a do jaké míry stát svými orgány zasahuje do volného času obyvatelstva. Stát by měl utvářet podmínky pro uspokojování spontánních aktivit dětí a mládeže, pomáhat vytvářet kladné postoje dospělých k volnočasovým činnostem dětí, zakládat a ovlivňovat zařízení pro volný čas a v neposlední řadě pomáhat sdružením a spolkům pracujícím s mládeží. (Pávková a kol., 1999)

3.4 Specifika volného času dětí

Dle Pávkové (2008) má volný čas dětí a mládeže svá specifika, od volného času dospělých se liší většinou rozsahem, obsahem, mírou samostatnosti a závislosti a nezbytností pedagogického ovlivňování.

- Obecně se dá říci, že děti mají zpravidla **více času** nežli dospělí. Jsou děti, které mohou trpět i nedostatkem volného času, mezi dětmi se najdou i jednotlivci, kteří mají nadbytek volného času a neumí jej vhodně vyplnit.
- **Obsah** volného času odpovídá věkovým a osobitým zvláštnostem. Aktivity u dětí jsou většinou rozmanitější než u dospělých.
- **Míra samostatnosti** souvisí s věkem dítěte, psychickou a fyzickou vyspělostí, na rodinném prostředí a nabídce volnočasových aktivit v regionu.
- Z výchovných důvodů je žádoucí **pedagogické ovlivňování** volného času dětí a mládeže. Děti nemají dostatek životních zkušeností, nedovedou se orientovat ve všech oblastech zájmových aktivit, potřebují vnímavé vedení. Je však naprosto nezbytné, aby toto vedení bylo nenásilné a nabízené aktivity pestré a přitažlivé, účast na nich dobrovolná.

Na volný čas dětí působí mnohostranné vlivy. Jako nejpřirozenější sociální skupina ve společnosti ovlivňuje volný čas dětí především **rodina**. Jednak je to časově první prostředí dítěte a činnosti, které si dítě vybírá, jsou ovlivněny hodnotami, které konkrétní rodina uznává jako důležité, finančními možnostmi rodičů a jejich představami, jakým způsobem by jejich dítě mělo volný čas trávit. Uznáváme dvě roviny či oblasti volného času ovlivňované rodinou, první z nich je **ovlivňování zájmů dítěte** a druhou jsou **společné aktivity rodičů s dětmi**.

Ve **skupině vrstevníků** se promítají všemožné aktivity, které může dítě naplňovat v neformálních skupinách svých kamarádů a velmi záleží na tom, jaké hodnoty a z nich vyplývající cíle tato skupina uznává. Může to být skupina, která naplňuje svůj volný čas žádoucím způsobem nebo naopak skupina s negativním postojem k obecně uznávaným hodnotám. Na volný čas dětí má vliv i **lokální pospolitost**, jako například obec nebo sídliště. Ovlivňování volného času dětí je náplní mnoha **občanských sdružení**, která si podle zaměření kladou různé cíle, ať už výchovné, vzdělávací nebo rekreační, či specificky zaměřené. Zprostředkovaný výchovný a vzdělávací záměr mají **hromadné sdělovací prostředky**, pokud si z nich děti dle návodu svých rodičů, učitelů, vedoucích nebo kamarádů vybírají informace, které na ně mohou mít pozitivní vliv (často zde však nastává nebezpečí vlivu negativního). Mimovyučovacími aktivitami plní funkci výchovně vzdělávací a rekreační i **školská a jiná zařízení pro zájmové vzdělávání**. (Kavanová, Chudý, 2005)

4 PEDAGOGIKA VOLNÉHO ČASU, VÝCHOVA MIMO VYUČOVÁNÍ

Souhrnné poznání soustavy aktivit a institucí volného času zprostředkovávají věda o volném čase a pedagogika volného času. Jejich význam zřetelně odhaluje fakt, že jde o relativně mladou oblast, která se v současnosti rychle rozvíjí a je pořád ještě oblastí neúplně zmapovanou a poznanou.

„Věda o volném čase zkoumá vznik volného času, rozvoj jeho rozsahu a funkcí i podmíněnost společenským kontextem; řeší jeho pronikání mezi mladou populaci, pro kterou je významnou podmínkou jejího současného života i perspektivou úspěšného rozvoje.“ (Hofbauer, 2008, s. 12)

Pedagogika volného času se dle Hofbauera (2008) zabývá koncepcí i cíli, významy a prostředky výchovného zhodnocování volného času, organizacemi a institucemi, které tyto činnosti uskutečňují nebo pro ně vytvářejí předpoklady a předpoklady jeho dalšího vývoje vypracovanými na základě vývoje společnosti a oboru samotného. Jak uvádí Pávková (2008), pedagogika volného času je společenskovědním oborem, je jedním z oborů pedagogiky. Při práci s dětmi a mládeží školního věku se příležitostně užívá také označení výchova mimo vyučování. *„Termín výchova bývá nejčastěji chápán jako záměrné, cílevědomé dlouhodobé působení vychovávajícího na vychovávaného v pozitivním smyslu.“* (Pávková, 2008, s. 65)

4.1 Pedagog volného času, vychovatel

Ve sféře výchovy ve volném čase, v době mimo vyučování se uplatňují dvě profese: pedagog volného času a vychovatel. Pedagog volného času působí převážně ve střediscích volného času, jako jsou domovy mládeže a útvary zájmových činností. Vychovatelem je označován pracovník školní družiny či školního klubu, domova mládeže, školy v přírodě či internátu nebo zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu. **Pracovní náplň je v určitém rozsahu odlišná, přesto převažuje pedagogické ovlivňování volného času.**

Zákon č. 563/ 2004 Sb. O pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů v § 16 stanoví, že **vychovatel:**

(1) *„Získává svou odbornou kvalifikaci*

- a) *vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na vychovatelství nebo sociální pedagogiku,*

- b) vysokoškolským vzděláním podle § 7 až 12 s výjimkou § 11,
  - c) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku,
  - d) vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství nebo sociální pedagogiku, nebo studiem pedagogiky,
  - e) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu vychovatelů, nebo
  - f) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední školy a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na vychovatelství.
- (2) *Vychovatel, který vykonává přímou pedagogickou činnost ve školském výchovném a ubytovacím zařízení nebo v jeho oddělení zřízeném pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, ve školském zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy, nebo ve školském zařízení pro preventivně výchovnou péči, získává odbornou kvalifikaci*
- a) *vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální pedagogiku pro vychovatele, nebo*
  - b) *vzděláním stanovaným pro vychovatele podle odstavce 1 a studiem v akreditovaném bakalářském studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřeném na speciální pedagogiku, nebo vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na speciální pedagogiku.*

Zákon č. 563/ 2004 Sb. O pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů v § 17 stanoví, že **pedagog volného času**:

(I) „Získává odbornou kvalifikaci:

- a) *vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd zaměřené na pedagogiku volného času nebo sociální pedagogiku,*
- b) *vysokoškolským vzděláním podle § 7 až 12 s výjimkou § 11,*
- c) *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením akreditovaného vzdělávacího programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na pedagogiku volného času nebo vychovatelství nebo sociální pedagogiku,*
- d) *vyšším odborným vzděláním získaným ukončením jiného akreditovaného vzdělávacího programu než podle písmene c) a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku volného času nebo sociální pedagogiku nebo vychovatelství, nebo studiem pedagogiky,*
- e) *středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu střední odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na pedagogiku volného času nebo vychovatelství,*
- f) *středním vzděláním s maturitní zkouškou a vzděláním v programu celoživotního vzdělávání uskutečňovaném vysokou školou a zaměřeném na pedagogiku volného času nebo vychovatelství, nebo studiem pedagogiky. (MŠMT, [on line])*

Pedagogická profese patří do kategorie tzv. **pomáhajících profesí**, u nichž je důležitá psychická odolnost a rovnováha. „Požadované znaky osobnosti by bylo možné rozdělit do tří skupin:

- *pozitivní obecně lidské vlastnosti*
- *vlastnosti obzvláště důležité pro pedagogy*
- *specifické požadavky na vychovatele a pedagogy volného času.“*

(Pávková, 2008, s. 132)

Poznávací procesy pedagoga, vychovatele by měly mít dostatečnou úroveň, měl by mít dobrou paměť, pozornost, přiměřené volní vlastnosti, schopnost prožívat ale i ovládat své emoce, z charakterových vlastností můžeme zmínit altruismus, spravedlivost, pracovitost, sebeovládání. Měl by mít odpovídající vědomosti, dovednosti a návyky,

inteligenci. Každý pedagog má však své silné a slabé stránky a je důležité, aby si toho byl vědom a byl schopen s nimi pracovat, zdokonalovat se.

Dobry pedagog, vychovatel by měl být rád mezi lidmi, zejména mezi dětmi. Měl by umět mluvit i naslouchat, zvládat nároky, které nese život, radovat se ze života, mít rád lidi a také je umět vést a řídit.

Úkolem pedagoga volného času, vychovatele je plnit plánovanou činnost a to do té míry zajímavě a přitažlivě, aby děti prací v kolektivu zaujal. Co nejméně nařizuje a přikazuje, snaží se být kamarádem a působí na děti svou přirozenou autoritou. Vhodně volenou činností podporuje pozitivní vztahy mezi dětmi, učí je zásadám čestného boje, zdravého soupeření, motivuje je ke spolupráci a soudržnosti, povzbuzuje je, učí je sociálnímu citění se slabšími. Jeho snahou je získat k dětem otevřený, kamarádský vztah, tak aby se mu neostýchaly sdělit své pocity, ať už negativní či pozitivní. Ve vztahu k dítěti se snaží o demokratický přístup, tento vztah však má své meze. Pedagog, který si utvoří k dětem férový vztah, může z části kompenzovat nefunkční rodinu nebo krátkodobou absenci kamarádů.

Zájmová činnost je neodmyslitelnou součástí výchovy, a proto pedagogové, vychovatelé, kteří ji s dětmi provozují, by měli mít nejen vztah k dětem, odborné znalosti a dovednosti, ale i přiměřenou pedagogickou přípravu. (Pávková, 2008)

4.2 Výchova a volný čas

Kontext mezi pojmy výchova a volný čas se dá formulovat trojím způsobem:

- Podstatou **výchovy pro volný čas** (k volnému času) je utváření, rozvíjení a zdokonalování schopností, dovedností, motivace a kompetencí pro hodnotné využívání volného času.
- **Výchova ve volném čase** zahrnuje všechno dění v časovém prostoru, který neslouží k realizaci základních biologických potřeb ani školních povinností.
- **Výchova volným časem** (prostřednictvím aktivit volného času) spěje k utváření individuálních rysů účastníka činností, k jeho působení mezi druhými lidmi. Východiskem a cílem činností je osvojovat si nové znalosti, dovednosti, kompetence a rozvíjet individuální zájem a současně je cílem i možný přechod zájmové orientace k volbě budoucího povolání, k osvojování si zdravého způsobu života. (Pávková, 2008)

4.2.1 Výchova mimo vyučování

Kromě pojmu výchova ve volném čase se v současné době využívá i termín **výchova mimo vyučování**. Oba pojmy si jsou blízké, nejsou však totožné. Pojem výchova ve volném čase je z pohledu věku vychovávaných širší, nežli termín výchova mimo vyučování. Obsahem výchovy ve volném čase je nejen výchova dětí a mládeže, ale i výchova dospělých, včetně seniorů. Vzhledem k obsahu činností je širší termín výchova mimo vyučování. Krom aktivit ve volném čase (odpočinek, zábava, rekreace, zájmové činnosti atd.) **zahrnuje i oblast dětských povinností**.

Obvykle vymezujeme výchovu mimo vyučování čtyřmi znaky:

- uskutečňuje se mimo povinné vyučování
- koná se zejména ve volném čase
- probíhá mimo přímý vliv rodiny
- je institucionálně zabezpečena (Pávková a kol., 1999)

Ve starší odborné literatuře se vyskytují termíny mimotřídní a mimoškolní výchova. **Mimotřídní výchova** se týkala výchovného působení školy mimo čas povinné výuky, například aktivity zájmových útvarů, kdy zahrnovala i činnost školní družiny a školních klubů, pokud byly součástí školy. **Mimoškolní výchova** představovala činnost jiných institucí nežli škol, například středisek pro volný čas, sdružení dětí a mládeže. Oba pojmy lze obtížně vymezit a rozlišit, proto se v současnosti téměř nepoužívají.

V současnosti se můžeme setkat s termíny výchova formální, informální a neformální.

- Obsahem **formální výchovy** je činnost škol či jiných odborných vzdělávacích zařízení. Ukončení vzdělání je stvrzeno příslušným dokladem.
- Obsahem **neformální výchovy** jsou záměrné a strukturované aktivity člověka, které probíhají mimo vyučování, ve volném čase. Udělení dokladu o jejich ukončení není podmínkou. Zahrnuje celoživotní výchovu a vzdělávání.
- Obsahem **informální výchovy** je jak záměrné, cílené učení, tak i učení zcela nahodilé, získávané v běžných životních situacích, zahrnuje i působení vlivu prostředí. (Pávková, 2008)

4.3 Funkce výchovy ve volném čase

Sféra výchovy ve volném čase má své určité funkce. Dle Pávkové (2008) je možné vymezit funkci výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní. Dílčí druhy zařízení, institucí a organizací určená pro výchovu ve volném čase, v době mimo vyučování plní tyto funkce v odlišné míře a rozmanitými způsoby. První instituce, které se staraly o děti školního věku, kladly především důraz na funkci sociální a preventivní. Považovaly za podstatné děti ohlídat, poskytnout jim přiměřené zázemí a zabavit je tak, aby se nemohly věnovat společensky nevhodným aktivitám. Postupně získávala na důležitosti i funkce výchovně-vzdělávací.

- V současnosti, jak uvádí Pávková (2008), je kladen prvotní důraz na funkci **výchovně-vzdělávací**. Jednotlivá zařízení a instituce se na plnění této funkce účastní podle legislativně definovaného poslání a specifických možností. Spočívá v úmyslném a záměrném formování osobnosti vychovávaných jednotlivců, dosahování věcných cílů pomocí promyšleně zvolených pedagogických prostředků. Působí na všechny složky osobnosti, tělesnou, psychickou i sociální, podle zaměření té dané výchovné instituce. Prostřednictvím rozmanitých a pozoruhodných činností lze děti, mládež i dospělé stimulovat k osobnostně a společensky přijatelnému využívání volného času, k získávání nových vědomostí a dovedností, k pochopení významu celoživotního vzdělávání. Současně se rozvíjejí kognitivní procesy a utvářejí náležité rysy osobnosti. Úspěchy ve volnočasových aktivitách poskytují pocit uspokojení, příležitost k seberealizaci a kladnému sebehodnocení. Zkušenosti získané z rozličných činností pomáhají jedincům utvářet názor na společnost a svět kolem nás.
- Je nezbytné, aby veškeré výchovné působení ve volném čase podporovalo zdravý tělesný, duševní i sociální vývoj. Tím je významná i **funkce zdravotní**. Uspokojivý zdravotní stav vychovávaných lze podpořit různorodými způsoby. Je to zejména dodržování režimu dne tak, aby odpovídal lidským biorytmům a vyhovoval individuálním zvláštnostem člověka, podněcování k pohybovým aktivitám, zejména venku na čerstvém vzduchu, nasměrování ke zdravému stravování, dodržování hygienických požadavků a zachovávání zásad bezpečnosti práce.
- **Sociální funkce** se nejčastěji chápe jako starost o děti, zajištění jejich bezpečnosti, dozoru a odpovídající činnosti v době, kdy skončilo vyučování a rodiče jsou v práci nebo jinak zaměstnaní. V tomto pojetí plní sociální funkci zejména školská

zařízení, například školní družina, dále výchovná a ubytovací zařízení, například domov mládeže, škola v přírodě a zvláště zařízení pro ústavní a ochrannou výchovu a sociální zařízení. V jiném pojetí nám sociální funkce dává možnost navazovat nové interpersonální vztahy, povětšinou s lidmi, s kterými nás váží společné zájmy, názory, postoje. Volnočasové skupiny mívají rozmanitou strukturu z hlediska věku účastníků, sociální postavení, zdravotního stavu atd. Účast v takových skupinách vede k socializaci člověka. Sociální funkci je možné chápat i jako šanci k vyrovnávání rozdílů mezi odlišnými materiálními a psychologickými podmínkami dětí v rodinách.

- Neopomenutelnou funkcí ve výchově ve volném čase je **funkce preventivní**, která klade důraz na prevenci sociálně patologických jevů. Důležitým prostředkem sociální prevence je výchova v rodinách a výchova dětí ve školách. Školská zařízení, která se podílejí na výchově ve volném čase, pracují většinou v oblasti nespecifické primární prevence. Ta spočívá v předcházení problémům, protože je snadnější jim předcházet, než je pak řešit. Dle Matouška a Kroftové (2003) ovšem výsledkem primární prevence není jen pouhá absence sociálně patologických jevů, snahou je osvojení si sociálně příznivého chování.

4.4 Cíle výchovy ve volném čase

Výchova ve volném čase je charakteristická svou **cílevědomostí**. Vychovatel si v každé části výchovného působení stanoví přiměřené cíle, volí prostředky, kterými lze cílů dosáhnout a hodnotí výsledky své námahy.

Výchova ve volném čase má své charakteristické obecné i dílčí cíle.

- **Obecným cílem** je naučit jedince rozumně a účelně využívat volný čas, reálně ho oceňovat jako významnou hodnotu v životě.
- Z těchto obecných cílů lze odvodit sled **dílčích cílů** například naučit jedince odpočívat a rekreovat se, podporovat rozvoj jeho zájmů a specifických schopností, uspokojovat jeho potřeby, naučit ho vhodně si uspořádat režim den, vést ho ke zdravému životnímu stylu, podporovat ideu celoživotního zdělávání.

4.5 Podmínky výchovy ve volném čase

Výchovný proces probíhá za spleť podmínek, které diferencujeme na podmínky vnější a vnitřní. Vnitřními podmínkami rozumíme zejména věkové a individuální zvláštnosti,

do vnějších podmínek řadíme prostory, materiální vybavení, působení vlivných jedinců a sociálních skupin.

Podmínky výchovy ve volném čase, v době mimo vyučování mají svá specifika.

- Z pohledu **vnitřních podmínek** je důležité, že ve volném čase mají vychovatelé dostatek možností pro respektování a rozvoj jednotlivých stránek osobnosti, především zájmů, schopností a potřeb. Znalost věkových odlišností je pro vychovatele, který pracuje s jedinci ve volném čase, nezbytná.
- Výchovu ve volném čase ovlivňují i **podmínky vnější**. Prostředí, v němž výchova probíhá, je různorodé a variabilní. Požadavky na prostory a vybavení jsou rozdílné podle druhu výchovného zařízení a činností, pro které jsou určeny. (Pávková, 2008)

K posuzování vnitřních a vnějších podmínek pedagog využívá **metod pedagogické diagnostiky**, například:

- **Pozorování** je metodou, při které nepotřebujeme techniku, jen vlastní zrak, pozorování má splňovat kritérium zaměřenosti, organizace, systematičnosti, registrace a způsobu zpracování získaných dat.
- **Rozhovor** je metodou podrobnější a detailnější než pozorování, rozhovorem si ověřujeme informace, které jsme získali pozorováním. Rozhovor je diagnostickým prostředkem, který je systematický, zaměřený a promyšlený.
- **Analýza výsledků činnosti** se zabývá rozborem již hotového materiálu. Výsledky činností lze využít pro motivaci k další práci, k posílení sebedůvěry, ke zlepšení postavení jedince v kolektivu.
- **Dotazník** je způsob získávání informací pomocí kladení otázek. Dovoluje získat data od velkého množství respondentů v docela krátkém čase.

4.6 Prostředky výchovy

V nejširším pojetí patří mezi výchovné prostředky činitelé výchovy, obsah, metody a formy výchovy, prostory a materiální prostředky.

- Mezi **činitele výchovy** můžeme zařadit rodinu, školu a ostatní výchovné instituce.
- **Obsah výchovy** je odlišný v různých typech zařízení, je dán vytýčenými cíli a vychází z přání a potřeb vychovávaných. Při stanovování obsahu výchovy má pedagog značnou volnost, může uplatnit vlastní tvořivost a iniciativu, je však samozřejmé, že respektuje základní pedagogicko-psychologické požadavky.

- Při výchově ve volném čase je uplatňována řada **výchovných metod**. Nejběžnějšími metodami jsou metody slovní, názorné a metody praktických činností. Mimořádný důraz se klade na vliv osobního přístupu vychovatele a metody cvičení, kdy si děti procvičují a upevňují vhodné chování v rozmanitých životních situacích.
- **Výchovné formy** je možné klasifikovat dle počtu účastníků, dle míry organizovanosti a pravidelnosti. Nejčastěji využívané jsou hry, soutěže, vycházky, exkurze, schůzky zájmových útvarů, sportovní a jiné oddíly. Organizované i spontánní aktivity by měly být zastoupeny vyváženě.
- Neopomenutelnými prostředky výchovy jsou i **prostory**, kde výchova probíhá a **materiální prostředky**. Materiální vybavení musí vyhovovat hygienickým, pedagogicko-psychologickým a estetickým požadavkům. Prostory a vybavení by měly respektovat druh zájmových činností, pro které jsou určeny, věk dětí a také zohlednit zamýšlenou délku pobytu dětí. Důležité jsou i další prostory, jako je například sportovní hřiště a jiná místa, určená pro odpočinek a rekreaci. (Pávková, 2008)

4.7 Požadavky na realizaci výchovy

Pro úspěšné pedagogické působení jsou vytyčovány různé požadavky, jejichž plnění do určité míry zaručuje účinnost výchovy. Za zmínku stojí požadavky formulované již Janem Ámosem Komenským, například postup od blízkého ke vzdálenému, od jednotlivého k obecnému či od známého k neznámému, které platí ve výchově stále, i když bývají jinak vyjádřeny.

Požadavky na výchovné působení mají odlišnou míru obecnosti, pro ty nejobecnější užíváme označení **výchovné principy**.

Principy výchovy ve volném čase jsou:

- **Princip demokratičnosti**, který zajišťuje všem jedincům v oblasti výchovy a vzdělání stejná práva i pro skupiny znevýhodněných osob. Tento princip je možné chápat jako spoluúčasť veřejnosti na rozhodování o otázkách výchovy.
- **Princip humanity**, který přispívá ke kultivaci osobnosti a směřuje k podpoře kladných mezilidských vztahů.

- **Princip vědeckosti** znamená podporovat osobní zkušenosti, také výsledky vědeckého bádání v pedagogice a příbuzných vědách.
- **Princip spojení teorie s praxí**, který klade důraz na propojení získaných znalostí v oblasti zájmového vzdělávání s povoláním v běžném životě. Znamená utváření vědomostí a zároveň i praktických dovedností. (Pávková, 2008)

Požadavky konkrétnějšího charakteru bývají označovány jako **pedagogické zásady**. Zásadami ve výchově ve volném čase jsou:

- **Zásada názornosti**, kdy požadavkem je, aby základem učení bylo smyslové poznání.
- **Zásada cílevědomosti** klade důraz na význam výchovně – vzdělávacích cílů z pohledu vychovávajících i vychovávaných.
- **Zásada soustavnosti** je požadavkem, jehož záměrem je, aby výchova a vzdělání tvořily systém, aby jednotlivé fáze na sebe navazovaly, aby všichni vychovávající působili jednotně.
- **Zásada přiměřenosti**, kdy stanovené cíle, obsahy a metody výuky musí respektovat věk a individuální zvláštnosti vychovávaného.
- **Zásada aktivity** je založena na snaze a vlastní aktivitě vychovávaného.
- **Zásada trvalosti** je spjata s požadavkem, aby se vědomosti, dovednosti, návyky i vlastnosti získané v rámci výchovně – vzdělávacího procesu staly trvalou součástí osobnosti jedince.
- **Zásada vyzvedávání kladných rysů** je požadavek vycházet při výchově zejména z pozitivních rysů osobnosti vychovávaného, používat kladnou motivaci, spíše odměňovat než trestat. (Pávková, 2008)

Požadavky zaměřené na různé oblasti výchovy považujeme za **specifické požadavky** výchovy. Specifickými požadavky pro různé sféry výchovy jsou:

- **Požadavek pedagogického ovlivňování volného času**, který je možno chápat jako potřebu citlivého pedagogického vedení vedoucím k rozumnému využívání volného času.
- **Požadavek jednoty a specifičnosti vyučování a výchovy mimo vyučování** vymezuje společné plnění cíle – rozvoje osobnosti jedince a je zaměřen na spolupráci pedagogů a předpokládá možnost vyrovnání těchto dvou oblastí výchovy.

- **Požadavek dobrovolnosti**, který je pro práci s dětmi a mládeží nezbytný. Znamená dobrovolnou účast na aktivitách, vychovatel dělá vše proto, aby byl nabízený program přijímán dobrovolně.
- **Požadavek aktivity** očekává aktivní podílení se na aktivitách ve všech etapách činností, tedy při plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.
- **Požadavek seberealizace** značí takovou skladbu aktivit, aby každý jedinec mohl uplatnit své specifické vlohly a schopnosti, a být tak v některé ze sfér lidské činnosti úspěšný.
- **Požadavek pestrosti, zajímavosti a přitažlivosti** se týká střídání obsahu, metod a forem práce. Předpokládá střídání organizovaných a spontánních činností v rovnováze s individuálními potřebami a zájmy jedinců.
- **Požadavek odpočinkového a rekreačního zaměření** směřuje k takovým aktivitám, které přispívají k odstraňování únavy, k obnově duševních i fyzických sil a vhodnou formou kompenzují činnosti při vyučování.
- **Požadavek zájmového zaměření** klade důraz právě na zájmové činnosti, jako nejdůležitější součásti obsahu výchovy mimo vyučování, na jejich podněcování, rozvíjení a prohlubování.
- **Požadavek citlivosti a citovosti** je zdůrazňován s ohledem na fakt, že činnosti vykonávané ve volném čase mají v jedincích vyvolávat především kladné emocionální prožitky.
- **Požadavek orientace na sociální kontakt** je směřován na kontakt s ostatními lidmi, volný čas by měl být prožíván v interakci s druhými osobami, kamarády, přáteli.
- **Požadavek efektivity** vyplývá z vnějších podmínek práce, vyžaduje dosahování cílů přiměřenými prostředky, rozumně, hospodárně. Každý zřizovatel stojí při zřizování výchovných činností před otázkou, jak s danými zdroji (peníze, čas, prostory, lidé), prospět co nejvíce jedincům nebo vykonávat služby s dlouhodobým dopadem.
- **Požadavek kvality a evaluace** souvisí s požadavkem efektivity. Každý pedagog i zařízení se musí zamýšlet, zda se mu daří plnit stanovené cíle (tzv. vnitřní evaluace, kterou provádí pracovníci sami) a musí být schopen ukázat výsledky své činnosti a hospodaření i navenek (tzv. vnější evaluace, kterou provádí nadřízené orgány). (Pávková a kol, 1999); (Pávková, 2008)

5 ZÁJMY

„Termín zájem vyjadřuje relativně stálé zaměření osobnosti. Zajímavému předmětu nebo činnosti přikládá jedinec zvláštní hodnotu, a proto je veden snahou po aktivním styku s ním, neboť mu přináší kladné citové naladění a uspokojení.“ (Hájek, 2008, s. 164)

Zájem je něco, co upoutává pozornost na delší dobu, tomuto předmětu přikládám osobní důležitost a mám vnitřní touhu se s tímto předmětem zájmu co nejčastěji setkávat.

Zájmy ve struktuře osobnosti řadíme mezi vlastnosti aktivačně- motivační. Zájmy nás motivují k aktivitám zaměřeným na uspokojení předmětu zájmu. Mají blízkou souvislost s vlohami a schopnostmi jedince, které jsou podmínkou úspěšného vykonávání určité činnosti. Jedinec předmětu svého zájmu přikládá mimořádnou hodnotu, je schopen vyvinout snahu při jeho dosahování a překonávat překážky. Člověk rozvíjí především zájmy v těch oblastech, v nichž dosahuje úspěchu a uspokojení s činností. **Zájmové činnosti žádoucím způsobem ovlivňují efektivitu výchovy a vzdělávání, jsou nástrojem socializace a stávají se tak významnými činiteli osobního i sociálního rozvoje.** (Hájek, 2008)

5.1 Zájmová činnost

Zájmová činnost patřičně podněcuje a napomáhá k samostatnosti, tvořivosti a společenské aktivitě. Tím vede děti i ostatní jedince k participaci na politickém, kulturním a hospodářském životě. **Plní funkci výchovnou a vzdělávací.** Napomáhá k rozvoji:

- celistvé osobnosti
- působí motivačně i socializačně
- podporuje seberealizaci

Současně plní také **úkoly zdravotně hygienické.** Může být prostředkem:

- relaxace
- odpočinku
- duševní a fyzické relaxace
- regenerace sil

Při budování soustavy příležitostí k uspokojování zájmů je třeba zdůraznit, že hlavním ukazatelem není množství nabídky různých školských či jiných zařízení, ale jejich kvalita a struktura.

5.2 Klasifikace zájmů

Zájmy se rozvíjejí na základě jsooucích potřeb, dovolují jejich uspokojování a tím zároveň působí na jejich charakter a vznik dalších potřeb.

Zájmy můžeme dělit podle:

- **úrovně činnosti** – aktivní činnost x receptivní činnost
- **intenzity zájmu** – hluboké zájmy x povrchní zájmy
- **časového trvání** – krátkodobé, dočasné a přechodné zájmy x trvalé zájmy
- **stupně koncentrace** – jednostranné zájmy x mnohostranné zájmy
- **společenských norem** – zájmy žádoucí x zájmy nežádoucí
- **převažující složky činnosti** – zájmy sportovní, tvořivé (výtvarné, dramatické, hudební, rukodělné), přírodovědné, sběratelské, společensko - vědní, turistika, počítače
- **počtu účastníků** – individuální x skupinové
- **typu skupiny** – kroužek, oddíl, klub, soubor, kurz (Hájek, 2008)

5.3 Role vedoucího zájmové činnosti

Vedoucí zájmové činnosti vystupuje v několika rolích. V **roli instruktora**, jenž vysvětluje a předvádí činnost, kterou má účastník zvládnout a přitom ho zároveň motivuje k vlastnímu myšlení. V **roli rádce**, který motivuje a vede účastníky k porozumění činnosti a jejím hodnotám. V **roli diagnostika a terapeuta** pomáhá uspokojovat individuální potřeby řešit rozpory a osobní problémy, překonávat bariéry, ulehčuje vzájemné kontakty. (Pávková, 2002)

Hodnoty žádoucí pro vedoucího:

- **tolerance** – přijímat děti takové, jaké jsou
- **citlivost a empatie** – senzitivně přistupovat ke každému dítěti a klasifikovat je podle jeho schopností a možností
- **pohotovost** – být ochotný naslouchat návrhům a podnětům dětí, neulpívat nekompromisně na plánu a svých představách, pokud je skupina odmítne, v odůvodněných případech přijímat návrhy členů – tento způsob umožňuje spoluutváření programu skupiny

- **přirozená autorita** – uvolněná a kamarádská atmosféra bez zbytečně autoritativního přístupu, založená na odbornosti
- **tvořivost** – ponoukat účastníky k vlastní kreativitě a oceňovat ji (Hájek, 2008)

Postoj vedoucího a typ vedení kolektivu má vliv na výkonnost kolektivu, jeho soudržnost a vnitřní vztahy. Obvykle se uvádějí tři typy vedení:

- **Autoritativní** – vedoucí rozhoduje o všem sám, nepřipouští námitky. Tyto kolektivy jsou zpravidla výkonné, ovšem spokojenost jejich členů bývá průměrná, bývají málo soudržné, u některých členů toto vedení vyvolává apatii či agresivitu.
- **Demokratické** – vedoucí podněcuje iniciativu, zájem o činnost, je zde velká sounáležitost členů, mnohdy nepotřebují ani přímý dohled vedoucího. Výkonnost nemusí být až tak vysoká, ale je vyvážena kreativitou a spokojeností se skupinou, vztahy ve skupině jsou přátelské, soudržnost na vysoké úrovni.
- **Liberální** – vedoucí je k dění ve skupině nevšímavý, nechává veškerou iniciativu na členech skupiny, výkonost skupiny je malá, soudržnost kolektivu na nízké úrovni a spokojenost členů malá. (Hájek, 2008)

5.4 Organizace schůzky zájmového útvaru

Zájmová činnost bývá pravidelná (činnost zájmových útvarů), nebo příležitostná (exkurze, besedy, vycházky, soutěže, olympiády). Přestože struktura zájmového útvaru může být rozmanitá (věk členů, místo konání, aj.), nalézáme jisté společné zásady, které vycházejí z požadavků obecné pedagogiky i pedagogiky volného času.

- **Zahájení schůzky** přináší chvíle určitého očekávání, soustředění a řádu. Děláme-li prezenci na začátku, napomůže nám to k odstranění, nebo alespoň zmírnění pozdních příchodů.
- **Vytvoření společné atmosféry** podmiňuje úspěšnost schůzky. Účastníci mohou přicházet různě naladěni, unaveni či nesoustředění, roztěkaní a mohou si chtít říct mezi sebou své zážitky. Je dobré jim nechat chvíli prostor a poté k navození společné atmosféry využít rozhovoru či improvizace.
- **Motivace činnosti** může občas splynout se sjednocováním atmosféry, neměla by ovšem nikdy chybět. Pro účastníka je žádoucí vědět, proč má tu či onu činnost vykonávat. Je samozřejmé, že vedoucí volí motivační prvky přiměřené věku, zájmové činnosti či momentálním místním podmínkám.

- **Vlastní činnost** zaujímá nejdelší část schůzky. Vedoucí by měl mít pevně stanovené zadání, promyšlený metodický postup a nachystané pomůcky. Pokyny, které vedoucí udílí, by měly být jasné a stručné. Kontrolními otázkami si ověří, zda mu účastníci porozuměli. V průběhu schůzky vedoucí činnost řídí, usměrňuje a podněcuje, dbá na bezpečnost práce. Vedoucí vytváří podmínky pro skupinovou kooperaci tak, aby podpořil rozvoj individuálních možností, schopností a zkušeností každého člena.
- **Hodnocení** by mělo být taktní, aby nesráželo sebevědomí jedince, přiměřené výkonu jedince. Není žádoucí děti chválit za každou cenu, to v nich může vyvolat falešnou představu výjimečnosti, není ovšem žádoucí ani kárat děti příliš často. V hodnocení by měla být vyslovena víra ve zlepšení, ponouknutí ke zvýšenému úsilí a návrh dalších možných postupů.
- **Závěr** schůzky účastníci věnují úklidu prostor schůzky a pomůcek. Vedoucí s účastníky zhodnotí průběh schůzky a dosažené výsledky. Před rozchodem seznámí členy s plánem na příští schůzku, případně jim oznámí, jaké pomůcky si mají přinést.

„Obecná struktura schůzky nemůže být dogma. Vedoucí tvořivě přizpůsobuje metodiku a obsahovou náplň cílům, jichž chce dosáhnout.“ (Hájek, 2008, s. 174)

5.5 Zážitek a zážitková pedagogika

Zájem je spojován s činnostmi, které přinášejí zážitek každému účastníkovi, byť je možné, že ze stejné činnosti bude mít každý jedinec jiný zážitek, utkví mu jiný moment činnosti, ovlivní ho jiná zkušenost. Zážitek, prožitek ze zájmové aktivity ozvláštňuje každodenní život jednotlivce. *„Prožitek pokládáme za emocionálně zabarvenou evidenci minulého, přítomného i očekávaného, je charakteristický svou bezprostředností.“* (Hájek, 2008, s. 175). **Znakem prožitku jsou nenahraditelnost, individuálnost, jedinečnost, nepřenositelnost, komplexnost** (nelze oddělit stránku racionální a emocionální).

Vzdělávání a výchova zážitkem mají několik základních charakteristik, jsou to například snaha o osobní rozvoj, prvek dobrodružství, jistou míru nejistoty a přijímání rizik, prvek výzvy a sebepoznání, zasazení do neobvyklého prostředí, přítomnost her, využití obrazového vyjádření a rozborů proběhlých aktivit. (Franc, Zouňková, Martin, 2007)

Cílem zážitkové pedagogiky je vytváření neobvyklých a často velmi náročných situací, překonávání vnějších a vnitřních podmínek, rozvoj fantazie a tvořivosti, změna hodnotového systému, udržování psychické rovnováhy, posilování sociálních kompetencí a navozování dobré a příjemné atmosféry spolupráce ve skupině.

Oproti jiným zemím je **česká zážitková pedagogika** specifická v tom, že navázala na tradici junáků, Foglara, sokolů. Prvek orientace na hru má v sobě od prvopočátku. Vyústěním snah o vznik vzdělávacího střediska, zaměřeného na výchovu v přírodě bylo založení Prázdninové školy Lipnice.

Nezisková organizace **Prázdninová škola Lipnice (PŠL)** byla založena v roce 1977. Zastřešující organizací se stal Socialistický svaz mládeže, jejíž výběr byl spíše nutností nežli svobodnou volbou. Založení prázdninové školy Lipnice předcházela snaha o uvedení nového směru v pedagogice propojením zážitku v přírodě ve spojení s překročením vlastních fyzických a psychických hranic, které v jedinci nakonec vyvolá pocit uspokojení. Po roce 1989 se stala občanským sdružením a zaměřuje se na zážitkové vzdělávání, osobní rozvoj jedince a pobyt v přírodě, jejichž kombinace pomáhá lidem najít hlubší vztah k sobě samým, ostatním lidem i světu. Cílem pořádaných kurzů je rozvíjení aktivního vztahu k životu, zodpovědnosti, občanské angažovanosti a osobnostnímu růstu. Kurzy jsou naplněny hrou, pohybem, tvořivými dílnami, improvizovanými představeními, diskuzemi a rozjímáním. Navozování silných zážitků a intenzivních mezilidských vztahů pomáhá každému účastníkovi nalézat v sobě netušené zdroje energie, sebedůvěry a spontánní tvořivosti. Kurzy pro veřejnost, tzv. autorské kurzy mají obvykle základnu na chatě či středisku. Obvykle bývá jejich součástí putování nebo expedice. Běžná délka kurzu bývá 7 – 14 dní a jsou připravovány pro 20 – 30 účastníků. Bývají připravovány pro specifické věkové skupiny, například teenagery a mladé dospělé, rodiče s dětmi, věkovou kategorii 50+ a další. Program kurzu je naplněn fyzicky i mentálně náročnými hrami, tvořivými dílnami, diskuzí a sebehodnocením, neustále se vyvíjí a přizpůsobuje momentálním potřebám účastníků. Pro programy PŠL je charakteristické rychlé tempo, vysoká intenzita a velké množství neočekávaných zážitků. Důraz je kladen na přístup instruktorů k účastníkům, který se vyznačuje respektem, vřelostí, empatií, autenticitou a dodržováním etických principů. Všechny kurzy mají výchovnou a vzdělávací záměr, neopominají ani prvek rekreace. (Franc, Zouňková, Martin, 2007)

6 ŠKOLSKÁ A JINÁ ZAŘÍZENÍ PRO ZÁJMOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

6.1 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Účast ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání je motivována především dobrovolným a relativně samostatným rozhodnutím jedince. Program činnosti a jeho postup vychází z úrovně zájmů. Časová volnost skýtá možnost využití rozličných forem a metod práce. Aktivity se konají v různých prostorách, které mohou být dynamičtější, snadněji měnitelné a mohou i více podporovat tvořivost.

- **Domy dětí a mládeže (DDM)** jsou zařízení s širokou nabídkou zájmových aktivit. Pokud jsou zaměřeny jen na jednu zájmovou činnost, užívá se pro ně označení stanice zájmových činností. DDM naplňují rekreační a výchovně-vzdělávací funkci, zájmové vzdělávání naplňují formou zájmové činnosti příležitostné, zájmové činnosti pravidelné, táborové činnosti, osvětové činnosti, individuální práce s účastníky, nabídky otevřených spontánních aktivit, organizace soutěží a přehlídek vyhlašovaných nebo spoluvyhlašovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Mohou je využívat děti, žáci, studenti, pedagogové, rodiče s dětmi aj. (Hájek, 2008)
- **Školní družiny a školní kluby** existují v základních školách. Poskytují základní formu výchovy mimo vyučování a péči o děti v průběhu školního roku, případně i o prázdninách. Družiny jsou určeny žákům I. stupně základních škol (1. - 5. třída), školní kluby žákům II. stupně základních škol (6. - 9. třída). Obě tato zařízení mají vhodné podmínky k pravidelnému a každodennímu pedagogickému ovlivňování volného času dětí, mají možnost působit na většinu žáků bez ohledu na sociální postavení rodiny a příležitost k pravidelnému kontaktu s rodiči. (Pávková a kol., 1999)
Základem jejich práce je pravidelnost, jsou zde uskutečňovány aktivity odpočinkové, rekreační, zájmové a veřejně prospěšné činnosti. Dále aktivity, které umožňují dětem seberealizaci, další poznávání a rozvoj dovedností. Školní družiny mohou zabezpečovat přípravu žáků na vyučování. (Hájek, 2008)
- **Domovy mládeže** jsou školská zařízení, která zabezpečují středoškolské mládeži během školního roku ubytování, stravování a odborné výchovné vedení. Důraz je kladen na jejich sociální funkci, neboť nahrazují rodinnou péči, také plní výchovně

vzdělávací a zdravotní funkci. V denním režimu zařízení domova mládeže žáci vykonávají přípravu na vyučování, která bývá označována jako doba studijního klidu. Pro děti a žáky se zdravotním postižením jsou určeny internáty, které navazují na činnost škol pro ně zřízených. (Pávková a kol., 1999)

6.2 Výchovná zařízení pro ústavní výchovu

Do výchovných zařízení určených pro ústavní výchovu řadíme diagnostický ústav, dětský domo, dětský domov se školou a výchovný ústav.

- **Dětský domov** je výchovné zařízení určené pro ústavní výchovu, které zajišťuje výchovnou, hmotnou a sociální péči dětem, které nemohou být ze závažných důvodů vychovávány ve vlastní rodině, nemohou být osvojeny nebo umístěny v jiné formě rodinné péče (například pěstounské). Zpravidla pečuje o děti od 3 do 18 let věku, případně do ukončení přípravy na povolání. Základní organizační jednotkou je zde rodinná skupina. (Hájek, 2008)

6.3 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež **mají především sociální poslání** a jsou určena neorganizovaným dětem a mládeži (klientům), kteří se nacházejí v obtížné životní situaci, jsou ohrožováni sociálně patologickými jevy nebo mají vyhraněný životní styl nepřijatelný většinou společností. **Cílem zařízení je zlepšení kvality života** předcházením či snížením rizik vyplývajících z jejich způsobu života. Služba je poskytována na základě „nízkoprahovosti“, což znamená maximální přístupnost a odstranění sociálních a psychických překážek, **účast na aktivitách je většinou anonymní, bezplatná.**

6.4 Nestátní neziskové organizace

Nestátní neziskové organizace pracující s dětmi a mládeží významně obohacují výchovně-vzdělávací činnost škol, školských zařízení a rodin. Řada organizací působí na celorepublikové úrovni, ale je také velké množství sdružení, které pracují na místní úrovni.

Do svého přehledu jsem vybrala několik nejznámějších organizací zabývajících se prací s mládeží s celorepublikovou působností.

- Předmětem činnosti **Asociace malých debružárů v České republice** je přispět k nenucenému pochopení různých jevů a zákonitostí, objevování vědy a utváření

nové cesty k poznání, tvořivosti, a to zejména formou zábavných pokusů s jednoduchými pomůckami z různých oblastí vědy, techniky a ekologie. Cílem činnosti je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, zejména mravních, sociálních a intelektuálních schopností. (Debrujáři – Asociace malých debrujárů, [on line])

- Velkou tradici a masový dopad mají tělovýchovné organizace, nejdelší tradici u nás má Sokol založeným Dr. Miroslavem Tyršem v roce 1862. Posláním **České obce sokolské** je zdokonalovat tělesnou zdatnost svých členů a vychovávat je k čestnému jednání v soukromém i veřejném životě, k národnosti, rasové a náboženské snášenlivosti, k demokracii a humanismu, k osobní skromnosti a ukázněnosti, k lásce k rodné zemi a úctě k duchovnímu dědictví našeho národa. Celkově jsou u nás registrovány desítky **sportovních klubů** ať už se zaměřením na konkrétní sportovní aktivitu, např. fotbal, tenis, volejbal, házenou či jiné sporty. (Pávková a kol., 1999)
- **Duha** je občanské sdružení, které na principech zážitkové pedagogiky organizuje volno-časové aktivity pro děti a mládež. Zaměřuje se na turistiku a táboření, outdoorové sporty, deskové hry, amatérské umění a mezinárodní výměny. Duha je velice úspěšná v projektech pro děti a mládež z dětských domovů, v programech pro neorganizované děti a mládež, v podpoře participace dětí a mládeže, v rozvíjení dobrovolné služby a ve zprostředkování workcampů pro mladé lidi. (Duha,[on line])
- Organizace **Kondor, konfederace nezávislých – dětská organizace** je občanským sdružením, které ale sdružuje také mládež a dospělé. Hlavním cílem je zájmová činnost s dětmi s důrazem na kvalitní, zajímavé a účelné využívání jejich volného času. Děti se prostřednictvím soužití v oddílech učí samostatnosti a vyvíjí se jejich postavení ve společnosti, lépe pak chápou význam týmové spolupráce a vzájemné pomoci. (Kondor,konfederace nezávislých – dětská organizace [on line])
- **Pionýrské hnutí** svojí aktivní činností a prací přispívá k výchově všestranně rozvinutého člověka a nezanedbatelně se podílí i na prevenci kriminality. Nabízí aktivní činnost dívkám i chlapcům – členům. V Pionýru spolu žijí ve shodě kolektivy různého zaměření a uspořádání - tábornické, přírodovědné, sportovní či turistické oddíly. (Pávková a kol., 1999)
- **Salesiánské hnutí mládeže** je křesťanské sdružení dětí a mládeže, jehož posláním je výchova dětí a mládeže. Salesiáni jsou řeholní společnost, která se věnuje

výchově mládeže a za tímto účelem provozuje řadu středisek mládeže, podnikají nejrůznější aktivity pro mladé lidi. Činnost vychází z výchovných principů preventivního systému a je inspirována životem sv. Jana Boska. Zahrnuje sportovní, kulturní a vzdělávací aktivity. (Salesiáni Dona Boska, [on line])

- **Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska** se snaží organizovanou formou působit na děti a mládež a rozvíjet tak jejich znalosti, vědomosti, návyky a dovednosti v jednotlivých oblastech specifické činnosti požární ochrany. Zřizovateli kolektivů mladých hasičů jsou základní organizace – sbory dobrovolných hasičů.
- **Skautské oddíly** působí ve více než tisíci městech a vesnicích po celé naší zemi. Sdružují jak chlapce i děvčata od šesti let ve třech věkových kategoriích. Skauting je celosvětově největší výchovné hnutí pro děti a mladé lidi. Umožňuje jim žít a dělat věci společně a staví před ně příležitosti, které jsou zároveň zábavou, hrou a zároveň způsobem, jak poznávat nové věci. (Pávková a kol., 1999)
- **Základní umělecké školy a jazykové školy** sice patří do sítě škol, ale účast na výuce je dobrovolná a uskutečňována v mimoškolní době. Základní umělecké školy nabízí hudební, taneční, literárně-dramatické a výtvarné aktivity. Jazykové školy nabízejí získávání nových jazykových vědomostí dětem ve volném čase. (Pávková a kol., 1999)

6.5 Volnočasové aktivity na komerčním základě

Na komerčním základě jsou **zřizovány živnosti**, které se mohou zaměřovat na získání dovedností (hudební, taneční či výtvarné kurzy) nebo na služby sociální pro zaměstnané rodiče (hlídání dětí), specifickou oblastí jsou různí provozovatelé táborů. Práce s dětmi a volnočasové aktivity podle zákona č. 695/2004 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), a podle nařízení vlády č. 469/2000 Sb., kterým se stanoví obsahové náplně živností ve znění nařízení vlády č. 491/2004 Sb., nejsou vázány živností, tudíž pro ně není vyžadována odborná způsobilost.

Na bázi komerce nabízejí rozmanité aktivity ve volném čase různé herny, internetové kavárny a diskotéky. Tato zařízení se však o výraznější výchovné působení nesnaží. (Hájek, 2008)

7 DÍTĚ A POČÍTAČ

Tempo dnešní doby udávají informační a komunikačními technologie. Samozřejmě tato zařízení neunikla pozornosti dětí. Digitální televize, mobilní telefony a v neposlední řadě počítače jsou fenomény doby a těžkou konkurencí ostatních zájmových aktivit.

Užívání počítače může mít své **pozitivní stránky**:

- počítače mohou být zdrojem zábavy ale i poučení (encyklopedie a informace na internetu)
- počítače mohou pomáhat při učení a vzdělávání (výukové programy, procvičování, cizí jazyky)
- počítače jsou zdrojem informací, rozšiřují obzory, dovolují komunikaci s přáteli
- počítače umožňují rozvíjet dovednosti počítačové gramotnosti
- prostřednictvím počítačů je možné vystavovat, srovnávat výsledky své práce, prezentovat názory, vědomosti a dovednosti

Užívání počítače může mít i své **negativní stránky**:

- dlouhé sezení u počítače není zdravé
- využití počítače děti omezují jen na hry a komunikaci na sociálních sítích
- děti uvádí na internetu své osobní a důvěrné informace a také se běžně kontaktují s neznámými a ne vždy důvěryhodnými osobami
- především z internetu stahují nevhodný nebo nelegální obsah

Z výše uvedeného je patrné, že míra kladného či záporného vlivu počítače na dítě záleží především na tom, čím se na počítači baví. Především **rodiče musí mít přehled a kontrolu nad obsahem a způsobem využívání počítače** jejich dětmi.

- Je na rodičích aby vybrali a schválili programy, které budou děti používat, což platí nejen na výběr her, ale i filmů či internetových stránek. Počítačových her je možné využít ke zdokonalování malého človíčka. Hry jsou totiž nastaveny tak, aby člověka motivovaly ke stále vyšším výkonům, také jsou hry didaktického charakteru.
- Na rodičích je, aby určili, kolik času a kdy u počítače bude jejich dítě trávit. Sezení u počítače by se nemělo stát náhražkou za nedostatek času rodičů a v žádném případě by nemělo plnit volný čas, který může dítě využít například pohybovou

aktivitou či jinými činnostmi, jež povedou k jeho růstu a rozvoji. Víme, že se dítě od rodičů učí, respektuje je a obdivuje. A pokud budou rodiče trávit svůj volný u počítače, pak dětem jen těžko vysvětlí, že to není nejvhodnější zábava.

- Je záležitostí rodičů, aby dítěti vysvětlili nebezpečí plynoucí z internetu, zejména nebezpečí komunikace s cizími osobami.
- Rodiče zajistí i správnou ergonomii při používání počítače – dobré sezení, osvětlení, výšku stolu, kvalitu monitoru a samozřejmě zmíněnou kompenzaci v podobě pohybu a dalších činností.

Neexistuje doporučená nebo snad optimální verze použití počítačů pro děti ani nelze stanovit ideální poměr, kolik hodin denně nebo týdně u něj dítě maximálně může být. Faktem je, že počítač není ani zlý, ani dobrý, spíše záleží na tom, co se na něm dělá a jak často. (Nadané dítě, [on line])

II. PRAKTICKÁ ČÁST

8 MIKROREGION SLUŠOVICKO, MIKROREGION VIZOVICKO, OBEC ŽELECHOVICE NAD DŘEVNICÍ, MĚSTO ZLÍN

Výzkum byl realizován na základních školách v obcích Hvozdná, Trnava a Všemina na území Mikroregionu Slušovicko, v obcích Jasenná a Zádveřice – Raková na území Mikroregionu Vizovicko a v obci Želechovice nad Dřevnicí. Ve městě Zlíně to bylo na základních školách Zlín, Okružní a Základní škole Zlín – Malenovice.

Mikroregion Slušovicko je dobrovolný svazek obcí Slušovice, Hvozdná, Podkopná Lhota, Veselá, Neubuz, Trnava, Březová, Všemina a Dešná, Ostrata a Hrobice. Mikroregion se rozkládá v regionu východní Morava ve vzdálenosti 10 km od krajského města Zlína. Mikroregion má zhruba devět tisíc obyvatel, z toho třetinu tvoří obyvatelé Slušovic.

V mikroregionu je sedm mateřských škol (Březová, Hrobice, Hvozdná, Slušovice, Trnava, Veselá, Všemina), čtyři základní školy s výukou na prvním stupni (Hvozdná, Neubuz, Veselá, Všemina), dvě základní školy s úplnou výukou (Slušovice, Trnava).

Co se týká možností vyžití ve volném čase, tak v každé obci se nachází veřejná knihovna, sportovní hřiště nebo hřiště s průlezkami pro děti. Základní školy nabízí žákům pestrou nabídku zájmových kroužků. Základní umělecká škola Štefánikova Zlín působí ve Slušovicích a Trnavě, na Hrobicích a Hvozdné působí Základní umělecká škola Malenovice. V Dešné je středisko pro volný čas dětí a mládeže, ve Slušovicích působí oddíl skautů, v jednotlivých obcích pracují sportovní oddíly a hasičské sbory, které se taktéž věnují dětem a mládeži. (Mikroregion Slušovicko, [on line])

Územní jednotka **Mikroregion Vizovicko** je dobrovolný svazek obcí Bratřejov, Jasenná, Lhotsko, Lutonina, Ublo, Vizovice s městskou částí Chrastěšov a Zádveřice - Raková. Centrem mikroregionu je město Vizovice. Mikroregion se rozkládá v regionu východní Morava ve vzdálenosti 15 km od krajského města Zlína. Mikroregion má zhruba devět a půl tisíce obyvatel, z toho polovinu tvoří obyvatelé Vizovic.

V mikroregionu je pět mateřských škol (Bratřejov, Jasenná, Ublo, Zádveřice – Raková a Vizovice, kde jsou součástí mateřské školy i jesle), čtyři základní školy s výukou na prvním stupni (Bratřejov, Jasenná, Lutonina, Zádveřice – Raková) a škola s úplnou výukou ve Vizovicích. Ve Vizovicích se dále nachází Základní škola praktická.

Co se týká možností vyžití ve volném čase, tak základní školy v obcích nabízejí žákům pestrou nabídku zájmových kroužků. V každé obci se nachází veřejná knihovna, sportovní

hřiště nebo hřiště s průlezkami pro děti, pracují zde sportovní oddíly a hasičské sbory, jejichž náplní je i práce s dětmi a mládeží. Nejvíce příležitostí k vyžití ve volném čase je samozřejmě v samotném městě Vizovice. Základní umělecká škola Vizovice poskytuje možnosti vzdělávání v hudebním a výtvarném oboru. Letitou tradici má folklórní soubor Vizovjének. Pestrou nabídku zájmových kroužků, ale i příležitostných a spontánních akcí nabízí Dům dětí a mládeže Vizovice. Pro zájemce působí ve Vizovicích i nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Vítek. Další nabídku vyžití ve volném čase, týkající se sportu poskytuje klub orientačního běhu, klub horolezců, cyklistický oddíl, jezdecký oddíl, skate park. Ve Vizovicích je kino. (Město Vizovice, [on line])

Obec Želechovice nad Dřevnicí leží 6 kilometrů východně od města Zlína a má necelých dva tisíce obyvatel. V katastru obce se nachází základní škola, jež je školou s úplnou výukou, která svým žákům nabízí mnoho zájmových kroužků s různým zaměřením, pořádá také řadu příležitostných akcí. V oblasti volnočasových aktivit pro děti zde působí skautský oddíl, TJ Sokol, Sbor dobrovolných hasičů Želechovice a Sbor dobrovolných hasičů Želechovice Paseky. V obci je knihovna, sportovní hřiště, střelnice. (Želechovice nad Dřevnicí, 2011, [on line])

Město Zlín má 85 000 obyvatel a svým ekonomickým potenciálem si udržuje svébytné postavení mezi důležitými městy České republiky. Na jeho území je čtrnáct základních škol, které poskytují svým žákům rozmanitou nabídku zájmových kroužků. Pro výzkum byla vybrána Základní škola Okružní Zlín a Základní škola Zlín – Malenovice. Zlín je krajským městem a jako takové skýtá nepřehledné množství vyžití ve volném čase. Působí zde sedm základních uměleckých škol (ZUŠ Harmonie; ZUŠ Morava; ZUŠ Zlín, Štefánikova; ZUŠ Zlín, Okružní; ZUŠ Zlín – Malenovice; Hudební škola Yamaha Zlín; ZUŠ klávesových nástrojů), které poskytují každá podle vlastního zaměření vzdělání v hudebním, výtvarném či dramatickém oboru. Kulturní fond města Zlína podporuje činnost dětského pěveckého souboru Cantica a Carmina bona a dalších více jak deseti folklórních souborů, například Bartošova dětského folklórního souboru. Atraktivní a účelné plnění volného času nabízí Dům dětí a mládeže Astra, Dům kultury, T klub, Středisko volného času Ostrov radosti, Salesiánský klub mládeže. Ve Zlíně se nacházejí tři kina, knihovna Františka Bartoše. Sportovní kluby různého zaměření (celkem 33) jsou sdruženy pod hlavičkou Sportovních klubů Zlín. (Zlín, 2011, [on line])

9 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

V bakalářské práci jsem se zaměřila na zjištění způsobů trávení volného času u dětí 4. a 5. tříd ve městě Zlíně a na vesnicích na Zlínsku. K tomu tématu mě přivedl můj vlastní zájem o volnočasové aktivity dětí na prvním stupni základní školy. Vedu zájmové kroužky Mladý hasič, Pohybový kroužek a Florbal při ZŠ v Zádveřicích, kde je můj syn žákem 5. třídy.

9.1 Popis prostředí

Výzkum byl realizován ve městě Zlíně na Základní škole ve Zlíně - Malenovicích a na Základní škole Okružní ve Zlíně. Na základních školách ve vesnicích Hvozdná, Jasenná, Trnava, Všemina, Zádveřice - Raková a Želechovice nad Dřevnicí. Rozhovory byly vedeny s rodiči dětí, které navštěvují ZŠ ve Zlíně - Malenovicích, ZŠ Okružní ve Zlíně, ZŠ Hvozdná a ZŠ Zádveřice - Raková.

- **Základní škola Zlín, tř. Svobody 868, Zlín – Malenovice**, příspěvková organizace je škola s úplnou výukou, má rozšířenou výuku hudební výchovy. Školu navštěvuje 221 žáků na I. stupni, 111 žáků na II. stupni. Ve dvou 4. třídách je 41 žáků, v 5. třídě je 23 žáků. Škola nabízí 27 zájmových kroužků, z toho 15 je určeno pro žáky čtvrté a páté třídy.
- **Základní škola Zlín, Okružní 4685, Zlín**, příspěvková organizace je největší základní školou ve Zlíně. Je školou s úplnou výukou, na druhém stupni je v každém ročníku jedna třída s rozšířenou výukou tělesné výchovy se zaměřením na volejbal. Se sportovně nadanými žáky pracují trenéři volejbalu již od čtvrtého ročníku. Školu navštěvuje 390 žáků na I. stupni, 226 žáků na II. stupni. Ve čtyřech 4. třídách je 91 žáků, ve třech 5. třídách je 57 žáků. Škola nabízí 10 zájmových kroužků, z toho 6 je určeno pro žáky čtvrté a páté třídy.
- **Základní škola a Mateřská škola Hvozdná**, okres Zlín, příspěvková organizace je malotřídní škola. Celkem ji navštěvuje 39 žáků, má pět ročníků spojených ve třech třídách. Do 4. ročníku chodí 7 žáků, do 5. ročníku 9 žáků. Škola nabízí 2 zájmové kroužky, oba jsou určeny všem žákům. Základní umělecká škola Zlín – Malenovice zajišťuje ve škole výuku hry na kytaru a klavír.
- **Základní škola Jasenná**, okres Zlín, příspěvková organizace je malotřídní školou, má pět ročníků spojených ve třech třídách, navštěvuje ji 43 žáků. Do 4. ročníku

chodí 8 žáků, do 5. ročníku 10 žáků. Ve škole zajišťuje 4 zájmové kroužky Dům dětí a mládeže Astra Vizovice, kroužky jsou určeny pro všechny žáky.

- **Základní škola Trnava**, okres Zlín, příspěvková organizace je škola s úplnou výukou. Na prvním stupni probíhá výuka ve dvojtřídkách. Školu navštěvuje 48 žáků na I. stupni a 36 žáků na II. stupni. Do 4. ročníku chodí 5 žáků, do 5. ročníku 8 žáků. Škola nabízí 9 zájmových kroužků, z toho 6 je určeno také pro žáky čtvrtého a pátého ročníku. Základní umělecká škola Zlín zajišťuje ve škole výuku hry na kytaru a klavír.
- **Základní škola a Mateřská škola Všemina**, okres Zlín, příspěvková organizace je malotřídní škola. Navštěvuje ji 47 žáků. Má spojené ročníky ve třech třídách. Do 4. ročníku chodí 8 žáků, do 5. ročníku chodí 15 žáků. Škola nabízí 7 zájmových kroužků, z toho 5 je určeno pro žáky čtvrtého a pátého ročníku.
- **Základní škola Zádveřice – Raková**, okres Zlín, příspěvková organizace je malotřídní škola, má spojené ročníky ve třech třídách, navštěvuje ji celkem 55 žáků. Do 4. ročníku chodí 11 žáků, do 5. ročníku 9 žáků. Škola nabízí 8 zájmových kroužků, které jsou určeny pro všechny žáky.
- **Základní škola Želechovice nad Dřevnicí**, okres Zlín, příspěvková organizace je škola s úplnou výukou. Školu navštěvuje 134 žáků na I. stupni a 129 žáků na II. stupni, celkem 263. Ve 4. ročníku je 20 žáků, ve dvou 5. ročnících je 29 žáků. Škola klade důraz na environmentální výchovu, je zapojena do řady projektů a usiluje o získání mezinárodního titulu EKOŠKOLA. Ve svém názvu má podtitul Škola U Zeleného stromu. Škola nabízí 12 zájmových kroužků, z toho 8 je určeno také pro žáky čtvrtého a pátého ročníku. Základní umělecká škola Zlín zajišťuje ve škole výuku hry na flétnu, kytaru, klavír a pozoun, sborový zpěv a výtvarný kroužek.

9.2 Cíl výzkumu a výzkumný problém

Pedagogický výzkum byl zaměřen na zjištění, jak děti, navštěvující 4. a 5. třídu ZŠ vnímají svůj volný čas, s kým jej nejraději tráví, kterými činnostmi se baví, jaká je jejich nejoblíbenější činnost, navštěvují-li nějaké zájmové kroužky, zda jim nabídka kroužků v jejich okolí vyhovuje a v neposlední řadě na to, jestli užívají PC a v jaké míře. Dále byl výzkum podpořen 12 rozhovory s rodiči (6 z města, 6 z vesnice). Záměrem bylo zjistit,

jak rodiče vnímají volný čas svých dětí, zda mají přehled o činnostech, kterými se baví, znají-li kamarády svých dětí a zda s nimi i oni tráví volný čas.

Cílem výzkumu bylo srovnání dvou skupin dětí:

1. Děti z města Zlína – 100 respondentů
2. Děti z vesnic na Zlínsku – 100 respondentů

Výzkumný problém je definován otázkou: **Jaké jsou rozdíly v trávení volného času dětí ve městě a na vesnici?**

Z výzkumu by měly vyplynout i odpovědi na další otázky:

Mají děti dostatek volného času?

S kým nejraději tráví svůj volný čas?

Nudí se děti ve volném čase?

Stýkají se se svými kamarády (spolužáky) a kde?

Navštěvují zájmové kroužky?

Užívají počítač?

9.3 Metody výzkumu

Pedagogický výzkum byl realizován metodou kombinovaného výzkumu.

V první části byla pro pedagogický výzkum zvolena kvantitativní metoda, data byla získána pomocí dotazníku. Jak uvádí Gavora (2010), pomocí dotazníku můžeme získat velké množství informací při malé investici času. Předem byly pečlivě sestaveny a formulovány otázky tak, aby byly jasné a srozumitelné všem respondentům a poté byly použity v dotazníku (viz příloha P I). Dotazník byl anonymní a skládal se z 22 otázek. Byly zvoleny otázky uzavřené, kde měli respondenti na výběr z předem daných možností, otázky polouzavřené a dotazník obsahoval i jednu otázku otevřenou a jednu otázku škálovou. Otázku 1., 2. a 3. můžeme zařadit do tzv. kontaktních otázek, které se ptaly na pohlaví, ročník a místo, kde děti školu navštěvují (vesnice/město). Otázka 4. byla s možností volné odpovědi. Zde žáci psali, co si představují pod pojmem volný čas. Otázka 5. se ptala na to, zda mají děti dostatek volného času. Otázky 6. - 9. byly zaměřeny na to, s kým děti rády tráví svůj volný čas a kde jej nejraději tráví. Otázka 10. byla škálovou otázkou pořadovou, děti měly seřadit činnosti, které podnikají ve volném čase od

nejoblíbenější po nejméně oblíbenou. Otázka 11. se ptala na to, zda se děti ve svém volném čase nudí. Otázky 12. - 16. byly zaměřeny na zjištění, zda děti navštěvují školní nebo mimoškolní zájmové kroužky. Otázky 17. – 22. byly zaměřeny na počítač - zda děti užívají počítač, jak často, zdali se svolením rodičů a jestli užívají internet.

Ve druhé části výzkumu byla použita metoda kvalitativního výzkumu. Pro získání informací bylo zvoleno polostrukturované interview. Reichel (2009) uvádí, že jistá volnost rozhovoru se jeví jako vhodná k vytvoření přirozenějšího kontaktu tazatele i respondenta, komunikace umožňuje lehčeji plynout. V rozhovoru bylo stanoveno základní obsahové téma obsahující sedm základních otázek (viz příloha P II), doplňující otázky vznikaly při samotném průběhu rozhovoru. Bylo uskutečněno 12 rozhovorů s rodiči.

9.4 Výzkumný vzorek

Základní soubor kvantitativního výzkumu tvořili žáci čtvrtých a pátých tříd. Výběrový soubor tvořilo 43 žáků ze ZŠ Zlín - Malenovice, 57 žáků ze ZŠ Okružní Zlín, celkem 100 respondentů z města Zlína a 17 žáků ze ZŠ Jasenná, 19 žáků ze ZŠ Zádveřice - Raková, 11 žáků ze ZŠ Trnava, 22 žáků ze ZŠ Všemina, 12 žáků ze ZŠ Hvozdná a 19 žáků ze ZŠ Želechovice nad Dřevnicí, celkem 100 respondentů z vesnic na Zlínsku.

Základní souborem pro kvalitativní výzkum tvořili rodiče dětí, které navštěvují čtvrtou nebo pátou třídu ZŠ. Výběrovým souborem byli rodiče dětí, které navštěvují ZŠ ve Zlíně - Malenovicích, ZŠ Okružní ve Zlíně, ZŠ Hvozdná a ZŠ Zádveřice - Raková.

9.5 Předvýzkum

V prosinci 2010 byl proveden předvýzkum. Čtyři respondenti z každé skupiny vyplnili dotazníky, aby bylo možné odstranit případné nedostatky. Znění dvou otázek se změnilo.

10. Jak nejraději trávíš svůj volný čas?

Oznámkuj činnosti od 1 do 5 (nejvíce oblíbené 1).

- návštěva kroužků (sportovní, hudební, výtvarné, ...)
- hraní si s kamarády
- dívání se na televizi
- sezení u počítače
- čtení si knížky nebo časopisu

Žáci přiřazovali každé činnosti známku podle toho, jak je která činnost baví – např. sezení u počítače a hraní si s kamarády dostalo shodnou známku 1, záměrem výzkumníka však bylo, aby děti využily stupnici hodnocení od 1 do 5, proto slovo „oznámkuj“ nahradilo slovo „seřad“.

10. Jak nejrady trávíš svůj volný čas?

Seřaď činnosti od 1 do 5 (nejvíce oblíbené 1)

- návštěva kroužků (sportovní, hudební, výtvarné, ...)
- hraní si s kamarády
- dívání se na televizi
- sezení u počítače
- čtení si knížky nebo časopisu

V pokynech pro vyplňování dotazníku je uvedeno: „Vyber vždy jen jednu odpověď.“ (viz příloha P I.)

1. Jsi s nabídkou zájmových kroužků spokojen (a)?

- a) ano jsem
- b) ne, nejsem, chybí mi (napíš).....

Ukázalo, že pro žáky je zadání otázky 16. matoucí, oni jsou spokojeni s nabídkou zájmových kroužků, ale zároveň jim ještě nějaký chybí. Znění otázky bylo proto změněno:

16. Chybí Ti nějaký kroužek, který bys rád navštěvoval?

- a) ano, chybí, rád (a) bych navštěvoval (a) kroužek
(napíš).....
- b) ne, nechybí, jsem s nabídkou kroužků spokojen (a)

V rámci předvýzkumu byl také proveden polostrukturovaný rozhovor s jedním rodičem, otázky se ukázaly srozumitelné a rámcový obsah rozhovoru se nezměnil.

9.6 Organizace výzkumu

Provedený výzkum lze označit za kombinovaný.

Kvantitativní výzkum byl realizován v měsíci únoru 2011. Po telefonické domluvě jsem všechny školy navštívila a bylo mi umožněno žákům obsah dotazníku vysvětlit a být přímo u jeho vyplňování. Návratnost dotazníků byla 100 %.

Kvalitativní výzkum probíhal v měsíci lednu 2011. K rozhovoru jsem vyzvala své přátele. Prvních sedm rozhovorů se uskutečnilo v rámci návštěvy u nás doma, zbývající rozhovory byly uskutečněny v domácnostech respondentů. Rozhovory byly zaznamenány na diktafon.

9.7 Způsob zpracování dat

Data sesbíraná pomocí dotazníkové metody byla uspořádána a uložena do přehledné tabulky do programu MS Excel (viz příloha P III a P IV), ze získaných dat byla vypočítána relativní a absolutní četnost a následně byla data seřazena do tabulek a graficky znázorněna.

Základní utřídění dat bylo provedeno pomocí číselných kódů, které si výzkumník předem k získaným datům přiřadil. Nenumerické údaje byly proměněny na číselné kódy (například chlapec 1, dívka 2). Kódy byly poté použity v databázi. Pokud byla odpověď nesprávná nebo chyběla, bylo příslušné místo v sloupci vynecháno, při výpočtech byl případ s chybějícím údajem vyloučen. Údaje respondenta byly napsány do jednoho řádku, sloupce obsahovaly data jednotlivých položek dotazníku. V druhém sloupci je číslo respondenta, totéž číslo je zapsáno na dotazníku a v případě potřeby je možné kdykoliv dotazník vyhledat.

Data získaná z rozhovorů byla doslovně přepsána, poté jednotlivé konkrétní odpovědi seřazeny do tabulek.

10 PREZENTACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

V následující kapitole jsou popsána, seřazena do tabulek a graficky znázorněna data získaná v rámci výzkumu. Tabulky uvádí relativní a absolutní četnost dat, grafy nám znázorňují absolutní četnost dat. Součástí vyhodnocení jednotlivých položek výzkumu je stručné shrnutí výsledků.

10.1 Pohlaví, místo, ročník ZŠ

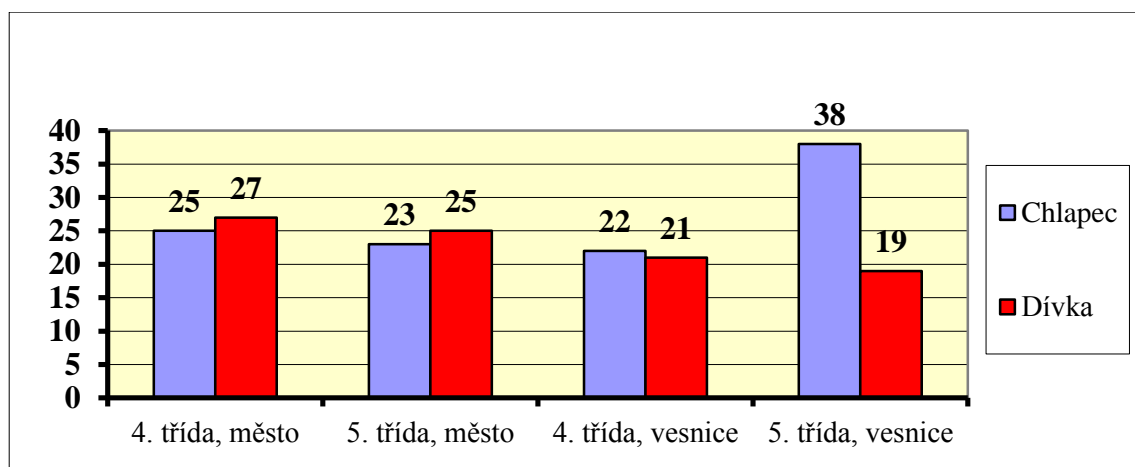
V otázce č. 1. – 3. měli žáci uvést své pohlaví, místo, kde školu navštěvují a do kterého ročníku ZŠ chodí.

Složení výzkumného vzorku, jak vyplývá z níže uvedené tabulky 1, bylo následující: 4. třída/město 52 (26%) respondentů, 5. třída/město 48 (24%) respondentů, 4. třída/vesnice 43 (21,5 %) respondentů, 5. třída/vesnice 57 (28,5 %) respondentů. Celkem se výzkumu zúčastnilo 108 (54 %) chlapců a 92 (46 %) dívek.

Tabulka 1 Demografické údaje

Respondent	Možnosti								Celkem	
	4. třída město		5. třída město		4. třída vesnice		5. třída vesnice			
Chlapec	25	12,5%	23	11,5%	22	11,0%	38	19,0%	108	54%
Dívka	27	13,5%	25	12,5%	21	10,5%	19	9,5%	92	46%
Celkem	52	26,0%	48	24,0%	43	21,5%	57	28,5%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce 1. – 3. v absolutních četnostech je obsahem grafu 1.

Graf 1 Demografické údaje

10.2 Volný čas

V otázce čtvrté až jedenácté respondenti odpovídali na otázky týkající se volného času.

Otázka č. 4: Co se Ti vybaví, když se řekne volný čas?

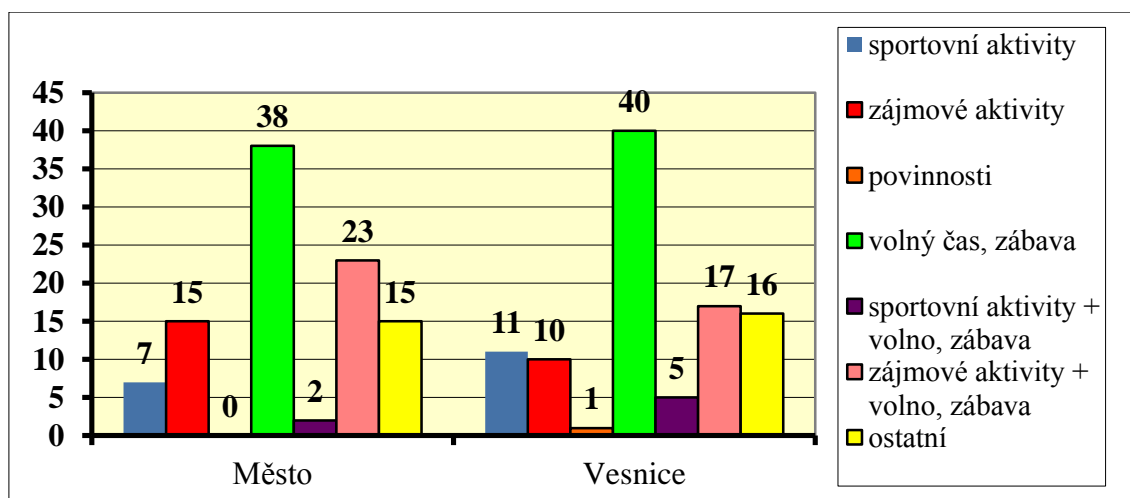
Respondenti měli možnost volné odpovědi. Odpovědi respondentů byly rozříděny do vymezených kategorií dle významu. Jednotlivé odpovědi jsou obsahem přílohy P V.

Tabulka 2 nám uvádí, že z celkového počtu respondentů 78 (39%) uvedlo odpověď volno a zábava; 40 (20 %) zájmové aktivity + volno a zábava; 31 (15,5%) ostatní (různé kombinace všech nabízených možností); 25 (12,5%) zájmové aktivity; 18 (9%) sportovní aktivity, 7 (3,5 %) sportovní aktivity + volno a zábava; 1 (0,5%) povinnosti.

Tabulka 2 Představa o volném čase

Odpovědi	Respondenti				Celkem	
	Město		Vesnice			
Sportovní aktivity	7	7%	11	11%	18	9,0%
Zájmové aktivity	15	15%	10	10%	25	12,5%
Povinnosti	0	0%	1	1%	1	0,5%
Volno a zábava	38	38%	40	40%	78	39%
Sportovní aktivity + volno a zábava	2	2%	5	5%	7	3,5%
Zájmové aktivity + volno a zábava	23	23%	17	17%	40	20%
Ostatní	15	15%	16	16%	31	15,5%
Celkem	100	100%	100	100%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 4 v absolutních četnostech je obsahem grafu 2.

Graf 2 Představa o volném čase

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že děti vnímají volný čas jako dobu odpočinku, zábavy, volna, sportovních a zájmových aktivit, jen jeden žák má volný čas spojen pouze s povinnostmi a to „s děláním úkolů do školy“.

Otázka č. 5: Máš dostatek volného času?

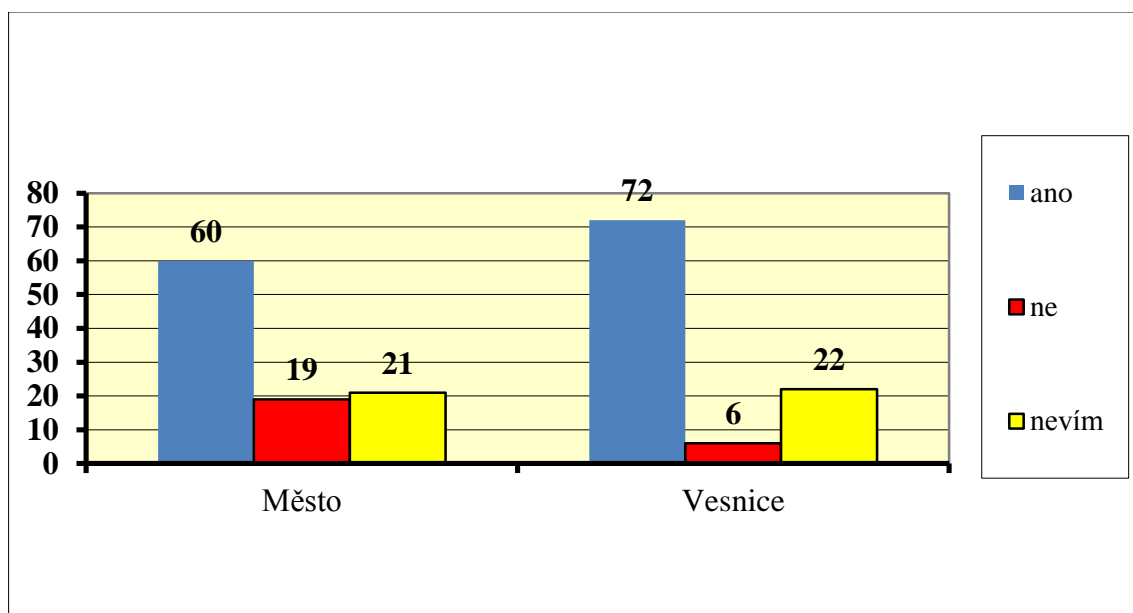
Respondenti měli možnost výběru z odpovědí ano; ne; nevím.

Z tabulky 3 je patrné, že z celkového počtu respondentů 132 (66 %) odpovědělo ano; 42 (21,5%) nevím a 25 (12,5 %).

Tabulka 3 Dostatek volného času

Respondenti	Odpovědi						Celkem	
	ano		ne		nevím			
Město	60	60%	19	19%	21	21%	100	100%
Vesnice	72	72%	6	6%	22	22%	100	100%
Celkem	132	66%	25	13%	43	22%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 5 v absolutních četnostech je obsahem grafu 3.

Graf 3 Dostatek volného času

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že průměrně 66% dětí se domnívá, že má dostatek volného času, o 12% více dětí z vesnic než z města.

Otázka č. 6: Trávíš rád (a) svůj volný čas s rodiči?

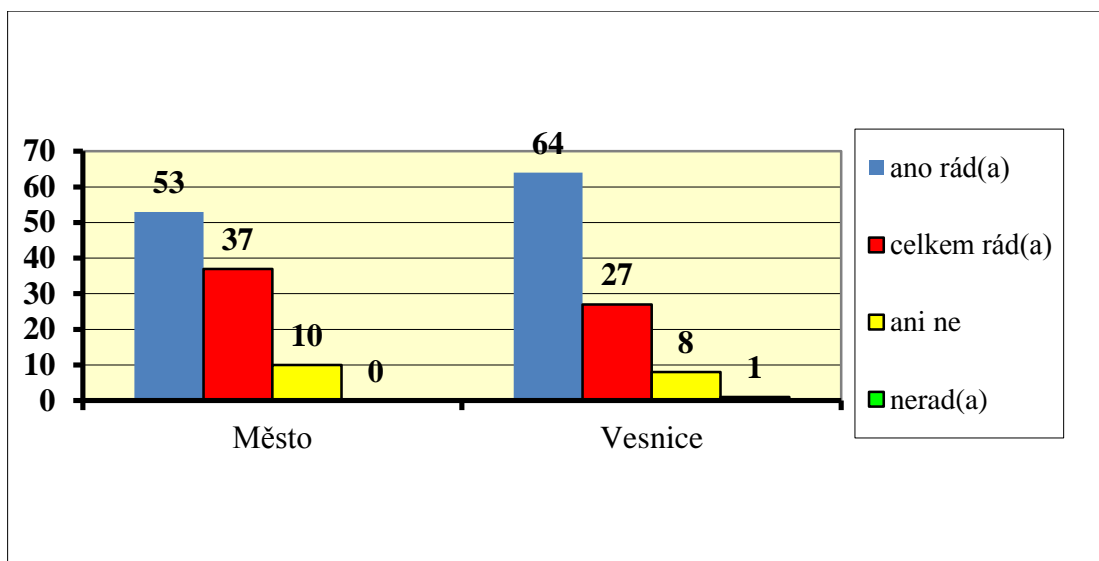
Respondenti měli možnost výběru z odpovědí: ano rád (a); celkem rád (a); ani ne; nerad (a).

Z tabulky 4 je patrné, že z celkového počtu 117 (58,5%) respondentů odpovědělo ano rád (a); 64 (32%) celkem rád (a); 18 (9%) ani ne a 1 (0,5%) nerad (a).

Tabulka 4 Trávení volného času s rodiči

Respondenti	Odpovědi								Celkem	
	ano rád (a)		celkem rád (a)		ani ne		nerad (a)			
Město	53	53%	37	37%	10	10%	0	0%	100	100%
Vesnice	64	64%	27	27%	8	8%	1	1%	100	100%
Celkem	117	58,5%	64	32%	18	9%	1	0,5%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 6 v absolutních četnostech je obsahem grafu 4.

Graf 4 Volný čas s rodiči

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že průměrně 58,5% dětí tráví čas s rodiči rádo. Rádo tráví čas s rodiči o 11% více dětí z vesnic než z města, celkem rádo o 10% více dětí z města než z vesnic a jedno dítě z vesnice uvedlo, že tráví čas s rodiči nerado.

Otázka č. 7: S kým nejraději trávíš svůj volný čas?

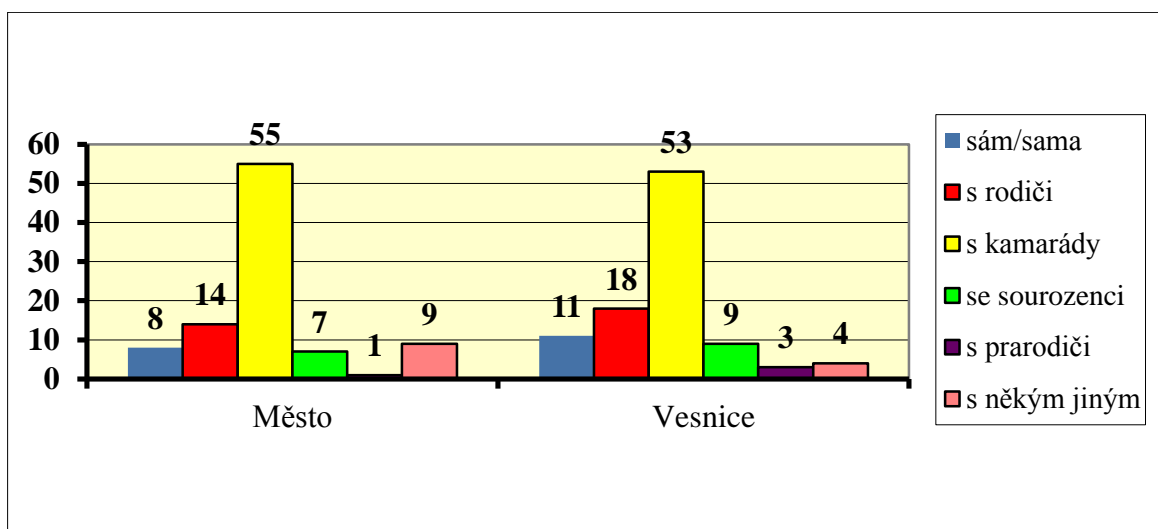
Respondenti měli na výběr z odpovědí sám/sama; s rodiči; s kamarády; se sourozenci; s prarodiči; s někým jiným (zde uvést s kým).

Jak je patrné z tabulky 5, z celkového počtu respondentů 108 (56 %) odpovědělo s kamarády; 32 (17 %) s rodiči; 19 (10 %) sám/sama; 16 (8 %) se sourozenci; 13 (7 %) s někým jiným; 4 (2 %) s prarodiči.

Tabulka 5 S kým nejraději

Odpovědi	Respondenti				Celkem	
	Město		Vesnice			
Sám/sama	8	9%	11	11%	19	10%
S rodiči	14	15%	18	18%	32	17%
S kamarády	55	59%	53	54%	108	56%
Se sourozenci	7	7%	9	9%	16	8%
S prarodiči	1	1%	3	3%	4	2%
S někým jiným	9	10%	4	4%	13	7%
Celkem	94	100%	98	100%	192	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 7 v absolutních četnostech je obsahem grafu 5.

Graf 5 S kým nejraději

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že průměrně tráví 56% dětí nejraději svůj volný čas s kamarády. Tuto odpověď zvolilo o 5% více dětí z města, než z vesnic. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že tráví nejraději svůj volný čas s rodiči (průměrně 17%). Děti měly také

možnost uvést, že tráví volný čas také s někým jiným, odpovědi byly: s bratrancem, s celou rodinou, s holkou, s mámou a dědou, s mužstvem, s pejskem, se všema.

Otázka č. 8: Stýkáš se s některými spolužáky také po vyučování?

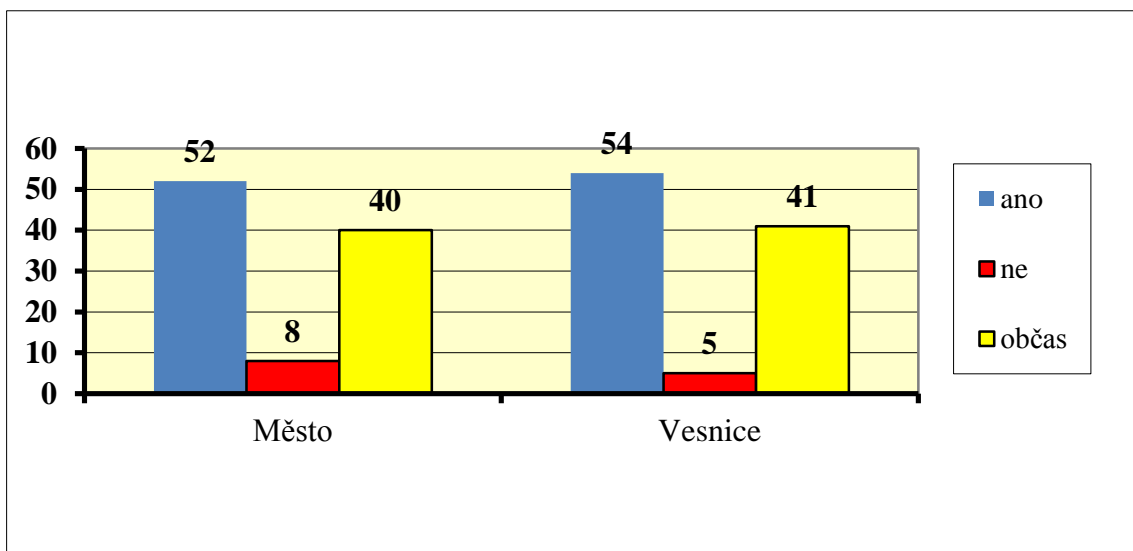
Respondenti měli možnost výběru z odpovědí ano; ne; občas.

Z celkového počtu respondentů, jak je zřejmé z tabulky 6, odpovědělo 106 (53%) ano; 81 (40,5%) občas a 13 (6,5%) ne.

Tabulka 6 Setkávání se spolužáky

Respondenti	Odpovědi						Celkem	
	ano		ne		občas			
Město	52	52%	8	8%	40	40%	100	100%
Vesnice	54	54%	5	5%	41	41%	100	100%
Celkem	106	53%	13	6,5%	81	40,5%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 7 v absolutních četnostech je obsahem grafu 6.

Graf 6 Setkávání se spolužáky

Téměř bez rozdílu z jakého místa děti jsou, více jak polovina dětí se stýká se svými spolužáky také po vyučování a dvě pětiny dětí, že stýká se svými spolužáky občas. Zbývající děti se se svými spolužáky po vyučování nestýkají.

Otázka č. 9: Kde nejraději trávíš svůj volný čas?

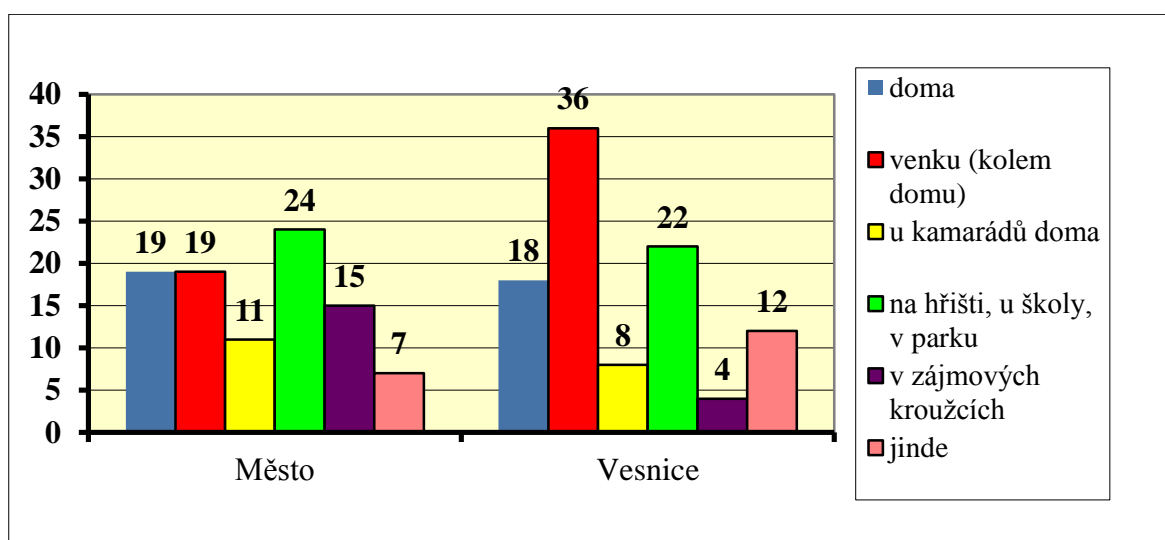
Respondenti měli možnost výběru z odpovědí doma; venku (kolem domu); u kamarádů doma; na hřišti, u školy, v parku (místa, kde se obvykle scházíte s kamarády); v zájmových kroužcích a jinde (zde měli uvést kde).

Z celkového počtu respondentů, jak je patrné z tabulky 7, odpovědělo 55 (28,2 %) respondentů venku (kolem domu); 46 (23,6 %) na hřišti, u školy, v parku; 37 (19 %) doma; 19 (9,7 %) u kamarádů doma; 19 (9,7 %) v zájmových kroužcích a 19 (9,7 %) uvedlo jinde.

Tabulka 7 Místo trávení volného času

Odpovědi	Respondenti				Celkem	
	Město		Vesnice			
Doma	19	20%	18	18%	37	19,0%
Venku (kolem domu)	19	20%	36	36%	55	28,2%
U kamarádů doma	11	12%	8	8%	19	9,7%
Na hřišti, u školy, v parku	24	25%	22	22%	46	23,6%
V zájmových kroužcích	15	16%	4	4%	19	9,7%
Jinde	7	7%	12	12%	19	9,7%
Celkem	95	100%	100	100%	195	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 8 v absolutních číslech je obsahem grafu 7.

Graf 7 Místo trávení volného času

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že zatímco děti z města nejraději tráví svůj volný čas na hřišti, u školy nebo v parku (25%), děti z vesnic nejraději tráví svůj volný čas venku-

kolem domu (36%). Čas trávený v zájmových kroužcích zvolilo o 12% více dětí z města nežli z vesnic. Děti měly možnost uvést, že tráví svůj čas rády jinde, odpovědi byly: u babičky, dědy, tety, bratrance; na trénincích a závodech; u PC; všude; na procházce s rodiči; na výletech; u kamaráda venku; ve škole.

Otázka č. 10: Jak nejraději trávíš svůj volný čas?

V otázce desáté měli respondenti seřadit následující činnosti od nejoblíbenější po nejméně oblíbenou (nejvíce oblíbená 1, nejméně oblíbená 5): návštěva kroužků (sportovní, hudební, výtvarné, ...); hraní si s kamarády; dívání se na televizi; sezení u počítače; čtení si knížky nebo časopisu.

Jak je patrné z tabulky 8, nejčastěji se na 1. místě vyskytla možnost „hrát si s kamarády“, zvolilo ji 100 (51%) respondentů; nejčastěji se na 2. místě vyskytla možnost „návštěva zájmových kroužků“, zvolilo ji 55 (28%) respondentů; nejčastěji se na 3. místě vyskytla možnost „čtení si knížky nebo časopisu“, zvolilo ji 52 (26%); nejčastěji se na 4. místě vyskytla možnost „dívání se na televizi“, zvolilo ji 72 (37%) respondentů; nejčastěji se na 5. místě vyskytla možnost „sezení u počítače“, zvolilo ji 58 (29%) respondentů.

Výsledné seřazení dle oblíbenosti:

1. hrát si s kamarády
2. návštěva zájmových kroužků
3. čtení si knížky nebo časopisu
4. dívání se na televizi
5. sezení u počítače

Tabulka 8 Seřazení činností dle oblíbenosti – respondenti celkem

Stupeň	Odpověď									
	návštěva kroužků		hrát si s kamarády		dívání se na televizi		sezení u počítače		čtení si knížky nebo časopisu	
1.	39	20%	100	51%	7	4%	27	14%	24	12%
2.	55	28%	45	23%	30	15%	28	14%	39	20%
3.	40	20%	30	15%	40	20%	40	20%	47	24%
4.	26	13%	20	10%	72	37%	44	22%	35	18%
5.	37	19%	2	1%	48	24%	58	29%	52	26%
Výsledné seřazení	2		1		4		5		3	

Výsledné seřazení oblíbenosti činností u dětí z vesnic je stejné, jako u dětí celkem. V případě dětí z města je stejné pořadí u prvních tří položek, možnosti „dívání se na televizi“ a „sezení u počítače“ se dělí o čtvrtou a pátou pozici (viz příloha P VI).

Otázka č. 11: Jak často se ve svém volném čase nudíš?

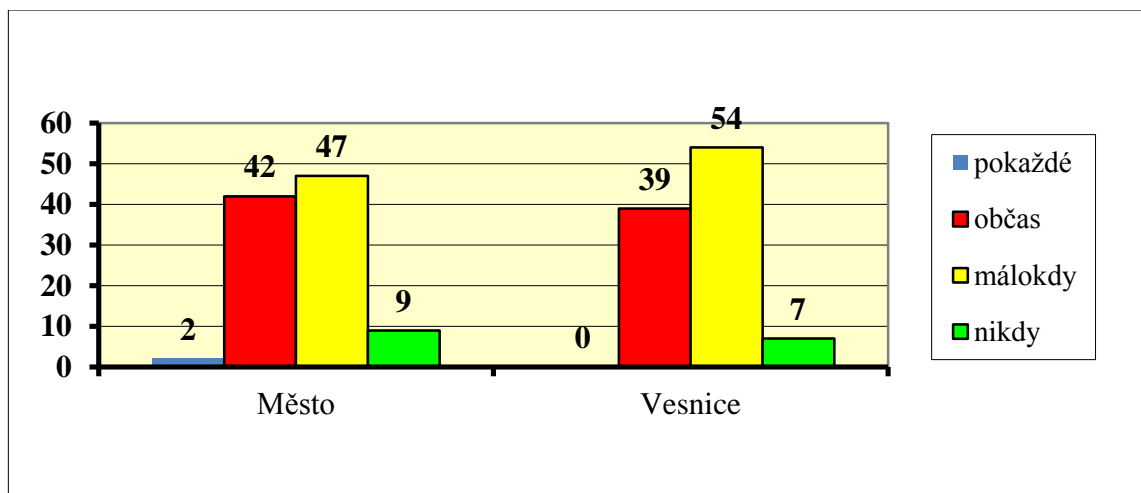
Respondenti měli na výběr z možností pokaždé (= pořád); občas (= jen někdy); málokdy (= jen výjimečně) a nikdy (= nikdy se nenudím).

Z celkového počtu respondentů, jak nám znázorňuje tabulka 10, 101 (50,5 %) odpovědělo málokdy; 81 (40,5 %) občas; 16 (8 %) nikdy a 2 (1 %) pokaždé.

Tabulka 9 Nuda ve volném čase

Respondenti	Odpovědi								Celkem	
	pokaždé		občas		málokdy		nikdy			
Město	2	2%	42	42%	47	47%	9	9%	100	100%
Vesnice	0	0%	39	39%	54	54%	7	7%	100	100%
Celkem	2	1,0%	81	40,5%	101	50,5%	16	8,0%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 11 v absolutních četnostech je obsahem grafu 8.

Graf 8 Nuda ve volném čase

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že o 7% více dětí z vesnic než z města se nudí málokdy, o 3% více dětí z města než z vesnic se nudí občas. Průměrně málokdy nudí 50,5 % dětí, občas se nudí 40,5% dětí. Jsou i děti, které se nenudí nikdy (8%) a naopak děti, které se nudí pokaždé (2%, děti z města).

10.3 Zájmové kroužky

V otázce dvanácté až šestnácté respondenti odpovídali na otázky týkající se zájmových kroužků.

Otázka č. 12: Navštěvuješ ve svém volném čase nějaké školní kroužky?

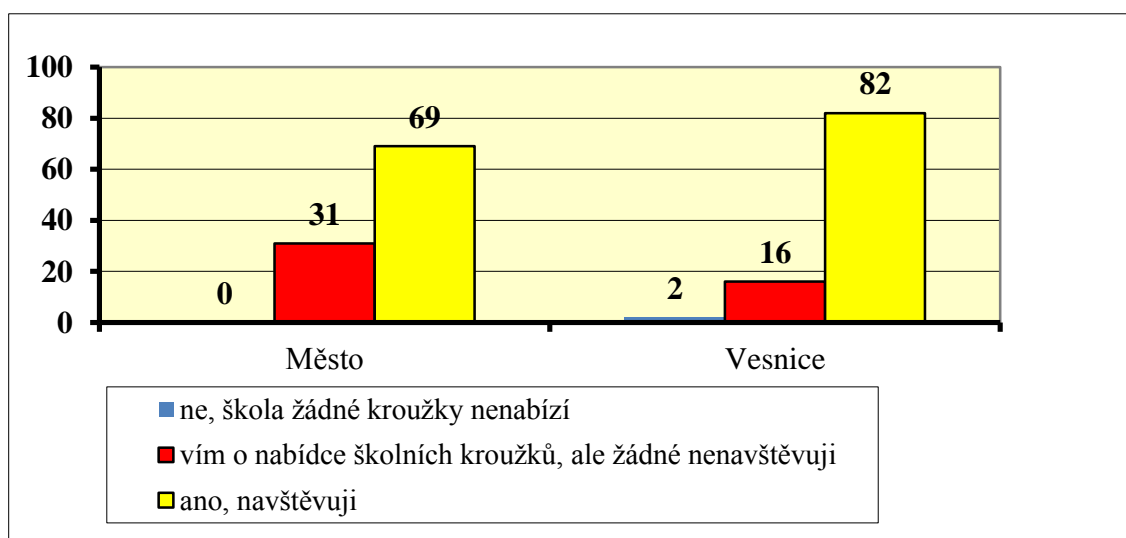
Respondenti měli na výběr z možností ne, škola žádné kroužky nenabízí; vím o nabídce školních kroužků, ale žádné nenavštěvuji; ano, navštěvuji.

Jak je patrné z tabulky 10, celkového počtu respondentů 151 (75,5 %) odpovědělo, že školní kroužky navštěvuje; 47 (23,5 %) o nabídce kroužků ví, ale žádný nenavštěvuje a 2 (1%) zvolilo odpověď ne, škola žádné kroužky nenabízí.

Tabulka 10 Školní zájmové kroužky

Respondenti	Možnosti						Celkem	
	ne, škola žádné kroužky nenabízí		ano vím o nabídce, ale nenavštěvuji		ano, navštěvuji			
Město	0	0%	31	31%	69	69%	100	100%
Vesnice	2	2%	16	16%	82	82%	100	100%
Celkem	2	1%	47	23,5%	151	75,5%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 12 v absolutních četnostech je obsahem grafu 9.

Graf 9 Školní zájmové kroužky

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že průměrně 75,5% dětí navštěvuje zájmové kroužky ve svých školách. Zájmové kroužky ve škole navštěvuje o 13 % více dětí z více vesnic, než z města. 2% dětí z vesnic uvádějí, že škola žádné zájmové kroužky nenabízí.

Otázka č. 13: Pokud jsi v předešlé otázce odpověděl (a) ano, které kroužky ve škole navštěvuješ?

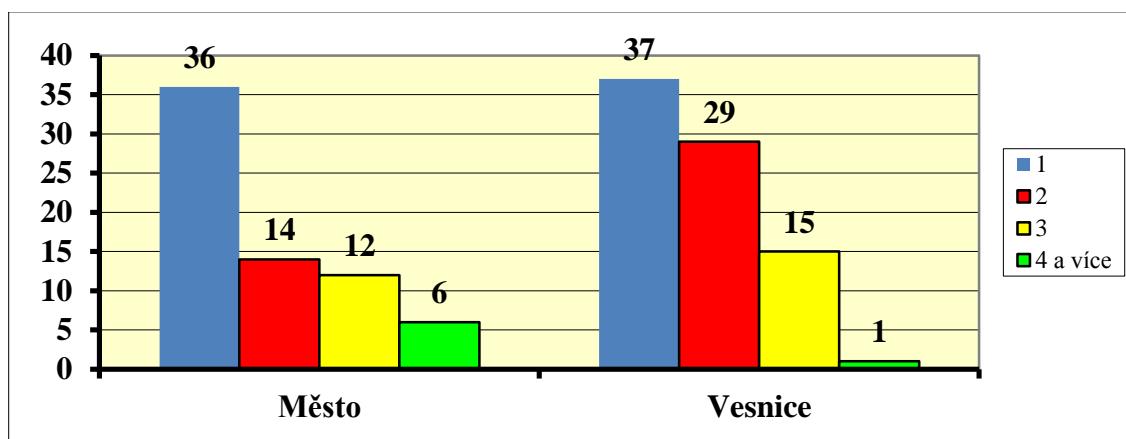
Zde měli respondenti uvést, které kroužky ve škole navštěvují.

Jak je patrné z tabulky 11, z celkového počtu respondentů 73 (48,7 %) navštěvuje jeden kroužek; 43 (28,7 %) dva kroužky; 27 (18 %) tři kroužky; 7 (4,7 %) čtyři a více kroužků.

Tabulka 11 Počet navštěvovaných kroužků

Respondenti	Počet navštěvovaných školních kroužků								Celkem	
	1		2		3		4 a více			
Město	36	52,9%	14	20,6%	12	17,6%	6	8,8%	68	45,3%
Vesnice	37	45,1%	29	35,4%	15	18,3%	1	1,2%	82	54,7%
Celkem	73	48,7%	43	28,7%	27	18,0%	7	4,7%	150	100%

Počet navštěvovaných školních zájmových kroužků v absolutních četnostech je obsahem grafu 10.

Graf 10 Počet navštěvovaných školních zájmových kroužků

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že o 8% více dětí z města než z vesnice navštěvuje jeden zájmový kroužek, o 15 % více dětí z města než z vesnic navštěvuje dva zájmové

kroužky ve škole a dokonce téměř 9% dětí z města uvádí, že ve škole navštěvuje čtyři a více zájmových kroužků.

Výčet zájmových kroužků navštěvovaných ve školách: aerobic; basketbal; cestovatel; dramatický kroužek; florbal; fotbal; hra na flétnu, housle, klávesy, klavír, kytaru, violoncello; hudební nauka; keramický kroužek; kouzelník; mažoretky; meteo kroužek; modelář; náboženství; paličkování; počítačový kroužek; pěvecký soubor; pink ponk; sálová kopaná; sportovní kroužek; stolní hry, hlavolamy; šachy; taneční kroužek; tvoření ze slámy; včelařský; volejbal; vybíjená; výtvarný kroužek; zdravotník.

Otázka č. 14: Navštěvuješ ve svém volném čase nějaké mimoškolní kroužky?

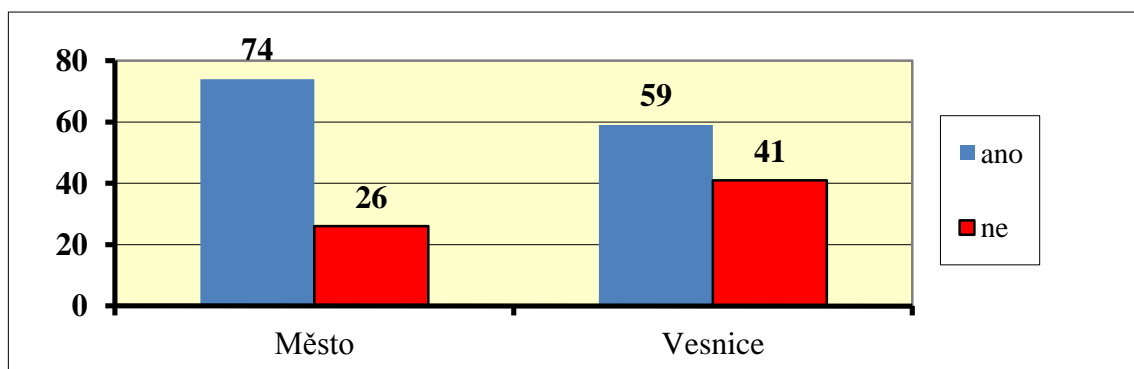
Respondenti měli na výběr z možností ano; ne.

Jak je zřejmé z tabulky 12, z celkového počtu respondentů 133 (66,5 %) odpovědělo ano; 67 (33,5 %) odpovědělo ne.

Tabulka 12 Mimoškolní zájmové kroužky

Respondenti	Odpovědi				Celkem	
	ano		ne			
Město	74	74%	26	26%	100	100%
Vesnice	59	59%	41	41%	100	100%
Celkem	133	66,5%	67	33,5%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 14 v absolutních četnostech je obsahem grafu 11.

Graf 11 Mimoškolní zájmové kroužky

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že průměrně 66,5% dětí navštěvuje ve svém volném čase mimoškolní zájmové kroužky. Mimoškolní zájmové kroužky navštěvuje o 15% více dětí z města než z vesnic.

Otázka č. 15: Pokud jsi v předešlé otázce odpověděl (a) ano, které mimoškolní kroužky navštěvuješ?

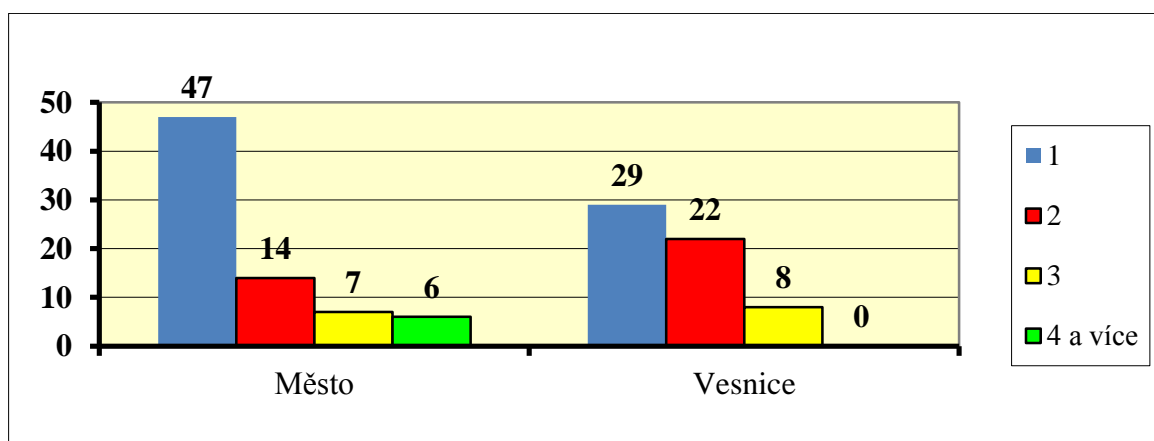
Zde měli respondenti uvést, které mimoškolní zájmové kroužky navštěvují.

Jak je patrné z tabulky 13, z celkového počtu respondentů 76 (57,1 %) uvedlo, že navštěvuje jeden kroužek; 36 (27,1 %) dva kroužky; 15 (11,3 %) tři kroužky; 6 (4,5 %) čtyři a více kroužků.

Tabulka 13 Počet navštěvovaných mimoškolních zájmových kroužků

Respondenti	Počet navštěvovaných mimoškolních kroužků									
	1		2		3		4 a více		Celkem	
Město	47	63,5%	14	18,9%	7	9,5%	6	8,1%	74	100%
Vesnice	29	49,2%	22	37,3%	8	13,6%	0	0,0%	59	100%
Celkem	76	57,1%	36	27,1%	15	11,3%	6	4,5%	133	100%

Počet navštěvovaných kroužků v absolutních četnostech je obsahem grafu 12.

Graf 12 Počet mimoškolních zájmových kroužků

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že jeden zájmový kroužek navštěvuje o 13% více dětí z města než z vesnic, dva zájmové kroužky navštěvuje o 18% více dětí z vesnic

než z města, tři zájmové kroužky navštěvuje o 4% více dětí z vesnic než z města a 8% dětí z města uvádí, že navštěvuje 4 a více mimoškolních zájmových kroužků.

Z celkového počtu respondentů 8,5% uvedlo, že nenavštěvuje žádný zájmový kroužek ani ve škole, ani mimo školu.

Výčet navštěvovaných mimoškolních zájmových kroužků: aerobik; angličtina; astronomický kroužek; atletika; balet; basketbal; bojové sporty; bowling; břišní tance; cimbálovka; florbal; fotbal; hasičský kroužek; házená; hokej; hra na flétnu, housle, klarinet, klávesy, klavír, kytaru; hudební nauka; chovatelský kroužek; kolo; keramický kroužek, klub cestovatelů; koně; lyže; mažoretky; náboženství; orientační běh; počítačový kroužek; pink ponk; plavání; potápění; ragby; rybářský kroužek; skaut; sokol; šachy; taneční kroužky různého zaměření; tenis; včelařský kroužek; volejbal; výcvik psů; výtvarný kroužek; zpěv; zumba.

Otázka č. 16: Chybí Ti nějaký kroužek, který bys rád (a) navštěvoval (a)?

Respondenti měli na výběr z možností: ano chybí, rád bych navštěvoval (uvést, který kroužek by rád (a) navštěvoval (a); ne, nechybí, jsem s nabídkou kroužků spokojen (a).

Jak je zřejmé z tabulky 14, z celkového počtu respondentů uvedlo 139 (69, 8 %) odpověď ne nechybí, jsem s nabídkou kroužků spokojen; 60 (30,2 %) ano chybí. Respondenti při volbě možnosti „ano chybí“, měli uvést, které kroužky by rádi navštěvovali.

Tabulka 14 Chybějící kroužky

Respondenti	Odpovědi				Celkem	
	ano, chybí		ne, nechybí			
Město	32	32,0%	68	68,0%	100	100%
Vesnice	28	28,3%	71	71,7%	99	100%
Celkem	60	30,2%	139	69,8%	199	100%

Téměř bez rozdílu z jakého místa děti jsou, je 70% dětí s nabídkou spokojeno. Zbývajících 30% dětí vypsalo na čtyřicet zájmových kroužků, které by rády navštěvovaly. Celkový přehled chybějících kroužků je uveden v příloze P VII.

10.4 Počítač

V otázce sedmnácté až dvacáté druhé respondenti odpovídali na otázky týkající se užívání počítače.

Otázka č. 17: Máte doma počítač?

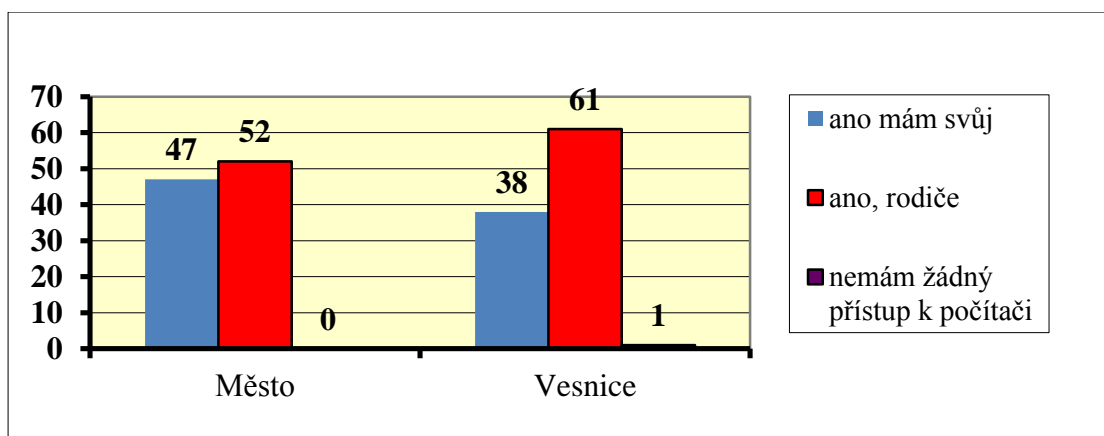
Respondenti měli na výběr z možností ano, mám svůj; ano, rodiče (sourozenec) mají; ne, můžu na počítač jen u kamaráda; ne, můžu na počítač jen ve škole; nemám žádný přístup k počítači.

Jak je patrné z tabulky 15, z celkového počtu respondentů 113 (56,8 %) odpovědělo ano, rodiče mají; 85 (42,7%) ano, mám svůj a 1 (0,5 %) nemá žádný přístup k počítači; možnosti „ne, můžu na PC jen u kamaráda“ a „ne můžu na PC jen ve škole“ nezvolil žádný respondent.

Tabulka 15 Vlastnictví počítače

Respondenti	Odpovědi						Celkem	
	ano, mám svůj		ano, rodiče mají		nemám žádný přístup k PC			
Město	47	47,5%	52	52,5%	0	0,0%	99	100%
Vesnice	38	38,0%	61	61,0%	1	1,0%	100	100%
Celkem	85	42,7%	113	56,8%	1	0,5%	199	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 17 v absolutních číslech je obsahem grafu 13.

Graf 13 Vlastnictví počítače

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 99 % dětí má doma počítač. Průměrně 43 % dětí má vlastní počítač, o 9,5% více dětí z města než z vesnic. Průměrně 56% dětí uvedlo, že počítač mají rodiče, o 9, 5% více dětí z vesnic než z města. Pouze jediné dítě z vesnice uvedlo, že nemá žádný přístup k počítači.

Otázka č. 18: Jak často chodíš na počítač?

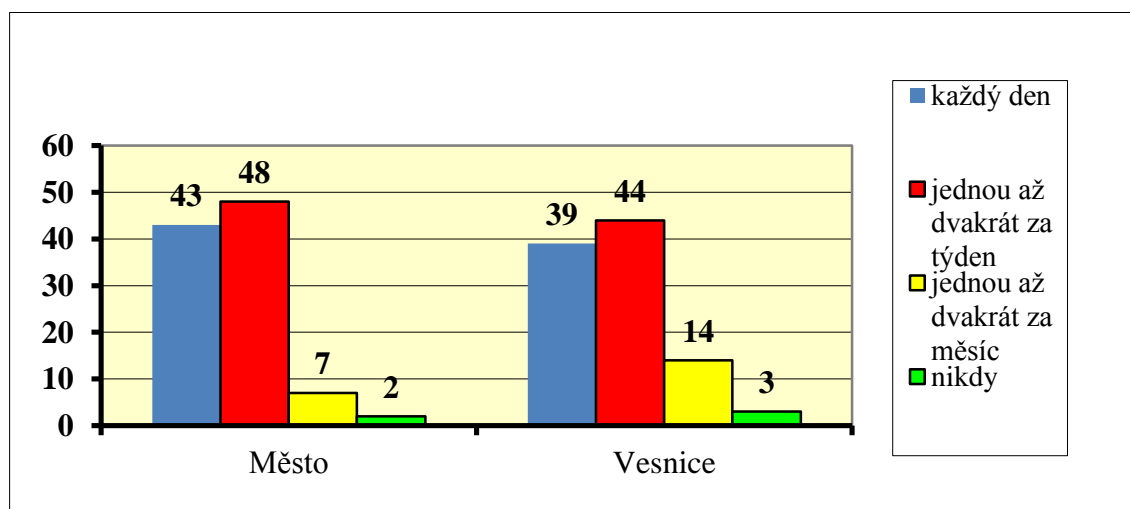
Respondenti měli na výběr z možností každý den; jednou až dvakrát za týden; jednou až dvakrát za měsíc; nikdy.

Jak je zřejmé z tabulky 16, z celkového počtu respondentů 92 (46 %) uvedlo jednou až dvakrát za týden; 82 (41 %) každý den; 21 (10,5 %) jednou až dvakrát za měsíc; 5 (2,5 %) nikdy.

Tabulka 16 Frekvence užívání počítače

Respondenti	Odpovědi								Celkem	
	každý den		1 - 2 krát za týden		1 - 2 krát za měsíc		nikdy			
Město	43	43%	48	48%	7	7%	2	2%	100	100%
Vesnice	39	39%	44	44%	14	14%	3	3%	100	100%
Celkem	82	41%	92	46%	21	10,5%	5	2,5%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 18 v absolutních četnostech je obsahem grafu 14.

Graf 14 Frekvence užívání počítače

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že o 4% více dětí z města než z vesnic chodí na počítač 1-2 krát za týden (průměrně 46%), o 4% více dětí z města než z vesnic chodí na počítač každý den (průměrně 41%). O více 7% dětí z vesnic uvedlo, že chodí na počítač 1-2 za měsíc, 2,5% dětí nechodí na počítač nikdy.

Otázka č. 19: Kolik času strávíš u počítače?

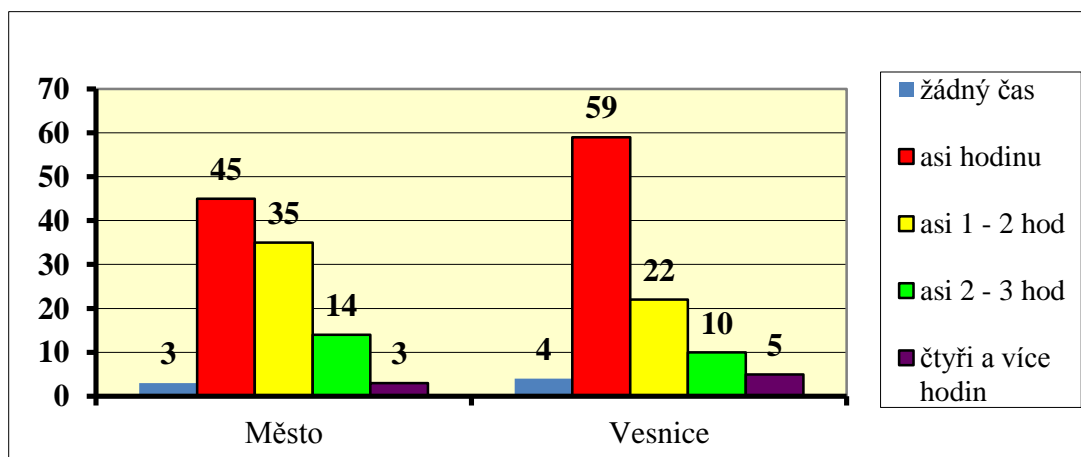
Respondenti měli na výběr z možností žádný čas; asi hodinu; asi hodinu až dvě hodiny; asi dvě až tři hodiny; čtyři a více hodin.

Jak je patrné z tabulky 17, z celkového počtu respondentů 104 (52 %) respondentů odpovědělo asi hodinu; 57 (28,5 %) asi hodinu až dvě hodiny; 24 (12 %) asi dvě až tři hodiny; 8 (4 %) čtyři a více hodin; 7(3,5 %) žádný čas.

Tabulka 17 Čas strávený u počítače

Respondenti	Odpovědi										Celkem	
	žádný čas		asi hodinu		asi 1 - 2 hodiny		asi 2 - 3 hodiny		4 a více hodin			
Město	3	3%	45	45%	35	35%	14	14%	3	3%	100	100%
Vesnice	4	4%	59	59%	22	22%	10	10%	5	5%	100	100%
Celkem	7	3,5%	104	52%	57	28,5%	24	12%	8	4%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 19 v absolutních četnostech je obsahem grafu 15.

Graf 15 Čas strávený u počítače

Nejčastěji děti odpovídaly, že u počítače tráví asi hodinu, průměrně 52 %, o 14% více dětí z vesnic než z města. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že tráví u počítače asi 1-2 hodiny, průměrně 28,5% , o 13% více dětí z města než z vesnic. Průměrně 12 % dětí tráví u počítače 2-3 hodiny a průměrně 4% dětí tráví u počítače 4 a více hodin.

Otázka č. 20: Užíváš počítač se svolením rodičů?

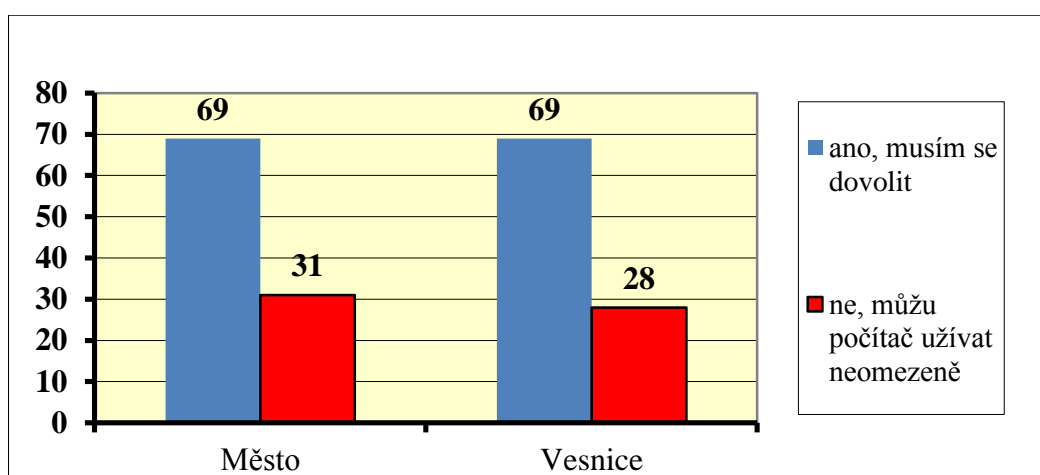
Respondenti měli na výběr z možností ano, musím se dovolit; ne, můžu užívat počítač neomezeně.

Jak je patrné z tabulky 18, z celkového počtu respondentů 138 (70,1 %) odpovědělo ano, musím se dovolit; 59 (29,9 %) ne, můžu užívat počítač neomezeně.

Tabulka 18 Svolení rodičů

Respondenti	Odpovědi				Celkem	
	ano, musím se dovolit		ne, můžu PC užívat neomezeně			
Město	69	69%	31	31%	100	100%
Vesnice	69	71,1%	28	28,9%	97	100%
Celkem	138	70,1%	59	29,9%	197	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 20 v absolutních četnostech je obsahem grafu 16.

Graf 16 Svolení rodičů

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že téměř bez rozdílu z jakého místa děti jsou, 70% dětí může užívat počítač pouze se svolením rodičů. Zbývajících 30% může počítač užívat neomezeně.

Otázka č. 21: Máš vlastní emailovou schránku?

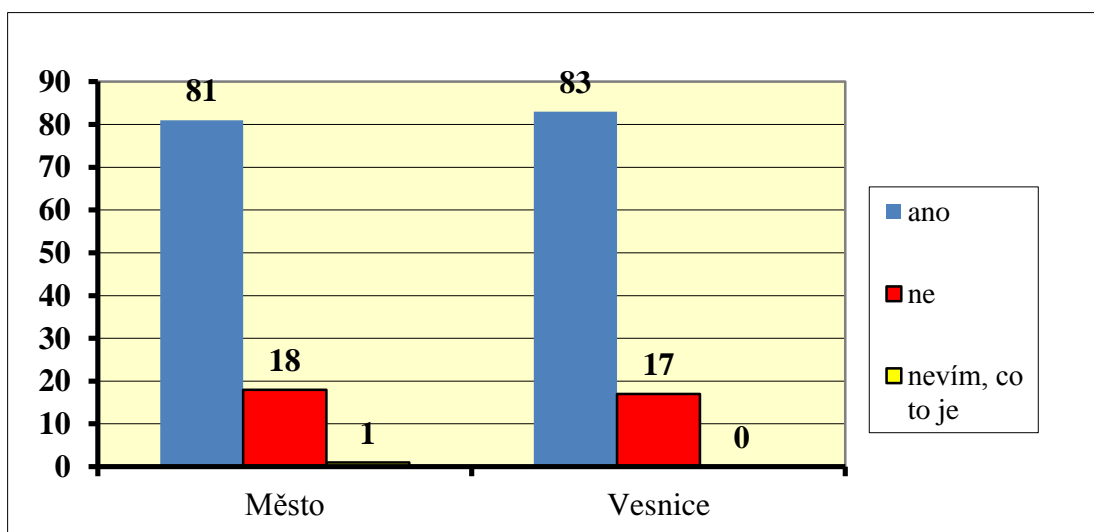
Respondenti měli na výběr z možností ano; ne; nevím co to je.

Jak je zřejmé z tabulky 19, z celkového počtu respondentů 164 (82 %) odpovědělo ano; 35 (17,5 %) ne a 1 (0,5 %) nevím, co to je.

Tabulka 19 Emailová schránka

Respondenti	Odpovědi						Celkem	
	ano		ne		nevím, co to je			
Město	81	81%	18	18%	1	1%	100	100%
Vesnice	83	83%	17	17%	0	0%	100	100%
Celkem	164	82%	35	17,5%	1	0,5%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 21 v absolutních četnostech je obsahem grafu 17.

Graf 17 Emailová schránka

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že téměř bez rozdílu z jakého místa děti jsou, mají děti svou emailovou schránku, průměrně 82% dotázaných. Průměrně 17,5% respondentů emailovou schránku nemá a pouze jediné dítě uvedlo, že neví, co to emailová schránka je.

Otázka č. 22: Jsi registrován (a) a komunikuješ na některé ze sociálních sítí na internetu (FACEBOOK, SKYPE, ICQ)?

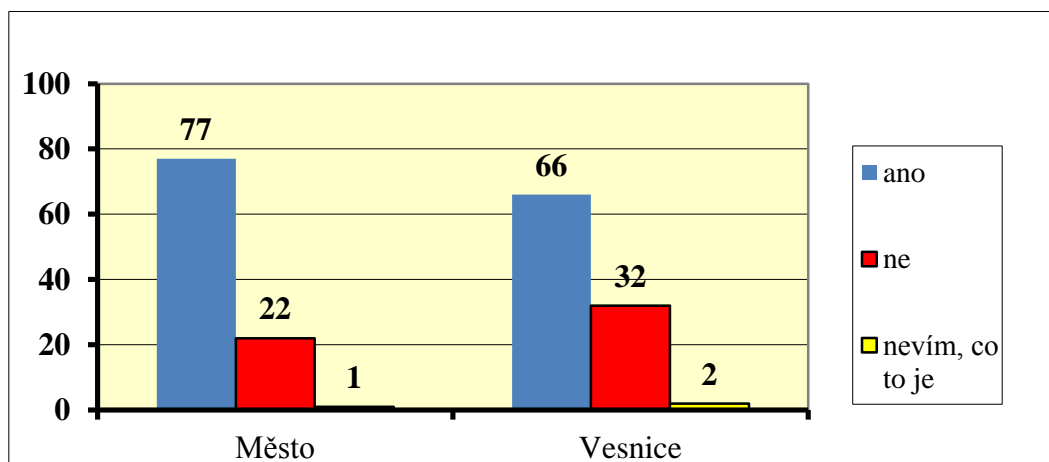
Respondenti měli na výběr z možností ano; ne; nevím co to je.

Jak je patrné z tabulky 20, z celkového počtu respondentů 143 (71,5 %) odpovědělo ano; 54 (27 %) ne a 3 (1,5 %) nevím, co to je.

Tabulka 20 Sociální sítě

Respondenti	Odpovědi						Celkem	
	ano		ne		nevím, co to je			
Město	77	77%	22	22%	1	1%	100	100%
Vesnice	66	66%	32	32%	2	2%	100	100%
Celkem	143	71,5%	54	27%	3	1,5%	200	100%

Přehled o výsledcích k otázce č. 22 v absolutních četnostech je obsahem grafu 19.

Graf 18 Sociální sítě

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že je průměrně 71,5% dětí registrováno na některé ze sociálních sítí na internetu, o 11% více dětí z města než z vesnic. Co je „sociální sít“ neví 1,5% respondentů.

10.5 Pohled rodičů na volný čas jejich dětí

Uskutečněno bylo dvanáct rozhovorů, šest s respondenty z města, šest s respondenty z vesnic. Přepisy rozhovorů jsou obsahem přílohy P VIII.

V tabulce 21 je uveden přehled odpovědí rodičů na otázky: **Má Vaše dítě dostatek volného času? Jaká je jeho/její nejoblíbenější aktivita ve volném čase?**

Tabulka 21 Volný čas dětí pohledem rodičů

		Má Vaše dítě dostatek volného času?	Jaká je jeho/její nejoblíbenější aktivita?
Město	Rodič 1	ano	hra na počítači
	Rodič 2	má	televize
	Rodič 3	ano	sport, počítač
	Rodič 4	ano	sport a počítač
	Rodič 5	ano	počítač
	Rodič 6	má	počítač, čas trávený s kamarády, spolužáky, četba
Vesnice	Rodič 7	ano má	tanec
	Rodič 8	má	fotbal, florbal, kolečkové brusle, kolo, bruslení
	Rodič 9	ano	hudba, hra na klavír a flétničku
	Rodič 10	ano	hudba a četba
	Rodič 11	ano	společenské hry, počítač, knížky
	Rodič 12	ano	společenské hry, počítač, hra se mnou a bratrem, sport

Všech dvanáct rodičů se shodlo na tom, že jejich děti mají dostatek volného času.

Rodiče z města se domnívají, že nejoblíbenější aktivitou jejich dítěte je počítač (zmíněn 5x), sport (2x), četba (1x), televize (1x), čas trávený s kamarády (1x).

V tabulce 22 je uveden přehled odpovědí rodičů na otázky: **Navštěvuje Vaše dítě některé zájmové kroužky ve škole? Navštěvuje Vaše dítě některé zájmové kroužky mimo školu?**

Tabulka 22 Zájmové kroužky pohledem rodičů

		Navštěvuje Vaše dítě zájmové kroužky ve škole?	Navštěvuje Vaše dítě zájmové kroužky mimo školu?
Město	Rodič 1	mám přehled o nabídce, nenavštěvuje, má mimoškolní aktivity	ano, fotbal a plavání, dojíždí, my ho doprovázíme
	Rodič 2	mám přehled, ne, má mimoškolní kroužky	fotbalový kroužek a chodíme plavat, dojíždí, my ho doprovázíme
	Rodič 3	mám přehled, ano florbal	ne, nezájem z jeho strany a nedostatečná nabídka
	Rodič 4	přehled úplně 100% nemám, ne, nejsou ty, co by ho zajímaly	ne, je nedostatečná nabídka
	Rodič 5	mám přehled, ne, časově to nezvládá	ano, hokej, v místě bydliště, doprovázím ho
	Rodič 6	informovala jsem se, ne z nedostatku času	ano, angličtinu a hokej, v místě bydliště, občas ho vozíme
Vesnice	Rodič 7	ano, navštěvuje kytaru a hudební nauku	ano, HIP-HOP, dojíždí, vozíme ji
	Rodič 8	ano samozřejmě, florbal	ano, fotbal a hasič, chodí sám
	Rodič 9	ano, kroužek: hudebně-pohybový, výtvarný, dramatický, hry a hlavolamy a flétnu	ano, hru na klávesy, dojíždí, doprovázím ji
	Rodič 10	ano, dramatický kroužek a stolní hry, flétnu	ano, hru na klávesy, dojíždí, doprovází ji manželka
	Rodič 11	ano, hudebně - pohybový kroužek a stolní hry	ne, nedostatečná nabídka v blízkém okolí
	Rodič 12	ano, flétnu	ne, nemá zájem

Oslovení rodiče z města uvedli, že jejich dítě pouze v jediném případě navštěvuje zájmový kroužek ve škole, čtyři rodiče uvádí, že má jejich dítě mimoškolní aktivity, proto ve škole kroužky nenavštěvuje a jeden rodič poukazuje na nezájem dítěte o školní kroužky. Všech šest oslovených rodičů z vesnic uvádí, že jejich dítě zájmové kroužky ve škole navštěvuje.

Oslovení rodiče z města ve čtyřech případech uvedli, že jejich dítě navštěvuje mimoškolní zájmové kroužky (1-2), jeden rodič uvedl, že dítě nemá zájem a je nedostatečná nabídka

a jeden rodič, že je nedostatečná nabídka. Oslovení rodiče z vesnic ve čtyřech případech uvedli, že jejich dítě navštěvuje mimoškolní zájmové kroužky (1-2), jeden z rodičů uvedl, že je nedostatečná nabídka v blízkém okolí a jeden z rodičů, že dítě nemá zájem.

V tabulce 23 je uveden přehled odpovědí rodičů na otázky: **Kolik volného času trávíte společně se svým dítětem? Jaké činnosti společně podnikáte?**

Tabulka 23 Společně trávený čas

		Kolik volného času trávíte společně?	Jaké činnosti společně podnikáte?
Město	Rodič 1	spíše o víkendu, pravidelně	návštěvy u dědečka, u kamarádů, volejbal
	Rodič 2	myslím si, že málo	nejvíc sportovní aktivity
	Rodič 3	přes týden málo, o víkendu určitě	sportovní činnosti
	Rodič 4	denně při učení a o víkendu	výlety, sport
	Rodič 5	jsme spolu téměř pořád	hodně sportujeme
	Rodič 6	dvakrát, třikrát za týden	nákup, kino, kolo, lyže
Vesnice	Rodič 7	denně	kolo, vycházky, výlety
	Rodič 8	denně	hrajeme hry, jezdíváme na kolečkových bruslích, na kole, lyžujeme
	Rodič 9	každé odpoledne, aktivní hraní si tak třikrát do týdne, spíše o víkendu	jezdíme plavat, na návštěvy k příbuzným, doma hrajeme společenské hry a povídání si, koukání na film
	Rodič 10	dvě hodinky denně, o víkendu více	učíme se, hrajeme si
	Rodič 11	je to nepravidelně	lyže, plavání, společenské hry, vycházky, návštěvy rodičů (prarodičů)
	Rodič 12	ano, nejvíc o víkendu, v týdnu tak dvě hodinky, když není žádná práce	sportujeme, hrajeme hry, na PC, čteme si, pracujeme se zvířaty

Odpovědi rodičů z města byly rozmanité. Dva rodiče uvedli, že s dětmi tráví volný čas spíše o víkendu, jeden rodič se denně věnuje dítěti při psaní úkolů a tráví společně volný čas o víkendu, jeden z rodičů uvedl, že se dítěti věnuje tak 2-3 krát za týden, jeden z rodičů uvedl denně a jeden z rodičů se domnívá, že se svým dítětem tráví času málo. Pět rodičů

z vesnic uvedlo, že se svým dětem věnují denně, z toho dva, že je to více o víkendu, jeden rodič uvedl, že je to nepravidelně.

Ve volném čase se společně nejčastěji věnují sportovním aktivitám, podnikají výlety a návštěvy u příbuzných, hrají společenské hry. Dva rodiče do společně stráveného času zahrnují učení - přípravu do školy.

V tabulce 24 je uveden přehled odpovědí rodičů na otázku: **Znáte kamarády svého dítěte? Víte, kde se s nimi stýká a jakými činnostmi se baví?**

Tabulka 24 Kamarádi

		Znáte kamarády svého dítěte? Víte, kde se s nimi stýká a jakými činnostmi se baví?
Město	Rodič 1	ano, schází se na náměstí v Malenovicích, kolem obchodu, občas i u nás doma, hrají na počítači a na honěnou
	Rodič 2	od vidění, schází se u nás nebo u nich, nemám přehled o tom, čím se baví
	Rodič 3	známe, doma u nás, u nich, nedaleko bydliště, mám přehled o tom, čím se baví, je to sport a počítač
	Rodič 4	ano, v bydlišti jednoho nebo druhého, v okolí bydliště, mám zhruba přehled o tom, čím se baví, je to sport, PC, TV, hry
	Rodič 5	ano, většinou u nás nebo u nich doma, někdy jdou do města, mám přehled o tom, čím se baví, hry na PC, PSP, sportovní aktivity
	Rodič 6	ano rád, chodí k nim nebo oni k nám, tráví spolu čas při zápasech, venku moc ne, v létě občas na hřišti, mám přehled, hrají na PC, společenské hry, jdou do kina, do města
Vesnice	Rodič 7	ano, znám, schází se u nás nebo u nich, venku v blízkosti domu, hrají hry
	Rodič 8	ano, schází se hned po škole, znám je všechny, stýkají se venku, jezdí na kole, na kolečkových bruslích
	Rodič 9	určitě, znám je všechny, u nás nebo u nich doma, před školou, na hřišti, v parku, děti mi řeknou, co budou dělat, sáňkování, bruslení, kolo, kolečkové brusle
	Rodič 10	ano, znám je od vidění, jmenovitě ne, schází se před domem, na zahradě, u nás nebo u nich, jezdí na kolečkových bruslích, na kole, sáňkují
	Rodič 11	ano, nepravidelně, scházejí se buď u nás, nebo u nich, venku u domu, na naší ulici, občas ji pustím na sportovní hřiště, hrají hry na počítači, společenské hry, na obchod, na kadeřnice, malují se
	Rodič 12	ano, schází se v domácnosti nebo na ulici před domem, baví se sportovními aktivitami

Deset rodičů odpovědělo, že zná kamarády svých dětí, dva rodiče odvětili, že od vidění. S kamarády se děti schází v domácnosti, venku poblíž domu, ve dvou případech rodiče z města uvedli, že pustí děti občas do městského centra. Rodiče až na jednu výjimku uvádějí, že mají přehled o činnostech, kterými se děti baví. Jsou to sportovní aktivity (například kolo, míčové hry), hraní počítačových her, společenské hry, televize.

V tabulce 25 je uveden přehled odpovědí rodičů na otázky: **Užívá Vaše dítě počítač? Může jej užívat neomezeně nebo jen s Vaším svolením? Má svou e-mailovou schránku? Je registrováno ne některé ze sociálních sítí?**

Tabulka 25 Užívání počítače pohledem rodičů

		Užívá Vaše dítě počítač, co na něm dělá? Může jej užívat neomezeně?	Má svou emailovou schránku? Je registrováno na sociálních sítích?
Město	Rodič 1	ano, hraje hry ano se svolením	ano má, užívá ji nemá přístup na sociální sítě
	Rodič 2	ano, hraje hry ano neomezeně	ano má, užívá ji málo nemá přístup na sociální sítě
	Rodič 4	ano, hraje hry, získává informace do školy i pro vlastní zájem ano, neomezeně se svolením	ano má, užívá ji minimálně velmi omezeně Facebook
	Rodič 5	ano, hraje hry, je na internetu tak půl na půl	ano má, používá ji málo nemá přístup na sociální sítě
	Rodič 6	ano, hraje hry ano se svolením, má omezen přístup na internet	nemá, nemá přístup na sociální sítě
Vesnice	Rodič 7	ano, dělá si na něm úkoly do školy, hraje hry ano neomezeně	ano má, používá ji pravidelně je registrována na Facebooku
	Rodič 8	ano, hraje hry pod mým dozorem	ano má, užívá ji minimálně je registrována Facebooku
	Rodič 9	ano, hraje hry s naším svolením, organizovaně	ano má, užívá ji nemá přístup na sociální sítě
	Rodič 10	ano, hraje hry se svolením za odměnu	ano má, užívá ji nemá přístup na sociální sítě
	Rodič 11	ano, hraje hry se svolením	ano má, užívá ji je registrována na Facebooku
	Rodič 12	ano, hraje hry se svolením	ano má, užívá ji je registrována na Facebooku a Skypu

Všech dvanáct oslovených rodičů uvedlo, že jejich dítě užívá počítač, deset rodičů uvedlo, že na něm děti hrají hry, jeden rodič z města a jeden rodič z vesnice uvedli, že dítě krom zábavy, užívá počítač k plnění úkolů do školy.

Z dvanácti oslovených rodičů jedenáct uvedlo, že jejich dítě má emailovou schránku. Pět rodičů z vesnic uvedlo, že je jejich dítě registrováno na některé ze sociálních sítí, z města to byl pouze jeden rodič.

V tabulce 26 je uveden přehled odpovědí respondentů z města na otázky: **Spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a nyní? Trávili s Vámi rodiče Váš volný čas?**

Deset oslovených rodičů největší rozdíly ve způsobu trávení volného času dětí nyní a dříve, za jejich dětství spatřuje ve dvou oblastech. Dříve děti - oni sami, trávili více času venku, jezdili na kole, hráli hry, více drželi party s kamarády. Dnešní děti se drží spíš doma, jeden rodič (z města) považuje nechávání dětí venku bez dozoru za nebezpečné a jeden vyjádřil názor, že děti mají méně času, protože jsou na ně kladeny vyšší nároky ve škole. Hlavní rozdíl ovšem rodiče spatřují v tom, že je „doba počítačů“. Za dob jejich dětství počítač neměl doma nikdo, což je pro dnešní děti nepředstavitelné a u počítače, dle názoru rodičů tráví svůj čas rády. Také televize nabízí daleko pestřejší nabídku programů, ovšem ne vždy vhodných pro děti. Jeden z rodičů spatřuje rozdíl v časové zaneprázdněnosti svých rodičů, on se věnuje svým dětem více. Jeden z rodičů spatřuje rozdíl taktéž v méně pobytu venku, ale z důvodu navštěvování více zájmových kroužků dítětem.

Šest oslovených rodičů uvádí, že s nimi rodiče v době jejich dětství trávili volný čas, ze společných aktivit jmenovali vycházky, výlety, sportovní aktivity, společné dovolené. Jeden rodič uvádí, že tráví se svými dětmi stejně volný čas jako jeho rodiče s ním. Zbývajících pět rodičů uvádí, že s nimi rodiče čas netrávili, nebo když tak minimálně, svým dětem se věnují více.

Tabulka 26 Rozdíly ve způsobu trávení volného času dříve a dnes

		Spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a nyní?	Trávili s Vámi rodiče volný čas?
Město	RODIČ 1	Děti tráví málo času venku, jsou u TV a PC.	Nám se rodiče nevěnovali, nestarali se o výsledky ve škole, já se svým dětem věnuji více.
	RODIČ 2	Hodně času děti tráví u PC a TV.	Rodiče se nám celkem věnovali, podnikali jsme procházky a sportovní aktivity.
	RODIČ 3	Málo času tráví venku, mají více zájmů v rámci komunikační techniky a více pobývají doma.	Rodiče byli vytíženi prací v hospodářství, s námi volný čas trávili zhruba tak stejně, z aktivit si vybavím plavání.
	RODIČ 4	My jsme byli víc venku, dnes tráví děti víc času u PC a TV.	Rodiče s námi trávili čas minimálně, akorát nějaké rodinné návštěvy, ani rodinné dovolené se nekonaly.
	RODIČ 5	Děti jsou víc pod dozorem, je o ně větší strach, my jsme si dělali, co jsme chtěli, naši vůbec netušili, co ve volném čase děláme.	Určitě s nimi trávím víc času, než naši rodiče s námi. Vymýšlím jim program, nepouštím je samotné ven.
	RODIČ 6	Více času jsme trávili venku, nebyl PC, tolik TV, teď mají děti i méně času, jsou na ně kladeny vyšší nároky ve škole, hlavně ale počítač!	Rodiče se nám věnovali, jezdili jsme na kolo, podnikali výlety, chodili na turistiku.
Vesnice	RODIČ 7	Dnes je hlavní zábava počítač, my jsme trávili čas převážně venku, hráli jsme hry, jezdili na kole, víc času trávili s kamarády.	Rodiče s námi čas netrávili, vybavím si snad jen chození do hasiče.
	RODIČ 8	Teď je největší problém počítač, kdybych je nenutila jít ven, seděli by raději u počítače doma.	S námi rodiče jezdívali na dovolené, na kolo, na túry, chodívali jsme bruslit, jako já s mými dětmi.
	RODIČ 9	Já to vidím velice podobně, asi jsem měla víc času běhat venku, dcera má víc kroužků.	Rodiče s námi čas trávili, jezdili jsme na výlety, na procházky do lesa.
	RODIČ 10	Kromě počítače ne.	Rodiče s námi čas tak moc netrávili, já se věnuji dětem více, na společné aktivity se nepamatuji.
	RODIČ 11	Více jsme trávili čas venku, nebyl počítač, venku jsme se dokázali víc zabavit, víc jsme drželi party.	Rodiče s námi trávili čas o dovolené, chodili jsme na vycházky, přes týden ale ne, to jsme byli s kamarády.
	RODIČ 12	Dřív měli rodiče víc práce, já mohu s dětmi trávit víc času.	S rodiči jsme jezdívali na dovolené, chodívali jsme na procházky, na nějaké hry si nepamatuji.

11 INTERPRETACE DAT A SHRnutí VÝZKUMU

Volný čas je pro děti dobou, po kterou děti nenavštěvují školu a věnují se svým zájmům. Ve volném čase se mohou věnovat rozmanitým činnostem, které je baví a přinášejí jim radost. Pozitivním zjištěním je, že děti 4. a 5. tříd základních škol na Zlínsku vnímají volný čas jako dobu volna, odpočinku, zábavy, her a sportovních a zájmových aktivit. Za zmínku stojí některé kuriosní odpovědi na otázku „*Co se Ti vybaví, když se řekne volný čas*“, například: „*jsem šťastná*“; „*být v posteli a pojídat sladkosti*“ či „*zkoušet si nějaké pokusy*“. Více jak polovina dětí si myslí, že má dostatek volného času a nejraději tráví děti volný čas ve společnosti kamarádů. Potěšujícím zjištěním je, že více jak polovina dětí tráví ráda svůj volný čas s rodiči. Úsměvné je konstatování žáka čtvrté třídy, který uvedl, že svůj čas nejraději tráví „*s holkou*“. Zaměříme-li se na zjištěné rozdíly mezi dětmi z vesnic a z města, pak děti z města nejraději tráví svůj volný čas na hřišti, u školy nebo v parku, zatímco děti z vesnice nejraději tráví svůj volný čas venku – kolem domu. Domnívám se, že tento rozdíl je dán právě odlišností lokálního prostředí. Sami rodiče uvádějí, že ve městě neradi nechávají nebo vůbec nenechávají své děti samotné si venku hrát, mají o ně strach. Rodiče dětí na vesnicích považují blízké okolí domu za bezpečné a pro volný pohyb dětí venku naprosto běžné prostředí. Za nejoblíbenější aktivitu ve volném čase děti z města i z vesnic zvolily hru s kamarády. Zde jde o rozpor s názorem rodičů, rodiče za nejoblíbenější aktivitu dětí považují počítač, přitom sezení u počítače daly děti až na místo páté. Domnívám se, že pokud je dětem kontakt s kamarády umožněn, je to pro ně hra s kamarády opravdu ta nejlepší zábava, i když nevyklučuji, že může jít o společnou hru na počítači. Nudu pocítují děti málokdy nebo občas, o něco lépe jsou na tom děti z vesnic.

Ve sféře aktivit v zájmových kroužcích je zjištěný stav uspokojující. Přesto, že je ve městě nabídka zájmových aktivit širší, je spokojenost dětí z vesnic s nabídkou zájmových kroužků stejná, jako u dětí z města. Spokojeno je 70% dětí, což je jistě dobrá zpětná vazba jak pro základní školy, tak pro organizace a sdružení, které zájmové kroužky dětem nabízí. Návštěvu zájmových kroužků volily děti nejčastěji na druhém místě v oblíbenosti aktivit. Nabídku školních zájmových kroužků využívají více děti z vesnic, děti z města zase navštěvují více zájmových kroužků mimo školu. Tento stav potvrdilo i vyjádření rodičů. Třetina dětí uvedla, že jim v nabídce zájmových kroužků některý chybí, ovšem z odpovědí spíše vyplynulo, které kroužky by děti rády navštěvovaly, protože ve většině případů to je možné. Za nepříliš prospěšné považují přání dětí navštěvovat laserovou střelnici

či paintball. Z celkového počtu zkoumaných dětí pouze necelá desetina nenavštěvuje žádný zájmový kroužek, jen v čtvrtině případů tomu brání nedostatečná nabídka.

K vlastnictví počítače všechny děti až na jednu výjimku uvedly, že mají doma počítač, z toho dokonce dvě pětiny uvedly, že mají doma vlastní počítač, což pro mě bylo velmi překvapivým zjištěním. Domnívala jsem se, že procento dětí, které budou mít vlastní počítač, bude mizivé, přitom téměř polovina dětí z města má doma vlastní počítač, děti z vesnic jen o něco méně. Téměř polovina dětí uvedla, že chodí na počítač jednou až dvakrát za týden, druhou nejčastější volbou bylo, že chodí na počítač každý den. Častěji sedí u počítače děti z vesnic, opět se zde můžeme domnívat, že to souvisí s tím, že děti ve městě mají širší možnosti vyžití.

Co se týká času stráveného u počítače, polovina dětí uvedla, že je u počítače asi hodinu, čtvrtina pak uvedla asi hodinu až dvě hodiny. Zapnout počítač a hrát hry, či se u něj jinak bavit může neomezeně téměř třetina dětí, 70% dětí si může zapnout počítač se svolením rodičů, což považuji za velmi vhodné. Emailovou schránku má založenou přes 80 % dětí, pouze jediné dítě neví, co to je. U rodičů převládalo stanovisko, že děti emailovou schránku sice mají, ale využívají ji málo. Z výzkumu vyplynulo, že tři čtvrtiny dětí jsou registrovány na některé ze sociálních sítí na internetu, více dětí z města. Vyjádření rodičů ukázalo opačný trend, na sociálních sítích je registrováno více dětí z vesnic.

Rodiče se shodli na tom, že užívání počítače dítětem mají pod kontrolou, většinou si mohou děti počítač zapnout jen s jejich svolením. Z aktivit na něm konaných převládá hraní počítačových her, ve dvou případech rodiče uvedli, že dítě užívá počítač k přípravě do školy.

Největší rozdíl v trávení volného času v období dětství rodičů a nyní rodiče uvedli, že oni chodili víc ven za kamarády, nyníjší děti se více baví doma u televize a počítače.

ZÁVĚR

Volný čas má být naplněn aktivitami, k nimž jedinec přistupuje na základě svého svobodného rozhodnutí, přináší mu příjemné zážitky a uspokojení. Z pohledu dětí do volného času nepatří zejména vyučování a domácí příprava na vyučování.

Cílem bakalářské práce bylo přiblížit způsoby trávení volného času žáků čtvrtých a pátých tříd ve městě Zlíně a na vesnicích na Zlínsku.

Z provedeného pedagogického výzkumu vyplynulo, že tito žáci vnímají volný čas jako dobu volna, odpočinku, zábavy, her a sportovních a zájmových aktivit. Rádi svůj čas tráví s rodiči. Domnívám se, že rodiče by měli této skutečnosti využít a prostřednictvím společných zájmů s dětmi být co nejvíce. Nejraději děti svůj volný čas tráví s kamarády, hra s kamarády je jejich nejoblíbenější aktivitou a nudu pocítují málokdy. Odlišností lokálního prostředí je dán rozdíl oblíbenosti místa, kde si děti nejraději hrají. Děti z vesnic si nejraději hrají venku – kolem domu, zatímco děti z města si nejraději hrají na hřišti, u školy nebo v parku.

Děti chodí do rozmanitých kroužků pořádaných školami, využívají pestré nabídky mimoškolních organizací, institucí a sdružení zajišťujících volnočasové aktivity. Návštěva zájmových kroužků je jejich druhou nejoblíbenější aktivitou.

Hledáme-li rozdíly ve způsobu trávení volného času, pak děti na vesnicích navštěvují více kroužky nabízené ve školách. Děti z města navštěvují více kroužky mimoškolní, domnívám se, že je to způsobeno zejména pestřejší nabídkou. Obě skupiny dětí jsou s nabídkou jim dostupných zájmových kroužků převážně spokojeny.

Až na jedinou výjimku všechny děti mají doma počítač. Na počítač nejčastěji chodí jednou až dvakrát za týden a tráví u něj nejčastěji hodinu. Z výzkumného šetření vyplynulo, že deset dětí nenavštěvuje žádný kroužek a má pouze jednostrannou a jedinou náplň svého volného času, a to počítač, u kterého stráví denně dvě až pět hodin. Domnívám se, že o nápravu by se zde měli snažit především rodiče.

Vyhledáním a zpracováním tematicky orientované literatury a utříděním pojmů vztahujících se k dané problematice byl splněn cíl teoretické části bakalářské práce.

Do spolupráce na pedagogickém výzkumu se zapojilo šest vesnických základních škol (100 respondentů) a dvě základní školy městské (100 respondentů). Zpracováním výsledků výzkumu a jejich následnou prezentací a interpretací byl splněn cíl praktické části bakalářské práce. S vedením škol jsem i nadále v kontaktu a s výsledky dotazníkového šetření je seznámím.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BLIŽKOVSKÝ, B. *Celistvé a otevřené pojetí výchovy. Syllabus k základům pedagogiky*. Brno: Konvoj, 1994. ISBN 80-85615-30-4
- FRANC, D.; ZOUNKOVÁ, D.; MARTIN, A. *Učení zážitkem a hrou: praktická příručka instruktora*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2007. 201 s. ISBN 978-80-251-1701-9
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Vyd. 2., rozš. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0
- HÁJEK, B. Školská zařízení pro zájmové vzdělávání, výchovná a ubytovací zařízení a další subjekty pracující s dětmi a mládeží. *In Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1
- HÁJEK, B. Zájmová činnost. *In Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1
- HÁJEK, B. a kol. *Děti, vedoucí, volný čas*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT. 2004. 120 s. ISBN 80-86784-06-1 (brož.)
- HELUS, Z. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004. 228 s. ISBN 80-71788880
- HOFBAUER, B. Východiska, souvislosti, perspektivy. *In Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1
- HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Vyd.1. Praha: Portál, 2004. 173 s. ISBN 80-7178-927-5
- HOLEYŠOVSKÁ, A. *Zájmová činnost ve školní družině*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 228 s. ISBN 978-80-7367-586-8
- KAVANOVÁ, A.; CHUDÝ, Š. *Výchova a volný čas: vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Univerzitní institut, Ústav pedagogických věd, 2005. 156 s. ISBN 80-7318-266-1
- KRAUS, B.; POLÁČKOVÁ, V. *Člověk - prostředí- výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. 199 s. ISBN 80-7315-004-2
- LANGMEIER, J.; KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s. 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9
- MAŘÍKOVÁ, H., PETRUSEK, M. VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník: A-O*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1

- MATĚJČEK, Z.; POKORNÁ, M. *Radosti a strasti: předškolní věk, mladší školní věk, starší školní věk*. Vyd. 1. Jinočany: H + H, 1998. 205 s. ISBN 80-86022-21-8
- MATOUŠEK, O.; KROFTOVÁ, A. *Mládež a delikvence*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003. 340 s. ISBN 80-7178-771-X
- NĚMEC, J. a kol. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující studium*. Brno: Paido, 2002. 119 s. ISBN 80-7315-012-3.
- PÁVKOVÁ, J. Psychologické aspekty výchovy ve volném čase. In *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1
- PÁVKOVÁ, J. Výchova ve volném čase. In *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008. 240 s. ISBN 978-80-7367-473-1
- PÁVKOVÁ, J.; HÁJEK, B. *Školní družina*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2007. 149 s. ISBN 978-80-7367-268-3.
- PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2002. 231 s. ISBN 80-7178-711-6
- PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. 232 s. ISBN 80-7178-295-5
- PETROVÁ, A. Období mladšího školního věku. In *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 175 s. ISBN 978-80-244-2141-4
- PIAGET, J.; INHELDER, B. *Psychologie dítěte*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2001. 143 s. ISBN 80-7178-608-X
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J., *Pedagogický slovník*. Nové, rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009. 395 s. ISBN 978-80-7367-6
- REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6
- SKORUNKOVÁ, R. *Úvod do vývojové psychologie*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007. 69 s. ISBN 978-80-7041-956-4
- SPOUSTA, V. *Kapitoly z pedagogiky volného času*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita. 1996. 37 s. ISBN 80-210-1274-9
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I: dětství a dospívání*. Vyd. 1 Praha: Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. 528 s. ISBN 80-7178-308-0.

SEZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Debrujáři – Asociace malých debrujárů [online]. [cit. 2011-04-04]

Dostupné z WWW: <<http://www.debrujar.cz/2010/>>

Dětská práva.cz: Úmluva o právech dítěte [online]. [cit. 2011-04-11].

Dostupné z WWW: <<http://www.detskaprava.cz/soubory/umluva.pdf>>

Duha [online]. [cit. 2011-04-14].

Dostupné z WWW: <<http://www.duha.cz/>>

Help24.CZ - psychologie, duševní zdraví. FRANĚK., M. *Děti potřebují pro hru přirozené prostředí.* [online]. [cit. 2011-04-14].

Dostupné z WWW:<http://www.help24.cz/index.php?page=clanky&view=deti_potrebuji_prirozene_prostredi>

Kondor, konfederace nezávislých – dětská organizace [online]. [cit. 2011-04-23].

Dostupné z WWW:< <http://www.kondor.info/index.php/o-kondoru>>

MŠMT Zákon č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících. [online]. [cit. 2011-04-23].

Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/zakon-c-563-2004-sb-o-pedagogickych-pracovnicich?highlightWords=563%2F2004>>

Nadané dítě. HUBATKA, M. *Dítě a počítač* [online]. [cit. 2011-04-23].

Dostupné z WWW:< <http://www.nadanedite.cz/view.php?cislocclanku=2008110004>>

Město Vizovice [online]. [cit. 2011-04-27].

Dostupné z WWW:< <http://www.vizovice.eu/>>

Mikroregion Slušovicko [online]. [cit. 2011-04-27].

Dostupné z WWW:< <http://www.mikroregionslusovicko.cz/index.php?page=slusovice&akt=slusovice>>

Město Vizovice [online]. [cit. 2011-04-27].

Dostupné z WWW:< <http://www.vizovice.eu/>>

Salesiáni Dona Boska [online]. [cit. 2011-04-23].

Dostupné z WWW:< <http://www.sdb.cz/>>

Zlín [online]. [cit. 2011-04-27].

Dostupné z WWW:< <http://www.zlin.eu/>>

Želechovice nad Dřevnicí [online]. [cit. 2011-04-27].

Dostupné z WWW:< <http://www.zelechovice.net/>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DDM	Domovy dětí a mládeže
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
PC	Počítač
PŠL	Prázdninová škola Lipnice
R	respondent
T	tazatel
tj.	to jest
TJ	Tělovýchovná jednota
TV	Televize
tzv.	tak zvaně
USA	Spojené státy Americké
ZŠ	Základní škola
ZUŠ	Základní umělecká školy

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 Demografické údaje</i>	54
<i>Graf 2 Představa o volném čase</i>	55
<i>Graf 3 Dostatek volného času</i>	56
<i>Graf 4 Volný čas s rodiči</i>	57
<i>Graf 5 S kým nejraději</i>	58
<i>Graf 6 Setkávání se spolužáky</i>	59
<i>Graf 7 Místo trávení volného času</i>	60
<i>Graf 8 Nuda ve volném čase</i>	62
<i>Graf 9 Školní zájmové kroužky</i>	63
<i>Graf 10 Počet navštěvovaných školních zájmových kroužků</i>	64
<i>Graf 11 Mimoškolní zájmové kroužky</i>	65
<i>Graf 12 Počet mimoškolních zájmových kroužků</i>	66
<i>Graf 13 Vlastnictví počítače</i>	68
<i>Graf 14 Frekvence užívání počítače</i>	69
<i>Graf 15 Čas strávený u počítače</i>	70
<i>Graf 16 Svolení rodičů</i>	71
<i>Graf 17 Emailová schránka</i>	72
<i>Graf 18 Sociální síť</i>	73

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 Demografické údaje</i>	54
<i>Tabulka 2 Představa o volném čase</i>	55
<i>Tabulka 3 Dostatek volného času</i>	56
<i>Tabulka 4 Trávení volného času s rodiči</i>	57
<i>Tabulka 5 S kým nejraději</i>	58
<i>Tabulka 6 Setkávání se spolužáky</i>	59
<i>Tabulka 7 Místo trávení volného času</i>	60
<i>Tabulka 8 Seřazení činností dle oblíbenosti – respondenti celkem</i>	61
<i>Tabulka 9 Nuda ve volném čase</i>	62
<i>Tabulka 10 Školní zájmové kroužky</i>	63
<i>Tabulka 11 Počet navštěvovaných kroužků</i>	64
<i>Tabulka 12 Mimoškolní zájmové kroužky</i>	65
<i>Tabulka 13 Počet navštěvovaných mimoškolních zájmových kroužků</i>	66
<i>Tabulka 14 Chybějící kroužky</i>	67
<i>Tabulka 15 Vlastnictví počítače</i>	68
<i>Tabulka 16 Frekvence užívání počítače</i>	69
<i>Tabulka 17 Čas strávený u počítače</i>	70
<i>Tabulka 18 Svolení rodičů</i>	71
<i>Tabulka 19 Emailová schránka</i>	72
<i>Tabulka 20 Sociální sítě</i>	73
<i>Tabulka 21 Volný čas dětí pohledem rodičů</i>	74
<i>Tabulka 22 Zájmové kroužky pohledem rodičů</i>	75
<i>Tabulka 23 Společně trávený čas</i>	76
<i>Tabulka 24 Kamarádi</i>	77
<i>Tabulka 25 Užívání počítače pohledem rodičů</i>	78
<i>Tabulka 26 Rozdíly ve způsobu trávení volného času dříve a dnes</i>	80

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

Příloha P II: Záznamový arch rozhovoru s rodiči

Příloha P III: Data výzkumu – položky 1 – 9 a 11 - 22

Příloha P IV: Data výzkumu – položka 10

Příloha P V: Volný čas - spontánní odpovědi dětí

Příloha P VI: Pořadí oblíbenosti aktivit

Příloha P VII: Přehled chybějících kroužků

Příloha P VIII: Přepisy rozhovorů s rodiči

9. Kde nejraději trávíš svůj volný čas?

- a) doma
 b) venku (kolem domu)
 c) u kamarádů doma
- d) na hřišti, u školy, v parku (místa, kde se scházíte obvykle s kamarády)
 e) v zájmových kroužcích
 f) jinde (napíš) .....

10. Jak nejraději trávíš svůj volný čas?

Seřaď činnosti od 1 do 5 (nejvíce oblíbené 1)

- návštěva kroužků (sportovní, hudební, výtvarné, ...)
- hraní si s kamarády
- dívání se na televizi
- sezení u počítače
- čtení si knížky nebo časopisu

11. Jak často se ve svém volném čase nudíš?

- a) pokaždé (=pořád)   c) málokdy (=jen výjimečně)
 b) občas (=jen někdy)   d) nikdy (=nikdy se nenudím)

12. Navštěvuješ ve svém volném čase nějaké školní kroužky?

- a) ne, škola žádné kroužky nenabízí
 b) vím o nabídce školních kroužků, ale žádné nenavštěvuji
 c) ano, navštěvuji

13. Pokud jsi v předešlé otázce odpověděl(a) ano, které kroužky ve škole navštěvuješ?

Napiš .....

14. Navštěvuješ ve svém volném čase nějaké mimoškolní kroužky?

- a) ano   b) ne

15. Pokud jsi v předešlé otázce odpověděl(a) ano, které mimoškolní kroužky navštěvuješ?

Napiš .....

16. Chybí Ti nějaký kroužek, který bys rád(a) navštěvoval(a)?

- a) ano, chybí, rád(a) bych navštěvoval(a) kroužek (napiš).....
b) ne, nechybí, jsem s nabídkou kroužků spokojen(a)

17. Máte doma počítač?

- a) ano mám svůj
b) ano, rodiče (sourozenec) mají
c) ne, můžu na počítač jen u kamarádů
d) ne, můžu na počítač jen ve škole
e) nemám žádný přístup k počítači

18. Jak často chodíš na počítač?

- a) každý den
b) jednou až dvakrát za týden
c) jednou až dvakrát za měsíc
d) nikdy

19. Kolik času strávíš u počítače?

- a) žádný čas
b) asi hodinu
c) asi hodinu až dvě hodiny
d) asi dvě až tři hodiny
e) čtyři a více hodin

20. Užíváš počítač s dovolením rodičů?

- a) ano, musím se dovolit
b) ne, můžu počítač užívat neomezeně

21. Máš vlastní e-mailovou schránku?

- a) ano
b) ne
c) nevím, co to je

22. Jsi registrován(a) a komunikuješ na některé ze sociálních sítí na internetu (FACEBOOK, SKYPE, ICQ)?

- a) ano
b) ne
c) nevím, co to je

DĚKUJI ZA VYPLNĚNÍ DOTAZNÍKU

PŘÍLOHA P II: ZÁZNAMOVÝ ARCH ROZHOVORU S RODIČI

ZÁZNAMOVÝ ARCH A STRUKTURA ROZHOVORU PRO RODIČE Č.

Rozhovor bude nahráván na diktafon.

Vážený rodiči,

jmenuji se Zdenka Jurčová a jsem studentkou III. ročníku Sociální pedagogiky na FHS UTB ve Zlíně. Ve své bakalářské práci se zabývám způsoby trávení volného času u dětí 4. a 5. tříd. Zajímají mě Vaše názory a postoje k danému tématu a proto bych Vám ráda v rámci rozhovoru položila několik otázek. Získané informace jsou anonymní a budou zpracovány pouze v mé bakalářské práci.

Demografické otázky

(budou vyplněny před započítím samotných rozhovorů)

1. **Bydlíte**
ve městě _____ v obci _____
2. **Jste**
žena _____ muž _____
3. **Váš věk** _____
4. **Vzdělání**
základní _____
vyučení v oboru _____
středoškolské s maturitou _____
vyšší odborné _____
vysokoškolské _____
5. **Jste zaměstnaný/á?**
ano _____ ne _____
Pracujete:
  1. V zaměstnaneckém poměru _____
    - a) na plný úvazek
    - b) na zkrácený úvazek
    - c) na dohodu
  2. Jako OSVČ _____
  3. Jsem na mateřské dovolené _____
6. **Vaše dcera/syn navštěvuje**
4. třídu _____ 5. třídu _____

ROZHOVOR S RODIČEM Č.

Datum konání rozhovoru .....

Začátek rozhovoru.....

Konec rozhovoru.....

Otázky týkající se volného času dětí pro rodiče

1. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek volného času, víte jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?
2. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí? Navštěvuje Vaše dítě nějaké zájmové kroužky ve škole, pokud ano, uveďte prosím které. Pokud nenavštěvuje, z jakého důvodu? (nedostatečná nabídka, nezájem, ...)
3. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky? Pokud ano, uveďte prosím které. Navštěvuje tyto zájmové kroužky v místě bydliště nebo dojíždí? Doprovázíte ho do kroužků? Pokud žádné kroužky nenavštěvuje, z jakého důvodu? (finanční nedostupnost, nezájem, časová náročnost ...)
4. Kolik volného času trávíte s dítětem společně? (je to denně nebo spíše o víkendu...) Jaké činnosti společně podnikáte?
5. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování? Znáte kamarády svého syna/dcery? Víte, kde se s nimi schází? Máte přehled o činnostech, kterými se baví?
6. Užívá Vaše dítě počítač? Může užívat počítač neomezeně nebo jen s Vaším svolením? Máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje? (hraje hry, je účastníkem na sociálních sítích, má svou e-mailovou schránku)
7. Spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní, pokud ano, tak v čem? Trávili s Vámi Vaši rodiče volný čas? Pokud ano, při kterých aktivitách?

DĚKUJI ZA ROZHOVOR

PŘÍLOHA P III: DATA VÝZKUMU – POLOŽKY 1-9 A 11-22

Škola	Číslo resp.	pol.																				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1	1	1	1	1	4	1	1		3	1	2	2		1	1	2	1	1	3	2	1	1
1	2	1	1	1	6	1	1	4	1	2	4	2		1	2	2	1	2	2	1	1	2
1	3	1	1	1	6	1	2	2	3	1	3	3	4	1	2	1	1	1	4	1	1	1
1	4	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3	3	2	1	3	2	2	2	2	1	1	1
1	5	1	1	1	2	1	1	3	2	1	4	3		1	3	2	1	1	4	2	1	1
1	6	2	1	1	4	2	1	2	2	6	4	2		1	7	2	2	3	3	2	1	2
1	7	1	1	1	7	1	1	3	1	2	3	3	3	1	1	1	2	1	2	1	1	1
1	8	1	1	1	6	3	1	2	1	2	3	3	3	1	1	1	1	1	4	1	1	2
1	9	1	1	1	2	2	1	4	1	1	2	3	1	2		2	1	1	4	1	1	1
1	10	1	1	1	6	1	2	3	1	4	2	3	1	2		2	2	2	4	1	1	1
1	11	1	1	1	6	2	2	1	3	6	3	3	3	1	1	2	1	1	3	2	1	1
1	12	1	1	1	2	1	2	6	1	4	4	3	1	1	2	1	1	1	2	2	1	1
1	13	2	1	1	6	3	1	3	3	2	3	3	1	1	1	2	2	2	3	1	1	1
1	14	2	1	1	5	1	2	2	2	1	2	2		2		2	1	1	3	1	1	1
1	15	1	1	1	6	1	1	2	1	3	3	3	3	2		2	2	2	3	1	1	1
1	16	1	1	1	2	2	3	3	3	4	2	3	3	2		1	2	2	4	1	1	1
1	17	2	1	1	4	1	1	4	1	1	3	3	1	1	1	2	2	2	3	2	2	2
1	18	2	1	1	6	2	2	3	1	3	2	3	3	2		2	2	1	4	2	1	1
1	19	2	1	1	6	3	1	6	3	5	3	2		1	3	2	1	1	3	1	1	1
1	20	2	1	1	7	2	1	3	3	6	2	3	1	1	1	1	2	4	1	2	2	2
1	21	1	1	2	4	1	3	3	3	5	2	3	2	2		2	1	2	3	1	1	1
1	22	2	1	2	6	1	1	3	1	2	3	3	4	1	1	2	1	2	2	1	1	1
1	23	1	1	2	2	1	3	1	3	1	1	2		2		2	1	5	1	1	1	1
1	24	1	1	2	6	2	1	6	1	4	3	3	2	1	2	2	2	3	3	1	1	1
1	25	2	1	2	4	3	1	6	1	4	2	3	3	1	1	1	2	1	2	1	1	1
1	26	1	1	2	1	1	4	1	4	2	3	3	1	1	1	2	1	4	4	2	1	1

škola	Číslo resp.	pol.																				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
1	27	1	1	2	4	1	3	1	3	1	2	3	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1
1	28	1	1	2	6	3	2	3	1	3	2	3	3	2	2	2	2	3	1	3	1	2
1	29	2	1	2	4	1	1	4	3	2	2	2	1	1	1	3	3	2	1	1	1	1
1	30	2	1	2	7	3	2	6	3	1	3	3	1	3	1	1	1	1	4	2	1	1
1	31	1	1	2	7	1	2	3	3	4	3	3	2	2	2	2	2	2	4	1	1	1
1	32	2	1	2	5	1	1	3	1	4	2	2	1	1	1	1	1	2	3	2	1	1
1	33	2	1	2	7	1	1	3	2	5	2	3	3	1	1	2	2	2	2	1	1	1
1	34	1	1	2	6	3	2	3	4	4	2	3	2	1	1	2	2	2	3	1	2	2
1	35	1	1	2	7	1	1	3	1	4	2	2	1	1	2	2	2	1	3	1	1	1
1	36	1	1	2	7	1	1	3	1	4	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
1	37	2	1	2	6	2	2	6	1	4	3	3	6	2	1	1	1	1	3	1	1	1
1	38	2	1	2	4	1	1	3	1	4	2	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1
1	39	2	1	2	7	3	2	3	1	4	3	3	1	1	1	1	1	2	3	1	1	1
1	40	2	1	2	4	2	2	3	3	4	2	3	3	1	1	1	2	2	3	1	1	1
1	41	2	1	2	4	1	2	3	1	4	3	3	1	1	1	1	2	2	3	1	1	1
1	42	1	1	2	4	1	2	2	3	1	3	3	3	2	2	1	1	1	3	2	1	1
1	43	1	1	2	7	1	2	3	1	3	3	3	2	1	1	1	1	1	3	1	1	1
2	44	1	1	2	6	1	1	3	3	5	3	3	2	1	3	2	1	2	1	2	1	1
2	45	2	1	2	6	3	2	3	3	2	2	3	1	1	3	2	2	3	3	1	1	1
2	46	2	1	2	2	1	1	3	1	2	3	3	1	1	1	2	2	3	3	2	1	1
2	47	2	1	2	4	1	2	3	1	2	2	3	1	1	1	2	2	1	2	2	1	1
2	48	1	1	2	7	1	2	3	3	1	2	3	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1
2	49	2	1	2	4	1	2	3	1	2	2	2	1	1	1	2	1	2	2	2	1	1
2	50	2	1	2	1	1	1	2	3	5	4	3	2	1	2	2	1	2	2	1	1	1
2	51	1	1	2	1	2	1	6	1	5	3	3	3	1	1	2	2	2	2	2	1	2
2	52	2	1	2	7	1	1	3	1	2	2	3	1	1	1	1	1	1	3	2	1	1
2	53	2	1	2	6	1	2	6	1	2	3	3	1	1	4	2	1	1	4	2	1	1

Škola	Číslo resp.	pol.																				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
2	54	2	1	2	4	1	1	2	3	2	3	3	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1
2	55	1	1	2	2	3	1		2	2	3	2		2	2	2	2	3	3	2	2	1
2	56	1	1	2	4	2	3	3	1	4	3	3	2	1	1	1	2	1	3	1	1	1
2	57	2	1	2	4	1	1	3	1	5	3	3	2	1	1	1	1	2	2	1	1	1
2	58	2	1	2	6	2	1	3	3	5	2	2		1	2	2	2	1	2	1	1	1
2	59	2	1	2	6	1	1	3	1	4	3	2		1	1	1	2	2	3	1	1	1
2	60	1	1	2	4	3	2		3		3	3	5	2	1	2	2	1	4	1	2	2
2	61	1	1	2	4	1	1	3	1	4	3	3	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1
2	62	1	1	2	1	1	1	3	1		3	3	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1
2	63	2	1	2	4	1	1	3	1	4	3	3	4	2		1	2	2	2	1	1	1
2	64	2	1	2	4	2	3	1	3	5	3	2		1	4	2	2	2	2	1	2	2
2	65	1	1	2	6	1	1	1	1		4	3	1	1	1	2	2	3	3	2	1	2
2	66	1	1	2	4	1	1		2	6	2	2		1	1	1	1	1	2	2	1	2
2	67	2	1	2	2	1	1	3	3	1	3	3	1	2		2	2	2	2	1	1	2
2	68	1	1	2	4	2	2	3	3	1	2	3	1	1	2	2	2	2	3	1	1	2
2	69	2	1	1	4	3	2	2	3	1	2	3	1	2		1	1	1	1	1	2	1
2	70	2	1	1	4	1	1	5	1	3	3	2		1	1	1	2	4	1	1	2	2
2	71	2	1	1	2	2	3	1	1	1	2	2		2		2	2	2	3	1	2	1
2	72	2	1	1	2	1	2	3	2	2	3	3	1	1	1	1	2	3	3	2	1	1
2	73	2	1	1	4	3	1	2	3	1	2	2		1	2	1	2	3	2	2	2	1
2	74	1	1	1	7	1	1	4	3	1	2	2		2		1	1	1	5	1	1	1
2	75	2	1	1	6	3	2	3	3	3	3	3	2	1	5	1	1	1	1	1	1	1
2	76	2	1	1	4	2	1	3	3	5	3	3	1	1	2	2	2	2	2	1	2	2
2	77	2	1	1	4	1	1	2	3	1	3	2		1	1	1	2	2	2	1	1	1
2	78	2	1	1	7	1	1	3	2	4	2	3	1	1	4	2	1	2	2	1	1	1
2	79	1	1	1	6	1	2	3	1	1	2	2		1	2	2	1	1	9	1	1	1
2	80	1	1	1	4	2	2	3	2	5	4	2		1	4	2	1	2	2	1	1	1

Škola	Číslo resp.	pol.																				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
2	81	2	1	1	4	1	1	2	3	4	3	2		2		2	2	2	2	1	2	2
2	82	2	1	1	7	3	2	6	3	2	3	3	4	1	1	1	1	2	2	2	2	1
2	83	2	1	1	2	1	1	4	1	3	3	3	1	1	1	2	1	1	5	1	2	2
2	84	2	1	1	2	3	2	3	1	2	2	2		1	2	2	2	1	2	1	1	2
2	85	1	1	1	4	3	2	3	3	4	2	3	1	2		2	1	2	3	2	2	2
2	86	2	1	1	4	1	1	3	3	2	3	3	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1
2	87	1	1	1	4	1	1	2	1	2	3	3	1	1	1	2	1	2	3	1	2	1
2	88	2	1	1	2	2	3	1	1	5	3	3	1	1	1	2	2	1	2	1	1	1
2	89	2	1	1	4	1	1	3	3	2	2	3	1	1	1	1	2	2	2	1	1	1
2	90	2	1	1	1	3	1	3	3	2	4	3	1	1	2	1	2	2	2	1	1	1
2	91	2	1	1	6	1	2	4	3	5	2	2		1	3	1	2	1	3	2	1	1
2	92	1	1	1	1	1	1	3	1	2	3	3	1	1	1	2	1	2	4	1	3	3
2	93	2	1	1	4	1	1	2	1	6	3	3	1	2		2	2	2	3	1	1	1
2	94	2	1	1	4	1	2	3	3	4	3	2		2		2	1	1	2	1	1	1
2	95	1	1	1	7	2	2	1	1	1	1	3	1	2		1	1	2	2	1	2	2
2	96	1	1	1	4	1	2	3	1	6	2	2		1	1	1	1	1	2	2	1	1
2	97	1	1	1	2	1	2	3	1	3	4	3	2			1	1	2	2	2	1	1
2	98	1	1	1	4	3	2	3	1	3	3	3	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1
2	99	1	1	1	2	3	3	3	1	3	2	2		1	1	2	1	1	3	2	1	1
2	100	1	1	1	4	3	3	3	1	3	2	2		1	2	2	1	1	4	1	1	1
3	101	1	2	1	4	1	3	1	1	2	3	3	2	1	2	2	2	1	2	1	1	2
3	102	1	2	1	5	1	1	3	3	6	3	3	2	1	2	1	2	3	3	1	1	1
3	103	2	2	1	4	1	1	3	3	6	2	3	1	2		1	2	2	3	2	1	1
3	104	2	2	1	4	1	1	5	1	2	2	3	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1
3	105	2	2	1	4	1	1	2	1	3	2	3	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1
3	106	2	2	1	6	3	1	3	1	6	3	3	1	2		2	1	2	4	1	1	1
3	107	1	2	1	4	1	1	1	1	2	3	3	1	1	2	2	2	4	1		1	3

Škola	Číslo resp.	pol.																							
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22		
3	108	1	2	1	1	1	1	2	3	2	2	3	2	3	2		2	2	2	2	2	1	2	1	
3	109	1	2	2	2	1	1	6	3	5	3	2			1	1	1	2	2	2	2	1	1	2	
3	110	2	2	2	6	1	1	4	3	2	3	2			1	3	2	2	1	2	1	2	2	2	
3	111	2	2	2	7	1	1	2	1	4	2	2			1	1	2	2	2	2	2	1	1	2	
3	112	1	2	2	5	1	1	3	1	4	3	3	1		1	1	2	1	2	2	2	1	2	2	
3	113	1	2	2	7	1	1	3	3	6	3	2			1	2	2	1	2	2	2	1	1	1	
3	114	1	2	2	4	3	2	3	1	3	3	3	1		1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	
3	115	1	2	2	7	1	1	3	1	2	3	3	1		1	2	2	2	2	3	2	1	2	2	
3	116	2	2	2	6	3	1	3	3	2	2	3	1		2		1	2	3	3	2	1	1	1	
3	117	1	2	2	7	1	2	1	3	1	2	2			1	3	2	2	2	3	2	1	1	2	
4	118	1	2	2	6	1	2	1	1	2	3	3	1		2		2	2	2	2	2	1	1	1	
4	119	1	2	2	4	1	3	3	1	4	3	3	1		1	2	1	1	1	1	1	5	2	1	1
4	120	1	2	2	5	1	1	2	3	4	3	3	1		2		2	1	1	1	1	2	2	1	1
4	121	1	2	2	6	1	2	3	1	4	2	2	3	1		1	2	2	2	2	3	1	1	1	1
4	122	2	2	2	4	1	2	3	1	4	2	3	3	1		3	2	1	2	2	2	1	1	1	1
4	123	1	2	2	6	1	3	3	3	2	3	3	2		2		2	2	2	3	2	1	1	1	1
4	124	2	2	2	5	3	1	3	1	2	2	3	1		2		1	2	3	3	3	1	1	1	1
4	125	2	2	2	6	1	1	3	3	2	4	3	2		1		2	5	4	4	1			2	2
4	126	1	2	2	4	3	1	3	1	4	3	2			2		1	1	1	1	1	3	1	2	2
4	127	2	2	1	4	3	1	3	3	3	2	3	3		2		1	2	2	2	2	2	2	2	2
4	128	2	2	1	6	1	1	2	1	2	2	3	5	1		1	2	2	2	2	3	1	1	1	1
4	129	2	2	1	4	2	1	2	3	1	2	3	2	1		2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
4	130	1	2	1	2	2	1	1	3	1	3	3	2	1		3	1	2	2	2	2	2	2	1	1
4	131	1	2	1	6	1	1	3	1	4	3	3	2	1		3	2	2	2	2	2	2	2	1	1
4	132	1	2	2	7	1	2	1	2	1	3	3	1		2		1	2	1	2	4	1	2	2	2
4	133	1	2	1	7	1	1	3	3	2	2	3	3	1		2	1	2	2	2	2	1	1	1	1
4	134	2	2	1	4	1	1	2	3	3	3	3	3	3		2	2	2	4	1				2	2

Škola	Číslo resp.	pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
4	135	2	2	1	4	3	1	2	1	3	1		2		2	1	2	2	2	2	1	1	
4	136	2	2	1	4	1	2	3	1	2	3	3	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	
5	137	1	2	2	4	2	1	2	3	5	2	3	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1	
5	138	1	2	2	4	1	1	2	2	2	3	3	3	1	1	2	2	2	2	1	1	2	
5	139	1	2	2	4	1	1	3	1	2	4	3	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	
5	140	1	2	2	4	1	1		3	2	3	3	2	1	1	2	1	2	1	1	1	1	
5	141	1	2	2	6	1	1	3	1	2	3	3	3	1	2	2	1	1	3	1	2	1	
5	142	1	2	2	1	1	1	3	3	4	2	3	3	1	2	2	1	1	1	3	1	1	
5	143	1	2	2	4	3	1	6	1	6	3	3	1	1	2	2	1	2	1	2	1	2	
5	144	1	2	1	7	2	1	3	1	5	2	3	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	
5	145	2	2	1	7	1	1	2	3	2	3	3	1	1	2	2	2	2	2	1	2	1	
5	146	1	2	1	3	1	1	4	3	2	4	3	1	1	2	2	1	2	1	2	1	1	
5	147	1	2	1	2	1	1	4	1	1	3	3	1	1	2	2	1	5	2	2	1	1	
6	148	2	2	1	6	1	1	4	3	3	3	3	1	2	2	2	2	2	2	1	1	2	
6	149	2	2	1	4	1	2	4	1	2	2	3	2		1	2	2	2	2	2	1	1	
6	150	1	2	1	4	3	1	6	1	2	4	2		2	1	2	3	2	2	1	1	2	
6	151	1	2	1	4	1	1	3	1	2	4	2			1	1	1	2	1	1	1	2	
6	152	1	2	1	1	3	2	3	1	2	3	2			1	2	2	2	2	1	1	1	
6	153	1	2	1	4	1	4	1	3	1	3	3	3	1	1	2	2	1	5	1	1	1	
6	154	1	2	1	7	1	2	2	3	1	3	2		1	2	1	2	2	2	2	1	2	
6	155	2	2	1	7	3	1	3	3	4	3	3	2	3	2	2	2	2	2	2	1	2	
6	156	2	2	2	2	1	3	1	3	1	2	3	1	2	2	1	1	3	1	1	1	1	
6	157	1	2	2	2	1	3	1	3	1	2	3	2		2	1	3	2	2	2	1	1	
6	158	1	2	2	4	1	1	4	1	1	2	3	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	
6	159	1	2	2	4	1	1	3	1	4	2	2			2	1	1	4	1	1	1	1	
6	160	1	2	2	4	1	3	3	1	4	3	3	1	1	2	2	1	4	1	1	1	1	
6	161	1	2	2	1	1	1	3	1	4	3	3	2		1	2	3	3	1	1	1	3	

Škola	Číslo resp.	pol.																				
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
6	162	1	2	2	4	1	2	3	3	4	2	3	2	2	2	2	2	2	3	2	1	2
6	163	2	2	2	4	1	1	2	3	1	2	3	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1
6	164	1	2	2	7	1	1	2	1	2	3	3	1	2	2	2	2	2	3	1	1	2
6	165	1	2	2	1	1	2	3	1	4	4	3	1	2	2	2	1	2	4	1	2	2
6	166	1	2	2	1	1	1	3	3	2	3	3	2	2	2	1	2	2	2	1	1	2
6	167	1	2	2	2	1	3	1	1	6	2	2	2	2	2	1	1	1	5	2	1	1
6	168	2	2	2	4	1	2	3	1	2	2	3	3	2	2	2	2	1	3	2	1	1
6	169	2	2	2	4	1	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	3	1	1	1
7	170	2	2	1	1	1	2	3	1	2	3	3	1	2	1	2	1	2	1	2	1	1
7	171	2	2	1	4	3	1	3	3	4	2	3	2	1	1	2	1	2	2	1	1	2
7	172	2	2	1	2	1	1	5	1	3	2	3	3	1	2	2	2	3	2	1	1	1
7	173	1	2	1	1	1	1	3	1	2	4	1	2	2	2	1	1	1	2	1	1	1
7	174	1	2	1	6	1	2	3	1	6	2	3	2	2	2	2	1	1	3	2	1	1
7	175	1	2	2	7	3	1	3	3	4	3	3	2	2	2	2	2	1	2	1	1	1
7	176	1	2	2	1	1	1	5	3	6	3	3	2	1	2	2	2	2	2	1	1	1
7	177	2	2	2	4	1	1	2	1	2	2	3	2	1	1	2	1	2	2	2	1	1
7	178	2	2	2	7	1	2	3	3	2	2	3	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1
7	179	2	2	2	6	1	2	3	1	5	3	3	1	1	2	1	2	3	2	1	2	2
7	180	1	2	2	6	1	2	3	1	2	2	3	3	1	1	2	1	1	2	1	1	1
7	181	2	2	2	4	1	1	2	3	4	3	3	2	1	2	2	1	2	2	1	1	1
8	182	1	2	2	1	1	2	3	1	3	3	3	2	2	2	1	2	4	1	1	2	2
8	183	2	2	2	6	3	2	3	1	4	2	3	1	1	2	2	2	3	2	1	1	2
8	184	1	2	2	2	2	2	3	1	6	2	3	1	1	2	2	1	1	3	1	1	1
8	185	2	2	1	6	3	1	3	1	1	3	3	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1
8	186	2	2	1	4	3	1	6	1	6	2	2	2	1	1	2	2	1	2	1	1	1
8	187	1	2	1	4	3	1	4	1	6	3	3	2	2	2	1	1	1	4	2	1	1
8	188	2	2	1	7	3	1	2	2	2	3	3	3	1	3	1	1	3	3	2	1	2

Škola	Číslo resp.	pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		pol.		
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
8	189	2	2	1	4	1	1	3	1	2	3	1	1	1	2	1	1	3	2	1	1	
8	190	1	2	1	2	2	1	4	1	3	3	2	1	1	1	2	1	3	1	1	1	
8	191	1	2	1	7	1	2	3	1	4	3	3	2		2	2	1	3	1	1	1	
8	192	2	2	2	5	1	2	3	2	3	2		2		1	2	2	4	2	1	1	
8	193	2	2	2	6	3	1	3	1	4	2	1	1	3	2	2	3	3	1	1	1	
8	194	2	2	2	7	1	2	3	3	6	2	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	
8	195	1	2	2	4	3	1	3	2	2	3	2	2		2	1	2	2	1	2	2	
8	196	2	2	2	4	3	2	4	1	2	3	1	1	1	2	1	1	4	1	1	1	
8	197	1	2	2	4	1	2	3	1	2	2		1	2	1	1	1	5	1	1	1	
8	198	1	2	2	4	1	1		4	3	3	3	1	2	1	2	3	1	1	1	2	
8	199	1	2	1	2	3	3	1	1	3	2		2		2	1	1	4	2	1	1	
8	200	1	2	1	1	1	1	2	1	3	3	2	1	2	2	2	1	3	1	1	1	
200	Počet odpovědí	200	200	200	200	200	200	192	200	195	200	200	150	200	133	199	199	200	200	197	200	200

PŘÍLOHA P IV: DATA VÝZKUMU - POLOŽKA 10

1

Číslo respondenta	Návštěva kroužků	Hraní si s kamarády	Dívání se na televizi	Sezení u počítače	Čtení knížka/časopis
1	5	4	2	1	3
2	3	2	5	4	1
3	5	2	3	1	4
4	2	1	5	4	3
5	5	1	3	2	4
6	2	3	4	5	1
7	1	2	5	3	4
8	1	4	2	3	5
9	3	4	2	1	5
10	4	1	3	2	5
11	3	1	4	2	5
12	5	3	2	1	4
13	2	1	3	5	4
14					
15	2	3	1	4	5
16	3	4	2	1	5
17	3	1	2	4	5
18	4	1	3	2	5
19	4	1	5	3	2
20	1	3	4	5	2
21	2	4	3	5	1
22	2	1	4	5	3
23	5	4	2	1	3
24	3	1	5	4	2
25	2	1	5	4	3
26	1	5	4	2	3
27					
28	4	1	5	3	2
29	2	1	4	5	3
30	2	1	4	3	5
31	2	1	3	4	5
32	3	1	4	5	2
33	1	2	5	3	4
34	5	4	3	2	1
35	3	1	4	2	5
36	2	1	5	4	3
37	1	2	5	4	3
38	3	1	4	5	2
39	5	1	3	4	2
40	2	1	5	4	3
41	3	1	5	4	2
42	5	2	4	1	3
43	2	1	3	4	5

Číslo respondenta	Návštěva kroužků	Hraní si s kamarády	Dívání se na televizi	Sezení u počítače	Čtení knížka/časopis
44	1	3	5	4	2
45	4	1	2	5	3
46	2	1	3	4	5
47	4	1	3	2	5
48	1	4	5	2	3
49	3	1	4	5	2
50	1	4	3	5	2
51	1	2	4	5	3
52	1	3	5	4	2
53	5	1	3	2	4
54	2	1	5	4	3
55	5	1	2	3	4
56	2	1	4	3	5
57	2	3	5	4	1
58	1	2	4	3	5
59	2	1	3	5	4
60	2	3	4	1	5
61	2	1	5	4	3
62	2	1	5	4	3
63	1	2	4	5	3
64	3	2	4	5	1
65	2	3	4	5	1
66	5	1	3	2	4
67	2	1	5	4	3
68	2	1	5	4	3
69	1	2	5	3	4
70	2	1	3	5	4
71	5	4	1	3	2
72	3	2	4	5	1
73	2	4	1	5	3
74	4	3	2	1	5
75	3	1	5	4	2
76	1	2	4	3	5
77	5	1	4	3	2
78	2	1	4	5	3
79	4	3	2	1	5
80	1	2	5	3	4
81	3	2	4	5	1
82	1	4	5	3	2
83	5	4	2	1	3
84	3	2	4	5	1
85	3	2	1	4	5
86	3	2	4	5	1
87	1	5	2	3	4

Číslo respondenta	Návštěva kroužků	Hraní si s kamarády	Dívání se na televizi	Sezení u počítače	Čtení knížka/časopis
88	1	4	5	3	2
89	3	1	4	5	2
90	2	1	4	5	3
91	1	2	5	3	4
92	3	1	5	4	2
93	4	1	2	3	5
94	5	1	4	3	2
95	5	3	4	1	2
96	5	4	3	1	2
97	2	1	5	4	3
98	5	1	3	2	4
99	4	2	3	1	5
100	3	2	4	1	5
101	3	1	2	4	5
102	5	1	2	3	4
103	2	1	4	3	5
104	3	2	4	5	1
105	3	1	4	5	2
106	5	1	2	4	3
107	1	3	4	5	2
108	3	2	4	5	1
109	1	2	5	4	3
110	1	2	5	4	3
111	2	1	5	4	3
112	3	1	5	4	2
113	1	2	4	5	3
114	2	1	4	5	3
115	3	1	4	5	2
116	3	1	4	5	2
117	2	1	5	3	4
118	3	2	4	5	1
119	4	3	2	1	5
120	2	1	4	3	5
121	2	1	4	3	5
122	2	1	4	5	3
123	3	1	2	5	4
124	5	1	4	2	3
125	3	1	4	5	2
126	5	1	3	2	4
127	2	1	3	4	5
128	1	2	4	3	5
129	3	2	5	4	1
130	2	3	4	5	1
131	2	1	4	5	3

Číslo respondenta	Návštěva kroužků	Hraní si s kamarády	Dívání se na televizi	Sezení u počítače	Čtení knížka/časopis
132	4	3	2	1	5
133	3	2	5	4	1
134	2	3	4	5	1
135	2	3	4	5	1
136	5	1	2	3	4
137	1	2	4	3	5
138	2	1	5	4	3
139	5	1	3	4	2
140	1	2	4	3	5
141	1	2	4	3	5
142	2	1	3	5	4
143	4	3	1	2	5
144	1	3	5	2	4
145	2	1	4	5	3
146	2	3	4	5	1
147	3	4	2	1	5
148					
149	2	1	5	4	3
150	3	1	4	5	2
151	4	1	2	3	5
152	2	1	5	3	4
153	4	3	5	1	2
154	1	3	4	5	2
155	1	2	4	5	3
156	5	3	4	1	2
157	5	3	1	2	4
158	2	3	4	5	1
159	4	2	3	1	5
160	4	2	3	1	5
161	2	1	3	5	4
162	5	1	3	4	2
163	5	1	4	2	3
164	1	2	4	3	5
165	5	1	3	2	4
166	4	2	5	3	1
167	5	3	2	1	4
168	5	2	4	3	1
169	2	1	4	5	3
170	4	3	5	2	1
171	1	3	4	5	2
172	2	1	4	5	3
173	4	1	5	2	3
174	4	1	2	3	5
175	5	1	3	2	4

Číslo respondenta	Návštěva kroužků	Hraní si s kamarády	Dívání se na televizi	Sezení u počítače	Čtení knížka/časopis
176	1	2	5	3	4
177	1	2	4	5	3
178	2	1	3	5	4
179	3	1	4	5	2
180	4	1	2	3	5
181	1	2	4	5	3
182	1	2	5	4	3
183	2	1	3	5	4
184	5	2	4	1	3
185	4	1	2	3	5
186	4	3	2	1	5
187	3	4	2	1	5
188	3	1	2	4	5
189	3	1	5	2	4
190	1	4	5	3	2
191	4	1	3	2	5
192	5	1	3	2	4
193	2	1	3	4	5
194	3	1	4	2	5
195	5	1	3	4	2
196	1	4	3	2	5
197	4	2	3	1	5
198	2	1	3	5	4
199	5	4	1	2	3
200	5	1	3	4	2
Celkem odpovědi	197	197	197	197	197

PŘÍLOHA P V: VOLNÝ ČAS – SPONTÁNNÍ ODPOVĚDI DĚTÍ

Přehled odpovědí k otázce č. 4 Co se Ti vybaví, když se řekne volný čas?	
bowling	nedělat nic
brusle	odpočinek
být v posteli a jíst sladkosti	péče o morče
čtení	péče o psa
dělat si co chci	péče o zahradu
domácí úkoly	pink-ponk
dovolená	plavání
florbal	pracovat
fotbal	prázdniny
hokej	procházky
hra na PC	přemýšlení
hraní si s hračkami	přestávka
hrát si	příroda
hrát si s kamarády	rybaření
hrát si se sourozenci	skateboard
hřiště	sport
hudba	tanec
jít ven	TV
jsem šťastná	učit se
klavír	užít si volný čas,
klid	víkend
kolo	vlastní zájmy
koníčky	volno
kreslení	volný čas
kroužky	výlety
kytara	zábava
lepení modelů	zahrada
lyže	zkoušet nějaké pokusy
návštěvy	ZOO
něco si vyrobit	zpěv

PŘÍLOHA P VI: POŘADÍ OBLÍBENOSTI AKTIVIT

Stupeň	Odpovědi respondentů z města otázka č. 10									
	návštěva kroužků		hrát si s kamarády		dívání se na televizi		sezení u počítače		čtení si knížky nebo časopisu	
1	20	20,41%	48	48,98%	4	4,08%	15	15,31%	11	11,22%
2	29	29,59%	21	21,43%	14	14,29%	12	12,24%	22	22,45%
3	21	21,43%	12	12,24%	20	20,41%	20	20,41%	25	25,51%
4	10	10,20%	15	15,31%	31	31,63%	26	26,53%	16	16,33%
5	18	18,37%	2	2,04%	29	29,59%	25	25,51%	24	24,49%
Výsledné seřazení	2		1		4-5		4-5		3	

Stupeň	Odpovědi respondentů z vesnice otázka č. 10									
	návštěva kroužků		hrát si s kamarády		dívání se na televizi		sezení u počítače		čtení si knížky nebo časopisu	
1	19	19,19%	52	52,53%	3	3,03%	12	12,12%	13	13,13%
2	26	26,26%	24	24,24%	16	16,16%	16	16,16%	17	17,17%
3	19	19,19%	18	18,18%	20	20,20%	20	20,20%	22	22,22%
4	16	16,16%	5	5,05%	41	41,41%	18	18,18%	19	19,19%
5	19	19,19%	0	0,00%	19	19,19%	33	33,33%	28	28,28%
Výsledné seřazení	2		1		4		5		3	

PŘÍLOHA P VII: PŘEHLED CHYBĚJÍCÍCH KROUŽKŮ

Přehled odpovědí u otázky č. 16 Které zajímavé kroužky bys rád navštěvoval?							
ZŠ Zlín - Malenovice	ZŠ Zlín, Okružní	ZŠ Jasenná	ZŠ Zadveřice - Raková	ZŠ Trnava	ZŠ Všemina	ZŠ Hvozdná	ZŠ Želechovice nad Dřevnicí
aerobic	florbál	aerobic	fotbal	výtvarný kroužek	florbál 2x	florbál	aerobic, atletika
atletika	gymnastika 4x	plavání	hokej, parkour		hokej	hip hop, tanec	koně 2x
bojové sporty	hip hop	pletení košíků	klavír		tanec	matematický kroužek	laiserová střelnice
florbál	hokej	rybářský kroužek 2x	koně				paintball
fotbal a basketbal	chovatelský kroužek	vaření	počítačový kroužek 2x				tenis
gymnastika	karate		výtvarný kroužek				
hokej	keramika						
jízda na koni 2x	kreslení						
paintball	přehazovaná						
sálová kopaná	skaut						
sportovní kroužek	společenské tance						
tanec	tenis, hokej, judo						
výtvarný kroužek	volejbal						
	zahrádkář						
	zpěv a zumba						
14	18	6	7	1	4	3	7

PŘÍLOHA P VII: PŘEPISY ROZHovorŮ S RODIČI

Rozhovor číslo 1.

T: Otázka první. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek volného času?

R: Ano.

T: Víte, jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Ano, hra na počítači.

T: *Otázka druhá.* Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Ano.

T: Navštěvuje Vaše dítě nějaké zájmové kroužky ve škole?

R: Ne.

T: Jaký k tomu máte důvod?

R: Máme mimoškolní aktivity.

T: Otázka třetí. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky?

R: Ano.

T: Prosím uveďte jaké.

R: Fotbal, plavání.

T: Navštěvuje tyto zájmové kroužky v místě bydliště nebo dojíždí?

R: Dojíždíme.

T: Doprovázíte ho do kroužků?

R: Ano.

T: Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte s dítětem společně? Je to denně nebo je to nárazově nebo spíš o víkendu...

R: Spíš o víkendu.

T: A pravidelně?

R: Pravidelně.

T: Jaké činnosti společně podnikáte?

R: Výlet k dědečkovi, volejbal, návštěvy u kamarádů.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Občas.

T: Znáte kamarády svého syna?

R: Ano.

T: Víte, kde se s nimi schází?

R: Ano.

T: Můžete mi říct kde?

R: Občas v Malenovicích na náměstí, okolo obchodu a podobně.

T: Chodí někteří spolužáci i k vám domů? Nebo kamarádi?

R: Občas, občas.

T: Máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Ano.

T: Co dělají?

R: Hrají na počítači.

T: A třeba venku, když jsou na tom náměstí?

R: Hm, takové hoňky, honičky různé.

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano.

T: Může ho používat neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: S naším svolením.

T: A máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje?

R: Ano.

T: Takže co na něm dělá?

R: Hlavně hry, strategie a vojenské hry.

T: Má svoji e-mailovou schránku?

R: Má.

T: Užívá ji?

R: Hm, málo.

T: A je účastníkem na některé ze sociálních sítí, Facebook, ICQ?

R: Ne, ne.

T: Ne. Otázka sedmá. Závěrem bych se Vás chtěla zeptat, v čem spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní.

R: Myslím si, že děti tráví málo času venku, volný čas s kamarády taky, že je ho málo, že jsou hodně přivázaní u televize, u počítačů. že s těma dětma netráví tolik volného času, s kamarádama.

T: A třeba vy nějaký příklad co třeba vy jste dělali a teďka ty děti nedělají. Nebo když vy jste rodič a věnujete se dětem, tak bylo to i za té doby dřívější?

R: Mně se třeba rodiče tolik nevěnovali, jako my se věnujeme našim dětem, oni na nás měli podstatně míň času, věnovali se pracím jo, okolo domu a podobně a nikdo se ani nestaral o nějaké výsledky ve škole a podobně, v naší rodině.

T: Děkuji Vám za rozhovor.

R: Děkuji.

Rozhovor číslo 2.

T: Otázka první. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek volného času?

R: Domnívám se, že má dostatek volného času.

T: Víte, jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Víím, je to televize.

T: Druhá otázka. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Mám, je tam přírodovědný kroužek, jsou tam orientální tance, jsou tam country tance, je tam nějaký kroužek ohledně počítačů a ze sportovních tam bude florbal, to je asi tak všechno.

T: Navštěvuje Vaše dítě některý tento kroužek?

R: Nenavštěvuje.

T: Z jakého důvodu?

R: Tak má mimoškolní kroužky.

T: Otázka třetí. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky? Pokud ano, uveďte prosím které.

R: Navštěvuje, navštěvuje fotbalový kroužek a chodíme s ním plavat ještě.

T: Navštěvuje tyto zájmové kroužky v místě bydliště nebo dojíždíte?

R: Dojíždíme.

T: Doprovázíte ho do těchto kroužků?

R: Doprovázíme.

T: Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte s dítětem společně?

R: Hmm, myslím si, že málo.

T: Jaké činnosti společně podnikáte?

R: Jaké činnosti? Dá se říct sportovní nejvíc asi. To znamená: badminton hrajeme, tenis zkoušíme hrát a tak dále a tak dále.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Ano.

T: A znáte kamarády svého syna?

R: Nedokážu je vyjmenovat, ale znám, od vidění nebo takhle.

T: Víte, kde se s nimi schází?

R: Většinou se schází buď u nás, nebo u nich, navštěvují se.

T: Máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: To nemám.

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano.

T: Může ho používat neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: Neomezeně.

T: Máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje?

R: Ano.

T: Můžete některé vyjmenovat?

R: Jsou to hry.

T: Je účastníkem také na některých sociálních sítích?

R: Není.

T: Má svou e-mailovou schránku?

R: Ano.

T: Užívá ji?

R: Málo.

T: Sedmá otázka. Závěrem bych se Vás chtěla zeptat, v čem spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní.

R: Hodně, hodně času tráví na počítačích a na televizích a podobně, takže u nás to tak nebylo, protože za prvé v té televizi bylo míň programů, které by nás zajímalo a to je asi tak všechno.

T: Věnovali se Vám Vaši rodiče ve volném čase? Trávili s Vámi čas?

R: V rámci možností si myslím, že celkem ano.

T: A můžete některé aktivity vyjmenovat, které jste společně podnikali?

R: Zase to byly hlavně procházky to byly dejme tomu, byly to sportovní aktivity, určitě.

T: Děkuji za rozhovor.

R: Taky děkuji.

Rozhovor číslo 3.

T: Otázka první. Domníváte se, že Vaše dítě má dostatek volného času?

R: Ano.

T: Víte, jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Ano.

T: Jaká?

R: Sport, počítač.

T: Děkuji. Druhá otázka. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Ano.

T: Navštěvuje Vaše dítě nějaké zájmové kroužky ve škole?

R: Ano.

T: Uveďte prosím, které.

R: Florbal.

T: Děkuji. Třetí otázka. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky?

R: Ne.

T: Jaký k tomu máte důvod?

R: Hmm...

T: Je to finanční nedostupnost, nezájem z jeho strany, časová náročnost...

R: Nezájem z jeho strany a není nabídka, která by byla zajímavá nebo vyhovující.

T: Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte s dítětem společně?

R: Jako časově?

T: Jako časově, je to denně, je to o víkendu nebo spíš nárazově, že se mu věnujete?

T: Jaké činnosti případně spolu podnikáte?

R: O víkendu určitě, sportovní činnosti, přes týden málo.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Stýká.

T: Znáte kamarády svého syna?

R: Známe.

T: Víte, kde se s nimi schází?

R: Víme.

T: Můžete mi říct kde?

R: Doma, u nich, v místě, v místě nedaleko bydliště.

T: Máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Ano.

T: Můžete mi je vyjmenovat?

R: Převážně sport a počítače, to koresponduje.

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano.

T: Může ho používat neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: Neomezeně s naším svolením.

T: Máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje?

R: Ano.

T: Můžete některé uvést?

R: Hry a získávání informací jak do školy, tak pro vlastní zájem.

T: Na internetu?

R: Na internetu.

T: Je účastníkem na některých sociálních sítích? Jako je FACEBOOK, ICQ?

R: Velmi omezeně FACEBOOK.

T: Má svou e-mailovou schránku?

R: Má.

T: Užívá ji?

R: Používá minimálně.

T: Otázka sedmá. Chtěla bych se Vás závěrem zeptat, v čem spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní.

R: No, orientace je teď samozřejmě na komunikační techniku, která u nás nebyla. A daleko méně tráví čas venku, spíš těch zájmů je víc v rámci té techniky a v rámci pobytu doma.

T: Trávili s Vámi rodiče volný čas?

R: Ano.

T: Při jakých aktivitách nejvíce?

R: Zas to bylo trochu jinak, vzhledem k tomu, že spoustu času věnovali pracovním aktivitám, kolem spíš hospodářství, takže já bych řekl, že to může být tak zhruba stejně.

T: A některou aktivitu, kterou jste třeba společně podnikali?

R: Eee, právě že bylo těch aktivit, co se týká sportu málo, tak nějaké to plavání možná...

T: Děkuji za rozhovor.

R: Rádo se stalo.

Rozhovor číslo 4.

T: Otázka první. Domníváte se, že Vaše dítě má dostatek volného času?

R: Ano.

T: Víte, jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Ano.

T: Jaká?

R: Sport a počítač.

T: Otázka druhá. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: No úplně stoprocentně ne.

T: Navštěvuje Vaše dítě nějaké zájmové kroužky ve škole?

R: Ne.

T: Nenavštěvuje, jaký k tomu má důvod?

R: Nejsou ty, co by ho zajímaly.

T: Takže nedostatečná nabídka.

R: Hmm.

T: Otázka třetí. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky?

R: Ne.

T: Zase se zeptám na důvod?

T: Je to zase ta nedostatečná nabídka?

R: Taky to samé, taky to samé ne...

T: Dobře, děkuji.

T: Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte s dítětem společně? Je to denně, je to spíše o víkendu, nárazově, pravidelně?

T: Denně při učení a takové ty volnoaktivitové o víkendu.

T: A můžete mi některé uvést, činnosti, které společně podnikáte?

R: Tak výlety, sport.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Ano.

T: Znáte kamarády svého syna?

R: Ano.

T: Víte, kde se s nimi schází?

R: Ano.

T: Můžete mi uvést příklad?

R: Tak buď v bydlišti jednoho nebo druhého kamaráda a nebo v okolí bydliště.

T: Takže venku?

R: Venku, ale v okolí prostě.

T: Máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Zhruba ano.

T: Můžete mi uvést příklad?

R: Tak sport, počítač, televize, hry.

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano.

T: Může užívat počítač neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: Noo, tak půl na půl.

T: Máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje?

R: Zhruba jo.

T: Hraje hry?

R: Hraje hry, je na internetu.

T: Má svou e-mailovou schránku?

R: Ano.

T: Užívá ji?

R: Málo ale.

T: Je účastníkem na sociálních sítích?

R: Ne.

Otázka sedmá. Chtěla bych se Vás závěrem zeptat, v čem spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní.

R: Tak my jsme byli, víc byli venku, oni se víc drží doma, jsou prostě na tom počítači a u televize.

T: Trávili s Vámi Vaši rodiče volný čas?

R: Minimálně.

T: Takže ani při nějakých činnostech si, vybavíte si nějaké činnosti, kdy jste společně...

R: Akorát tak nějaké rodinné návštěvy.

T: Dobře, děkuji za rozhovor.

R: Fakt nevím, u nás se ani rodinné dovolené nekonaly, procházky nebo takové... Nevím...

Rozhovor číslo 5.

T: Otázka první. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek volného času?

R: Myslím, že ano.

T: Víte, jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Hmm, určitě počítač (smích), určitě počítač.

T: Druhá otázka. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Ano, vím jaké jsou tam kroužky, ale vzhledem k tomu, že dělá ten hokej, tak ho nenavštěvuje žádný, časově to nezvládá. Ale na prvním stupni chodil, do fotbalu, do angličtiny.

T: Třetí otázka. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky?

R: Ne. No a nebo to je ten hokej vlastně no.

T: Navštěvuje je v místě bydliště nebo dojíždí?

R: V místě bydliště.

T: Doprovázíte ho do kroužků?

R: Ano.

T: Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte s dítětem společně?

R: Jsme spolu téměř pořád. Vyzvednu ho ze školy, jedeme na trénink, pak z tréninku. Se mnou... Pokud nemám směnu, což mám jednou, dvakrát za týden, tak jsme spolu pořád.

T: Jaké činnosti společně podnikáte? Mimo tady to vyzvedávání.

R: V létě hodně sportujeme, kolo, brusle, plavání, výlety. No v zimě je to teď horší, no.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Ano.

T: Znáte kamarády svého syna?

R: Ano.

T: Víte, kde se s nimi schází?

R: Ano.

T: Můžete mi říct, kde se s nimi schází?

R: Většinou u nás nebo u nich doma. Někdy jdou do města, teď už začlo, že jedou třeba do města, už ho pustím, samotného, třeba na dvě hodinky, je pod telefonem.

T: Máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Ano.

T: Můžete mi uvést některou z nich?

R: Tak, ty hry že na počítači, klasické PSP a různé ty sportovní aktivity, hrajou fotbaly a na turnaje, pinčes máme doma, takže...

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano.

T: Může užívat počítač neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: Neomezeně.

T: Máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje?

R: Ano.

T: Hraje hry?

R: Hraje hry a meil.

T: Je účastníkem na sociálních sítích některých?

R: Ne, to jsem mu zatím zakázala.

T: Má svou e-mailovou schránku?

R: To ano.

T: Užívá ji?

R: Ne. Pokud teda to neumí tak už šikovně mazat, protože mu do toho občas vejdu a nic tam nemá, žádné zprávy většinou to bylo jen takové ty co v televizi odkaz nebo tak ale takhle. On asi meil ještě ani nepsal, nevím... Spíš jenom co mu chodí, asi takové to, soutěže a tak...

T: Otázka sedmá. Závěrem bych se Vás chtěla zeptat, v čem spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní.

R: Takže děcka si myslím, že jsou teď víc pod dozorem, než jsme byli my, my jsme si dělali, co jsme chtěli, celé dětství, naši vůbec netušili. Že jsem s nima víc, určitě s nima podnikám víc věcí, než naši třeba nás, že? Byla možnost, že jsme byli venku sami a přišli jsme až za tmy, kdežto teď je o ty děcka větší strach, si myslím. Takže se jim víc věnujem, vymyšlíme jim my programy, a víc jsme s nima no že, nepustím je ven, ani na té Podvesné, určitě ne.

T: Děkuji za rozhovor.

R: Prosím.

Rozhovor číslo 6.

T: Otázka první. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek volného času?

R: Myslím si, že ano.

T: Víte, jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Hraje počítač, na počítači hry nebo je rád u svých kamarádů, spolužáků, tráví s nimi volný čas, docela si i čte knihy.

T: Otázka druhá. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Informovala jsem se, ale nenavštěvuje.

T: Nenavštěvuje z nedostatečné nabídky nebo z nedostatku času, z finančních důvodů?

R: Z nedostatku času, protože je vytížený tréninkama a vlastně učením do školy. Takže aby mu zbyl nějaký čas, nevím, jestli teda za kroužek se považuje angličtina mimoškolní, tak navštěvuje jednou týdně angličtinu mimo školu.

T: Otázka třetí. Takže navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky? Tedy angličtinu?

R: Ano.

T: A věnuje se hokeji?

R: A věnuje se hokeji.

T: Doprovázíte ho do těchto kroužků?

R: Pokud jsou tréninky brzo ráno, tak ho vozíme na trénink, jinak kroužky, nebo tu angličtinu má vlastně v blízkosti bydliště, takže si dojde sám.

T: Takže to navštěvuje v místě bydliště?

R: Bydliště, nedojíždí.

T: Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte společně s dítětem?

R: Snažím se trávit co nejvíce spolu čas a udělat si, protože má i sestru, tak udělat si zvlášť čas na každé dítě, aby jsme spolu nějakou aktivitu, cokoliv, že jdeme spolu i nakoupit nebo jdeme se podívat na něco do kina, lyžujeme, snažíme se jezdit na kolo.

T: Je to pravidelně denně nebo jednou, pár krát za týden, víkend?

R: Dvakrát, třikrát týdně.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Ano rád, dokonce k nám i chodí.

T: Znáte kamarády svého syna?

R: Hmm, znám.

T: Kde se s nimi schází? Tedy u vás, chodí i on k nim?

R: Ano a nebo prostě se schází o víkendech, když jedou spolu na zápasy, tak tráví spolu čas.

T: Chodí spolu někde ven poblíž vašeho bydliště?

R: Moc ven ne, maximálně v létě na nějaké hřiště, zaběhat si, zastřílet si na branku.

T: Máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Ano, myslím, že naprosto.

T: Uvedete mi některou?

R: Když je na počítači, tak vím, co hraje, protože mi třeba řekne, že zrovna něco udělal, že se mu něco podařilo.

T: Jako s těmi kamarády, když jsou, když přijdou k vám.

R: Ano, řeknou třeba jdeme do kina nebo se jdeme podívat do města nebo hrají nějaké společenské hry, jo.

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano.

T: Může užívat počítač neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: Snažíme se to stáhnout na jednu, maximálně dvě hodiny denně.

T: A je to s vaším svolením nebo si ho může zapnout sám?

T: Může, může si ho zapnout sám, ale pokud má nějaký prohřešek, tak je mu počítač zablokován.

T: Zakázán, hmm. Máte přehled o aktivitách, které na tom počítači provozuje?

R: Ano, protože má vlastně svoji, svoji schránku nebo nemůže se dostat na naši, na náš admin, má svůj a má tam třeba zablokované určité stránky na internetu a může, třeba se mu vypne joo, má tam nastavený určitý čas a pak se mu to prostě vypne a nedostane se už dál.

T: Je účastníkem Váš syn v některých sociálních sítích?

R: Ne, nemá FACEBOOK, nemá stránku.

T: Má svou e-mailovou schránku?

R: Ne. Má telefon, mobil, který může používat.

T: Děkuji. Otázka sedmá. Závěrem bych se Vás chtěla zeptat, v čem spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní.

R: Myslím, že jsme více trávili času venku, pobytem venku, od rána do večera. Doba byla jiná, nebyl počítač, nebylo tolik televize. Byli jsme taky s kamarády, snažili jsme se držet takové ty skupiny, tlupy, ale jednak je teda i méně času, ty děti opravdu se musí věnovat té přípravě do školy a taky jim prostě nějaké domácí práce, nějaké úkoly, protože v těch deseti, jedenácti letech už by měli trochu i pomoci doma. Je to jiné, určitě! Je ten počítač a to je úplně prostě... Oni jsou tam schopni být 8 hodin.

T: Trávili Vaši rodiče s Vámi volný čas?

R: Ano, jezdili jsme třeba na kolo nebo někde na nějaké výlety, turistiku. Joo, i s dětmi se snažíme dvakrát třikrát za zimu jet lyžovat, skoro každý víkend někde na kolo nebo na nějakou turistiku.

T: Děkuji za rozhovor.

R: Prosím.

Rozhovor číslo 7.

T: Otázka první. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek volného času?

R: Ano má.

T: Víte, jaká je její nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Ano. Tančení.

T: Otázka druhá. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Ano.

T: Navštěvuje Vaše dítě nějaké kroužky ve škole?

R: Navštěvuje kytaru a vlastně tyto hry na hudební nástroj.

T: Otázka třetí. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky?

R: Ano, navštěvuje HIP-HOP, vozíme ju do Slušovic. Joo, že sa střídáme, jednúc jedů susedi, podruhéj my, naberu dycky celé auto a je to využité.

T: Hmm, dobře. Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte s dítětem společně? Je to denně, o víkendu, jednorázově, nárazově nebo pravidelně?

R: Denně, po práci, že když přijdem z práce, tak jsme s něma vlastně až do večera, než idů spat.

T: Jaké činnosti s nima společně podnikáte?

R: Přes víkend, přes víkend sů... buď jde ke kámošce jo, když už sa doma nudí, tak jde ke kámošce, a tam toto, dělajů nějaké trdloviny a...

T: Jaké činnosti společně podnikáte v tom volném čase, který spolu trávíte?

R: Kolo, kolo nebo nějaké výlety, jo, že si zajdeme pěšo procházkou někde na tu bio farmu hen na tom Příluku a zpátky a na pizzu pěšky.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky?

R: Jo, jo. S těma, s těma kamarádkama vlastně ze školy, co bývajú kolem nás, tak chodí buď k jednéj nebo k druhéj nebo cěrky příjdů k nám jo, že sů hore a.

T: Znáte kamarády vaší dcery. Víte, kde se s nimi schází? U nich nebo u vás?

R: Joo, jo u nich nebo u nás, jasné.

T: Venku někde se schází?

R: Nee, no když je pěkně tak venku, že. Hen na lůce za barákem, dělajů nějaké tyto hry jo, že si hrajů na babu nebo na honěňů a...

T: Takže máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Joo, já myslím, že ano.

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano, užívá.

T: Může ho používat neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: V podstatě neomezeně, protože ho potřebuje už ve škole že, tak si na tom dělá úlohy. Jak majů úlohy, tak to zadajů v počítači, pošlů to učitelce imejlem jo, ona si to...

T: Zkontroluje?

R: Zkontroluje, že už ve škole vlastně neztrácá čas tým, jestli měli úlohu špatně nebo toto, už jim přinese jim dycky hotové výsledky.

T: Máte přehled i o jiných aktivitách, které na počítači provozuje? Hraje hry nebo...?

R: Hry jo.

T: Je účastníkem na některých sociálních sítích? Jako je FACEBOOK, ICQ?

R: Je na FACEBOOKU, je a ten FARMU hraje oblíbenů. To já ani nevím, co to je.

T: Má svou e-mailovou schránku?

R: Má.

T: Předpokládám, že má.

R: Má jasné.

T: Užívá ji?

R: Jo.

T: Otázka sedmá. Závěrem bych se Vás chtěla zeptat, v čem spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní.

R: No, dneska j sa bez počítača... dlhý deň bez počítača že? My když sme byli malí hen bylas, jaks přišla ze školy do večera aktivit plno aj bez počítača. Hen na hoňku nebo čmukanů, hen s nožem roztahovák na parku, znáš to nebo na koloch jo, že sa jezdilo po dědině.

T: Takže víc času venku jste trávili, tak s kamarády?

R: Určitě! Dyt' doma co? Praštilas tašků a ven, že?

T: Trávili s Vámi Váš volný čas rodiče?

R: Řekl bych, že ani ne .(smích)

T: Takže tím ani nějaké činnosti si nevybavíte, tak společné?

R: Jaké? Žádné. (smích) Co, že? Maximálně do hasiča v sobotu.

T: Dobře.

R: Dyt' to znáš sama.

T: Dobře.

T: Děkuji za rozhovor.

R: Dobře.

Rozhovor číslo 8.

T: Otázka první. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek volného času?

R: Myslím si, že má dostatek volného času.

T: Víte, jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: To vím, mám říct Marcela? Tak Marcel má rád fotbal, florbal, kolečkové brusle, jízdu na kole, bruslení. A Natálka ta ráda chodí do florbalu, do fotbalu, jezdí ráda na kolečkových bruslích a ráda se maluje.

T: Máte, otázka druhá. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Ano, přehled samozřejmě mám.

T: Navštěvuje Vaše dítě nějaké kroužky ve škole?

R: Navštěvuje.

T: Uveďte prosím, které.

R: Tak Marcel navštěvuje florbal a mimoškolní má fotbal a Natálka chodí do florbalu, to je školní aktivita.

T: Otázka třetí. Navštěvuje Vaše dítě, navštěvují Vaše děti nějaké mimoškolní zájmové kroužky?

R: Tak to by měl být ten fotbal, oba dva. A do hasičů, jsem zapoměla.

T: Navštěvuje tyto zájmové kroužky v místě bydliště nebo dojíždí?

R: Vše je v místě bydliště.

T: Doprovázíte ho do kroužků nebo chodí sami?

R: Teď už ne. Teď už chodí sami oba dva.

T: Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte s dětmi společně? Je to denně nebo spíš o víkendu?

R: Hmm, je to denně.

T: Jaké činnosti spolu podnikáte?

R: No teďka, když je třeba zima, tak hrajeme nějaké hry, ale jinak jezdíváme na kolečkových bruslích a na kole a lyžujeme.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Ano, hned po škole se všichni stýkají venku.

T: Znáte kamarády svého syna a dcery?

R: Ano samozřejmě, všechny.

T: Víte, kde se s nimi schází?

R: No myslím si, že jo, že chodí ven, na hřiště, do parku a jezdí na kole.

T: Máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Mám. Jezdí na kole, to je dokola všechno pořád...

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Užívá, ale jenom když se zeptá.

T: Takže se svolením?

R: Se svolením.

T: Máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje?

R: Určitě, protože ho mám u sebe ten počítač a dívám se, co na tom počítači provozuje.

T: A hraje hry?

R: Hraje hry.

T: Je účastníkem některé sociální sítě?

R: No samozřejmě chodí na FACEBOOK.

T: Má svou e-mailovou schránku?

R: Má.

T: Užívá ji?

R: Minimálně.

T: Otázka sedmá. Spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní? Pokud ano, tak v čem?

R: No myslím si, že teďka je největší problém ten počítač. Že kolikrát vlastně to dítě, když by nemuselo jít ven, tak sedí u počítače.

T: Trávili s Vámi Vaši rodiče čas?

R: Myslím si že... My jsme jezdívali na dovolené, (zvoní telefon) jezdívali jsme, jezdívali jsme na dovolené, jezdívali jsme na kole, na túry, podnikali jsme pěší turistiku, chodívali jsme bruslit. Takže ty aktivity jsou celkem stejné, jak u mých dětí.

T: Děkuji za rozhovor.

R: Prosím, rádo se stalo.

Rozhovor číslo 9.

T: Otázka první. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek volného času?

R: Ano.

T: Víte, jaká je její nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Hudba, hraní na klavír a flétnička.

T: Otázka druhá. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Ano.

T: Navštěvuje Vaše dítě nějaké zájmové kroužky ve škole?

R: Ano.

T: Můžete mi uvést jaké?

R: Je to hudebně-pohybový kroužek, výtvarný kroužek, dramatický, flétna a ještě hry a hlavolamy, čtyři.

T: Otázka třetí. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky?

R: Ano.

T: Uveďte mi prosím, které.

R: Jsou to, vlastně hra na klávesy ve Vizovicích.

T: Navštěvuje tyto zájmové kroužky v místě bydliště nebo dojíždí?

R: Většinou jsou v místě bydliště, jeden je dojíždění.

T: Doprovázíte ji do kroužků?

R: Ano, zatím ano.

T: Do toho, do kterého dojíždí?

R: Ano.

T: Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte s dítětem společně?

R: No dá se říct každé odpoledne, pokud by to mělo být nějaké aktivní hraní si s dítětem, tak je to třikrát do týdne, více méně o víkendu.

T: Jaké činnosti společně podnikáte?

R: No výlety, jako jsou třeba plavání, návštěvy u příbuzných a pokud jde o to doma, tak společenské hry u stolu nebo povídání nebo i film společně.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Určitě.

T: Znáte kamarády své dcery?

R: Zním, doufám, že je znám všechny.

T: Víte, kde se s nimi schází?

R: Většinou ano.

T: Můžete mi uvést kde?

R: Buď u nás doma, nebo u těch přátel doma a nebo před školou a na hřišti nebo v parku.

T: Víte nebo máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Většinou mi děti řeknou, co budou dělat a kam jdou, ale jestli tu náplň jako dodrží... tak?

T: Uvedete mi nějaké činnosti?

R: Většinou, no teďka v zimě nějaké to sáňkování, bruslení a nebo... Teď nevím (smích). Jo, jízda na kole, na bruslích.

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano.

T: Může jej užívat neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: S naším svolením, organizovaně.

T: Máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje?

R: Myslíme si, že ano. Ale je nám také jasné, že v době naší nepřítomnosti se může dostat na internetu kamkoliv.

T: Hraje hry? Je účastníkem sociálních sítí, některé? FACEBOOK?

R: Hry hraje, na FACEBOOK ne, ale má svoji e-mailovou adresu.

T: A užívá ji?

R: Užívá.

T: Užívá e-mailovou schránku.

Otázka sedmá. Spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní?

R: Já osobně to vidím velice podobně, jo, to co vlastně jsem teďka vypsala u té dcery ty zájmové kroužky, myslím si, že jich má víc, ale jelikož sama si umí říct kdy dost, kdy chce mít svůj volný čas, tak si myslím, že jich nemá moc a já jsem jich v dětství měla trošičku míň těch kroužků. Měla jsem víc volného času běhat po venku.

T: Trávili s Vámi Vaši rodiče volný čas?

R: Trávili, bydleli jsme ve městě a vím, že jsme každý víkend jezdili pak na výlety, na procházky do lesa. Trávili.

T: Dobře, děkuji za rozhovor.

R: Prosím.

Rozhovor číslo 10.

T: Otázka první. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek volného času?

R: Ano.

T: Víte, jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Ano.

T: Můžete mi uvést?

R: Je to zájem o hudbu a četbu.

T: Otázka druhá. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Ano.

T: Navštěvuje Vaše dítě nějaké zájmové kroužky?

R: Navštěvuje a jsou to: flétna, stolní hry a dramatický kroužek třeba.

T: Otázka třetí. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky?

R: Ano, je to hra na klávesy.

T: Navštěvuje tyto zájmové kroužky v místě bydliště nebo dojíždí?

R: Dojíždí.

T: Doprovázíte ji do kroužků?

R: Ano.

T: Doprovázíte ji Vy nebo...

R: Doprovází ji žena.

T: Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte s dítětem společně?

R: Hmm, přes týden tak dvě hodinky denně a o víkendu samozřejmě více.

T: Jaké činnosti společně podnikáte?

R: Já se s něma učím a jinak si hrajeme.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Ano.

T: Znáte kamarády své dcery?

R: Jmenovitě ne, ale od vidění.

T: Víte, kde se s nimi schází?

R: Ano, je to...

T: Můžete mi uvést?

R: Například před domem nebo na zahradě u nich nebo u nás, á tak asi.

T: Máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Myslím si, že ještě ano.

T: Můžete mi uvést některé, třeba co jste postřehl, všiml si?

R: Tak třeba jízda na kolečkových bruslích nebo na kole nebo v zimě nějaké sáňkování.

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano.

T: Může užívat počítač neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: Může užívat počítač jenom konkrétní určitou dobu a prakticky za odměnu.

T: Máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje?

R: Ano.

T: Můžete mi uvést některé?

R: I když je třeba na internetu na hrách, tak mám kontrolu nad tím, na jakých stránkách je.

T: Je registrovaná na některé ze sociálních sítí?

R: Ne.

T: Má svou e-mailovou schránku?

R: Ano.

T: Užívá ji?

R: Ano.

Otázka sedmá. Spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní?

R: Kromě toho počítače si myslím, že prakticky ani, ani ne.

T: Trávili s Vámi Vaši rodiče volný čas?

R: Tak moc ne.

T: Takže Vy se věnujete víc dětem, než Vaši rodiče se Vám věnovali?

R: Určitě jo.

T: Jaké aktivity s Vámi rodiče podnikali?

R: Nepamatuju se.

T: Dobře, děkuji za rozhovor.

Rozhovor číslo 11.

T: Otázka první. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek času, volného času?

R: Ano.

T: Víte, jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Tak víceméně ano.

T: Můžete mi uvést jaká?

R: Hry, počítač a v poslední době knížky.

T: Hry společenské?

R: Společenské.

T: Otázka druhá. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Ano.

T: Navštěvuje Vaše dítě nějaké zájmové kroužky?

R: Ano, navštěvuje pohybový kroužek a stolní hry.

T: Otázka třetí. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky?

R: Ne.

T: Z jakého důvodu? Je to...

R: Není to, jednak není to v místě bydliště. Navštěvovala vloni hru na keyboard, bohužel letos neotevřeli ve Vizovicích ve Zvonku (domov mládeže).

T: Spíš jakoby nedostatečná nabídka v blízkém okolí?

R: Takže tak, tak.

T: Děkuji.

Čtvrtá otázka. Kolik volného času trávíte s dítětem společně? Je to pravidelně?

R: Není to pravidelně, je to nepravidelně, záleží na situaci. Na času, kdy přijdeme z práce jo, takže není to pravidelné.

T: Jaké činnosti společně podnikáte?

R: Lyže, plavání, teď hodně ty společenské hry, vycházky, návštěva rodičů, prarodičů.

T: Otázka pátá. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Ano, ale nepravidelně.

T: Znáte kamarády své dcery?

R: Zním.

T: Víte, kde se s nimi schází?

R: Scházejí se buď u jedné z nich, jako doma nebo se scházejí venku, ale je to, je to vlastně u domu. Je to na naší ulici, takže v podstatě má takový vymezený okruh, kde nanejvýš třeba jdou na sokolovnu (na sportovní hřiště) a to je opravdu jednou za čas.

T: V omezeném čase?

R: Omezeně, musí se jednak i vrátit, ale je to výjimečně jo, není, není to pravidelně.

T: Máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Ano.

T: Můžete mi uvést některé?

R: Tak buď je to počítač, pokud je to povoleno a nebo jsou to opět ty společenské hry a holky si ještě třeba i hrají jo takové ty ty ty námětovky, na obchod, tam nedávno si hrály já nevím na kadeřnice, malovaly se, takže spíš tady takové jako.

T: A venku?

R: Venku míčovky hodně, kolo, kolečkové brusle, tak.

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano.

T: Může ho užívat neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: Jen se svolením.

T: Máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje?

R: Ano. No tak si to myslím teda.

T: Můžete mi uvést některé?

R: Je to, má tam e-mail, e-mailovou schránku a na FACEBOOKU je přihlášená jo, který občas, když ho nechá zaplý, tak si prohlédnu a měli jsme teda i rozhovor jo, co by měla, co by neměla, takže...

T: Otázka sedmá. Spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní?

R: Určitě.

T: Můžete mi uvést v čem?

R: My jsme, my jsme ten čas trávili daleko více venku, nebyl počítač, což je dneska si myslím největší taková brzda, co aby děti chodily ven. Myslím si, že jsme se dokonce dokázali i víc venku zabavit jo, od vybíjené přes míčovky, míčové hry, švihadla a i takové více jsme se scházeli, mám pocit i jako jo, třeba ti spolužáci, takové ty party, ty skupiny jo že víc a rozhodně jsme byli více venku.

T: Trávili s Vámi Vaši rodiče volný čas?

R: Určitě, ale spíše to byly takové jakoby dovolené, vycházky a nepamatuju si, že by to byl takhle trávený čas přes týden jo, že jsme se více zabavili sami a mezi sebou s kamarády.

T: Dobře, děkuji za rozhovor.

R: Prosím.

Rozhovor číslo 12.

T: Otázka první. Domníváte se, že má Vaše dítě dostatek času, volného času?

R: Ano.

T: Víte, jaká je jeho nejoblíbenější činnost ve volném čase?

R: Domácí hry, počítač, pak si hrajeme my dva spolu nebo my tři spolu, jako dohromady děti, hodně jezdíme, sportujeme, to je asi tak všechno.

T: Otázka druhá. Máte přehled o zájmových kroužcích, které škola, kterou Vaše dítě navštěvuje, nabízí?

R: Ano.

T: Navštěvuje Vaše dítě nějaké zájmové kroužky ve škole?

R: Ano, navštěvuje.

T: Můžete mi jmenovat, které?

R: Flétnu a jedna chodí, a ještě chodí do jak se to... do kláves chodila.

T: Třetí otázka. Navštěvuje Vaše dítě nějaké mimoškolní zájmové kroužky?

R: Ne.

T: Z jakého důvodu? Je to finanční nedostupnost, časová náročnost nebo není nabídka, nezájem z její strany?

R: Nechce chodit na jednu stranu a jinak není tam nějak, že by měla zájem zatím. Měla zájem, ale teďka jí to zas přešlo, takže...

T: Takže nezájem z její strany.

R: Trošičku nezájem z její strany, víceméně.

T: Otázka čtvrtá. Kolik volného času trávíte s dítětem společně? Je to denně nebo spíše o víkendu?

R: Nejvíce o víkendu, pokud to jde v týdnu, tak i v týdnu, určitě ty dvě hodinky, když není žádná práce, tak co nejvíce s nima trávím.

T: Jaké činnosti společně podnikáte?

R: Sportujeme, hrajeme domácí hry, hrajeme si na počítači hry, čteme si a ze zvířatama, pracujeme.

T: Pátá otázka. Stýká se Vaše dítě s některými spolužáky také po vyučování?

R: Ano.

T: Znáte kamarády své dcery?

R: Ano.

T: Víte, kde se s nimi schází?

R: Ano doma, v domácnosti a nebo na ulici před domem.

T: Máte přehled o činnostech, kterými se baví?

R: Ano.

T: Můžete mi uvést některé?

R: Hrají vybíjenou, badminton, v letním období jezdí na kole, ještě k tomu plavání, běháme. V zimním období je to lyžování, bruslení a ještě v letním je to kolečkové brusle.

T: Otázka šestá. Užívá Vaše dítě počítač?

R: Ano.

T: Může jej užívat neomezeně nebo jen s Vaším svolením?

R: Se svolením.

T: Máte přehled o aktivitách, které na něm provozuje?

R: Ano.

T: Je účastnicí nějaké sociální sítě? FACEBOOK, ICQ, SKYPE?

R: Má FACEBOOK a má skajlink, teda SKYPE.

T: Má svou e-mailovou schránku?

R: Má.

T: A užívá ji?

R: Užívá.

T: Sedmá otázka. Spatřujete rozdíly ve způsobu trávení volného času za Vašeho dětství a u Vašich dětí nyní? Pokud ano, tak v čem?

R: Je to hlavně v tom, že dřív bylo hodně víc práce, dneska je to u dětí, že se s nima víc můžu někdy hrát.

T: Že máte víc času.

R: Že mám trochu malinko víc času.

T: Trávili s Vámi Vaši rodiče volný čas?

R: Trávili, že jsme jezdívali na dovolené, chodívali na procházky.

T: Ale takto přímo nějaké hry nebo tak si nepamatujete?

R: Ne, tak to ne.

T: Dobře, děkuji Vám za rozhovor.

R: Děkuji.